

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 9-10 / 2011. - RUJAN-LISTOPAD

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, mr. don Dario Tičić, prof. Ines Grbić, prof. Livio Marijan

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: Livio Marijan

Tisak: Wa-graf Zadar

Na unutarnjim koricama: 250. obljetnica posvete župne crkve sv. Stošije u Biogradu; Crkva sv. Marije (920. obljetnica posvete)

Sveti Krševan, mučenik (mramorni kip na oltaru Svećeve crkve u Zadru)

Sveti Krševan - uzor katehetama

Malo je gradova poput Zadra koji se mogu pohvaliti s više nebeskih zaštitnika i zagovornika. Utemeljenjem hrvatske države, naime, i novim preustrojMokalne vlasti gradovi i naselja su birali svoje dane i svoje zaštitnike. Odgovorni za vodstvo grada Zadra izabrali su s drugo troje gradskih zaštitnika i mladog simpatičnog sveca, 'vrlog rimskog časnika', Božeg viteza sv. Krševana koji je živio u drugoj polovici III. stoljeća. Kao vojnik i podanik cara Dioklecijana Krševan je bio i angažirani kršćanin koji je javno, bez straha i stida očitovao svoj životni stav i opredjeljenje. No, njegov kršćanski stav nije umanjio izraze poštovanja i respeka prema onima koji su tada obnašali vlast u narodu, a nisu bili skloni Kristovim sljedbenicima. Pisac iz starine, Diognet, davno je zabilježio kako se kršćani 'ne razlikuju od ostalih ljudi ni područjem gdje stanuju, ni jezikom, ni načinom života. Žive u vlastitoj domovini, ali kao došljaci. Njima je svaka tuđa pokrajina domovina, a svaka domovina tuđina. Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svoga života ih nadvisuju. Ljube sve, a svi ih progone, preziru i osuđuju. Vrijedaju ih, a oni blagoslivlju. Dok podnose kaznu, raduju se kao da oživljavaju. Da kažem jednostavno: što je duša u tijelu to su kršćani u svijetu'.

U tom opisu prepoznajemo i svetoga Krševana. I on je bio takav kršćanin. Pokoravao se svome gospodaru i poštivao izglasane zakone, ali nadvisivao ih je načinom svoga života. Car Dioklecijan mu je zanijkao pravo na vjeru. Želio je neka i on učini čast njegovim, carskim kumirima. U tom vidu nudio mu je i položaj namjesnika u jednoj od rimskih pokrajina. No, kako se trebalo odreći vjere u Isusa Krista, Krševan kao pravi vitez nije to mogao prihvati. Naprotiv, hrabrio je kršćane u Rimu neka se ne daju zavesti, neka ustraju. Među njima je bila i sv. Stošija, mlada Rimljanka koja je već prije njega bila zatočena zbog svoje vjere. A on ju je svojevremeno poučavao u kršćanskim istinama. Budući da se Krševan nije htio odreći Krista, uslijedilo je progostvo u Akvileju gdje su ga mučili i na koncu glavu odrubi li. Zbog takvog herojskog držanja velimo da je sveti Krševan bio pravi Kristov vitez. Njegovo se viteštvo očitovalo u ponašanju koje i danas pobuđuje divljenje. A odnosi se na njegovu hrabrost pred životnim prijetnjama i vjernost kršćanskim idealima.

Kada je engleski spisatelj iz XII. stoljeća, Ivan Salisburški (1120.-1180), pokušao reći koja bi bila bitna odlika i dužnost jednoga viteza, napisao je kako je njihova zadaća bila 'štiti Crkvu, boriti se protiv izdaje, poštivati vjerske službenike, otklanjati nepravdu i siromaštvo, uvoditi i štiti mir u svom kraju, te biti spremjan dati i vlastiti život za braću ako ustreba'. Imajući u vidu da je sveti Krševan bio vjeroučitelj svete Stošije, a svojim ponašanjem očitovao odlike pravoga viteza, učinilo mi se prikladnim zadarskim vjeroučiteljima i vjeroučiteljicama na stručnom skupu, u subotu 12. studenoga 2011. u našem sjemeništu, gdje se razgovaralo o "vjeronauk od nauka vjere do stava vjere", predložiti ovog zaštitnika Zadra kao uzora suvremenim katehetama. I poželio sam neka im njegove viteške odlike hrabrosti i revnosti za Božje stvari, njegovo milosrdno srce i osjećaj za pravdu, kao i njegova pobožnost i vjernost Kristu i Crkvi budu poticaj da kao Krševanovi odani štovatelji pokušaju ostvarivati njegovi ideale u školi, obitelji i u kulturi, u javnom i privatnom radu i životu.

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup

SVETA STOLICA

Papina poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2012.

“Migracije i nova evangelizacija”

Draga braćo i sestre!

Naviještati Isusa Krista jedinog Spasitelja svijeta "predstavlja bitno poslanje Crkve, zadaču i poslanje koje rasprostranjene i duboke promjene sadašnjeg društva čine svejednako urgentnim" (Apost. nunc. Evangelii nuntiandi, 14). Štoviše, danas zamjećujemo žurnost promicanja, novom snagom i novim načinima, djela evangelizacije u svijetu u kojem rušenje barijera i novi procesi globalizacije još više približavaju ljudi i narode, bilo zbog razvoja sredstava komunikacije bilo zbog učestalosti i lakoće seljenja pojedinaca i grupa iz jednog dijela svijeta u drugi. U toj novoj situaciji moramo u svakom od nas probuditi onaj entuzijazam i odvažnost koji su pokretali prve kršćanske zajednice da budu neustrašivi vjerovjesnici novosti evanđelja tako da se i u našem srcu razliježu riječi svetog Pavla: "Jer što navješćujem evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem" (1 Kor 9, 16).

Tema koju sam ove godine izabrao za Svjetski dan selilaca i izbjeglica – "Migracije i nova evangelizacija" – proizlazi iz te stvarnosti. Sadašnji čas, naime, poziva Crkvu provoditi novu evangelizaciju također u širokoj i složenoj pojavi selilaštva, jačajući misijsko djelovanje i na područjima gdje se evanđelje naviješta po prvi put i u krajevima s kršćanskom tradicijom.

Blaženi Ivan Pavao II. nas je pozivao "hraniti se Riječu da bi se bilo 'službenicima Riječi' u evangelicijskoj zadaći..., [u prilikama] koje su sve raznolikije i sve zahtjevnije u kontekstu globalizacije i novoga i promjenjivoga prožimanja narodâ i kulturnâ koje ih obilježuju" (Apost. pismo Novo millennio ineunte, 40). Interne ili internacionalne migracije, naime, kao otvaranje u potrazi za boljim životnim uvjetima ili bijeg od prijetnji progona, ratova, nasilja, gladi i prirodnih katastrofa, doveđi su do miješanja osoba i naroda bez presedana, s novim problemima ne samo s ljudske točke gledišta, nego i sa etičkog, religijskog i duhovnog aspekta. Sadašnje bjelodane posljedice sekularizacije, rađanje novih sektaških pokreta, raširena neosjetljivost prema kršćanskoj vjeri, istaknuta

težnja k rascjepkanosti predstavljaju prepreku usredotočivanju na jedinstvenu uporišnu točku koja bi mogla potaknuti stvaranje "jedne jedine obitelji braće i sestara u društвima koja su sve više multietnička i interkulturalna, gdje su također ljudi različitih religija potaknuti na dijalog, koji ima za cilj ostvariti ozbiljan i plodonosan suživot u poštivanju legitimnih razlika", kao što sam pisao u svojoj prošlogodišnjoj poruci za Svjetski dan selilaca i izbjeglica. Naše je doba označeno pokušajima brisanja Boga i crkvenog nauka sa životnog obzora, dok si utiru put sumnja, skepticizam i ravnodušnost, koji bi htjeli ukloniti čak svaku društvenu i simboličnu vidljivost kršćanske vjere.

U tome kontekstu, selioci koji su upoznali Krista i prihvatali ga nerijetko su natjerani ne smatrati ga više važnim u svojem životu, izgubiti osjećaj vjere, ne priznavati se više dijelom Crkve i često žive životom koji više nije označen Kristom i njegovim evanđeljem. Odrasli u krilu naroda označenih kršćanskom vjerom, često emigriraju u zemlje u kojima su kršćani manjina ili gdje drevna vjerska tradicija nije više osobno uvjerenje ljudi niti zajednička vjeroispovijest, već je svedena na kulturnu činjenicu. Ovdje je Crkva suočena sa izazovom pružanja pomoći seliocima da održe svoju vjeru čvrstom, također kada nedostaje kulturne pozadine koja je postojala u zemlji podrijetla, te utvrđivanja novih pastoralnih strategija kao i metoda i jezika za sve plodonosnije prihvatanje Božje Riječi. U nekim slučajevima to je prigoda za navještanje da je u Isusu Kristu čovjek postao dionikom Božjeg otajstva i njegova života ljubavi. Čovjek se ujedno otvara obzoru nade i mira, također putem smjernog dijaloga i konkretnog svjedočenja solidarnosti. U drugim opet slučajevima postoji mogućnost da se, obnovljenim navještajem Radosne vijesti i dosljednjim kršćanskim životom, probudi uspavanu kršćansku svijest tako da se ljudima pomogne ponovno otkriti ljepotu susreta s Kristom, koji poziva kršćane na svetost ma gdje da se nalazili, pa bilo to i u stranoj zemlji.

Današnja pojava selilaštva je također od Boga dana prigoda zanavještajevanje i usvremenjenje svijetu.

Muškarci i žene iz različitih krajeva svijeta koji još uvijek nisu susreli Isusa Krista ili ga poznaju tek djelomično, traže da ih se primi u zemlje drevne kršćanske tradicije. Zato je nužno pronaći za njih prikladne načine da uzmognu susresti i upoznati Isusa Krista i iskusiti neprocjenjivi dar spasenja, koji je za sve izvor "života u izobilju" (usp. Iv 10, 10); sami selioci imaju dragocjenu ulogu u vezi s tim jer mogu sa svoje strane postati "navjestitelji Riječi Božje i svjedoci uskrslog Isusa, nade svijeta" (Apost. pobud. Verbum Domini, 105).

Pastoralni djelatnici – svećenici, redovnici i laici – imaju odsudnu ulogu u zahtjevnom itineraru nove evangelizacije. Oni djeluju u sredini koja je sve više pluralna: zajedno s njihovim ordinarijima, nadahnjujući se na crkvenom Učiteljstvu, pozivam ih da traže putove bratskog dijeljenja i smjernog navještaja, nadilazeći suprotstavljanja i nacionalizme. Crkve podrijetla, tranzicije i prihvaćanja migracijskih valova moraju znati ojačati svoju suradnju, na dobrobit i onoga koji odlazi u emigraciju i onoga koji se doseljava kao i, u svakom slučaju, onoga koji, na svojem putovanju, ima potrebu susresti Kristovo milosrdno lice u dobrodošlici iskazanoj bližnjemu. Da bi se polučio plodni pastoral zajedništva, bit će korisno posuvremeniti tradicionalne strukture skrbi za selioca i izbjeglice, pridružujući tome modele koji bolje odgovaraju promijenjenim okolnostima u kojima različite kulture i narodi djeluju u interakciji.

Izbjegle osobe koje traže azil, koje su pobjegle od progona, nasilja i prilika u kojima im je bio ugrožen život, trebaju naše razumijevanje i prihvatanje, poštivanje svoga dostojarstva i svojih prava, kao i svijest o svojim dužnostima. Njihova patnja zahtjeva od pojedinih država i međunarodne zajednice da se zauzmu stavovi uzajamnog prihvatanja, prevladavajući strahove i izbjegavajući oblike diskriminacije, te da se donesu uredbe za konkretnu solidarnost također posredstvom prikladnih struktura gostoprinstva i programâ naseljavanja. Sve to podrazumijeva uzajamnu pomoć među krajevima koji trpe nevolje i regijama koje već godinama primaju veliki broj izbjeglica kao i veće dijeljenje odgovornosti među državama.

Tisak i ostala sredstva komunikacije imaju važnu ulogu u ispravnom, objektivnom i iskrenom, upoznavanju javnosti s prilikama onih koji su morali prisilno napustiti vlastitu domovinu i svoje drage te žele započeti izgrađivati novi život. Neka kršćanske zajednice posebnu pozornost posvete radnicima seliocima i njihovim obiteljima, prateći ih svojom molitvom, solidarnošću i kršćanskom

ljubavlju, prepoznajući vrijednost onoga što ih uzajamno obogaćuje te promičući nove političke, ekonomske i socijalne projekte koji pospješuju poštivanje dostojarstva svake osobe, brigu za obitelj, pristup dostoјnom smještaju, radu i socijalnoj skrbi.

Neka svećenici, redovnici i redovnice, laici i, poglavito, mladići i djevojke budu osjetljivi u pružanju potpore brojnim sestrnama i braću koji se, pobjegavši od nasilja, moraju suočiti s novim načinima života i teškoćama integracije. Navještaj spasenja u Isusu Kristu bit će izvor nade i "potpune radosti" (usp. Iv 15, 11).

Želim na kraju podsjetiti na prilike u kojima se nalaze mnogi strani studenti koji se susreću s problemima uključivanja u društvo, birokratskim teškoćama, nevoljama u traženju smještaja i privatnih struktura. Neka navlastito kršćanske zajednice budu osjetljive prema brojnim mladićima i djevojkama koje, upravo zbog svoje mladenačke dobi, osim kulturnog uzdizanja, trebaju referentne točke i gaje u svojem srcu duboku žed za istinom i željom da susretu Boga. Neka, na osobit način, sveučilišta kršćanskog nadahnuća budu mesta svjedočenja i širenja nove evangelizacije i ozbiljno se založe u pružanju doprinosa, u akademskoj sredini, društvenom, kulturnom i duhovnom napretku kao i promicanju dijaloga među kulturama, prepoznajući vrijednost doprinosa što ga mogu dati strani studenti. Ako ti studenti susretu istinske svjedočke evandelja i primjere kršćanskog života bit će potaknuti i sami postati činiteljima nove evangelizacije.

Dragi prijatelji, zazovimo zagovor Marije, "Gospe od puta", da radosni navještaj spasenja Isusa Krista donese nadu u srcu onih koji se kreću putovima svijeta. Svima jamčim svoju molitvu i udjelujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 21. rujna 2011.

Papa Benedikt XVI.

Mons. dr. Ratko Perić pred rukom sv. Šime, Zadar, blagdan sv. Šime 2011.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje s 43. plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije Varaždin, 18. – 20. listopada 2011.

43. plenarno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije, pod predsjedanjem mons. Marina Srakića, đakovačko-osječkog nadbiskupa i predsjednika HBK, održano je od 18. do 20. listopada u Svećeničkom domu Varaždinske biskupije u Varaždinu, Zagrebačka 3a. Na zasjedanju su sudjelovali gosti: apostolski nuncij u RH mons. Mario Roberto Cassari, srijemski biskup mons. Đuro Gašparović, izaslanik Biskupske konferencije BiH pomoći banjolučki biskup Marko Semren i subotički biskup mons. Ivan Penzeš.

Pozdravljajući sve prisutne članove HBK i goste, predsjednik HBK zamolio je apostolskog nuncija da prenese izraze odanosti i zahvalnosti Svetom Ocu Benediktu XVI. za njegov nezaboravni posjet našoj Crkvi i domovini Hrvatskoj. Pozdravio je i odsutnoga mons. Dražena Kutlešu, novoimenovanog biskupa koadjutora porečkog i pulskog, zaželjevši mu da ga Gospodin prati darom mudrosti i jakosti u novoj službi. Spomenuo se i u međuvremenu preminulog člana HBK mons. Slavomira Miklovša, vladike križevačkoga u miru. Predsjednik HBK podsjetio je da se od posljednjega redovnog zasjedanja zbio dogadjaj pohoda Svetog Oca Benedikta XVI. Hrvatskoj te da je tome posvećeno izvanredno zasjedanje održano 12. srpnja. Uz to je podsjetio i na završetak obnove hodočasničke crkve Gospe Voćinske, jubilarnu proslavu Ludbreškog čuda u Ludbregu, posvetu crkve Hrvatskih mučenika na Udbini i beatifikaciju "Drinskih mučenica" u Sarajevu.

Nadbiskup Srakić je istaknuo i da su nakon srpsko-ugarskog izvanrednog zasjedanja uslijedili teški dani puni izazova za našu Crkvu vezano za "slučaj Dajla". U radnom dijelu zasjedanja prvo izlaganje o temi nove evangelizacije i misijama u metropolama Europe održao je kardinal Bozanić. Nova evangelizacija je jedno od važnijih pitanja za sve biskupske konferencije Europe te je na tom području u nekim zemljama već dosta učinjeno. Odgovarajući na pitanje što je zapravo nova evangelizacija, kardinal je rekao da je ona prije svega ostvarenje misijskog poslanja Crkve i da se sastoji u približavanju onima koji su se udaljili od Crkve i izgubili svoj kršćanski identitet kao i doseljenicima na našem kontinentu koji nisu kršćani.

Sve to iziskuje radikalnu pastoralnu i egzistencijalnu promjenu, istaknuo je kardinal, upozorivši na crkvene i društvene izazove nove evangelizacije. Kao nositelje nove evangelizacije kardinal Bozanić istaknuo je obitelj, katoličke škole i razne pokrete i zajednice. Postoje prijepori oko toga koje su to ciljne skupine kojima je nova evangelizacija prvenstveno upućena, ali svakako prioritet su obitelj, mlađi i mediji, naglasio je kardinal te zaključio kako nema nove evangelizacije bez nove otvorenosti djelovanju Duha Svetoga kojega je potrebno neprestano moliti. U nastavku je kardinal Bozanić predstavio i konkretnu inicijativu na području nove evangelizacije koju je potaknulo Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije. Naime, tijekom ove pastoralne godine, a posebno tijekom korizme 2012. godine, ostvarivat će se inicijativa "Misije u gradovima" u 12 velikih europskih gradova: Zagrebu, Barceloni, Beču, Budimpešti, Bruxellesu, Dublinu, Kölну, Lisabonu, Liverpoolu, Parizu, Torinu i Varšavi. Dva su nosiva elementa te inicijative. Jedan se odnosi na redoviti pastoral, s posebnom zauzetošću u kršćanskom odgoju i cjelokupnoj formaciji, i drugi koji se tiče istodobnosti djelovanja u spomenutim gradovima. Izvornost je inicijative u jedinstvu mjesnih crkava i istodobnosti u ostvarivanju poslanja i davanju konkretnih znakova, koji će svoje ishodište imati u katedralama. Ti su znakovi, oslonjenost na Božju riječ i kontinuirano čitanje Svetoga pisma, naročito Markova evanđelja. Zatim biskupske kateheze mladima, slavljenje sakramenta pomirenja, karitativne akcije te teme duhovnosti i kulture povezane s djelima sv. Augustina. Inicijative će polaziti od katedrala, zbog njihovog velikog simboličkog značenja, s tendencijom da se prošire na župe. Nakana je ući dublje u življene vjere; zahvatiti sva područja života i otkrivati sve ono što vjera unosi u način življena.

Izlaganje o pastoralno-pravnim odredbama o prilozima za mise na zasjedanju je održao dr. Slavko Zec, profesor na Teologiji u Rijeci.

Na završetku prvoga dana zasjedanja biskupi su slavili euharistijsko slavlje u varaždinskoj prvostolnici koje je predvodio nadbiskup Srakić, a propovijedao je križevački biskup Nikola Kekić.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Poslije mise članove HBK u zgradи Varaždinske županije primio je varaždinski župan Predrag Štromar sa suradnicima, a na susretu je sudjelovao v. d. gradonačelnika Varaždina Zlatko Horvat.

Drugi dan zasjedanja započeo je s temom o "slučaju Dajla". Biskupi su dogovorili priopćenje u kojem su očitovali ljubav, poštovanje, odanost i poslušnost Svetom Ocu zahvalivši mu za pozornost koju je osobno posvetio pitanju koje se odnosi na događanja vezana za odnose benediktinaca i župe Dajla. Biskupi nadalje ističu da prepoznaju zasluge benediktinaca tijekom njihove prisutnosti i pastoralnog i društvenog djelovanja u samostanu Dajla te da radi smirivanja nastalih napetosti prepoznaju kako su odredbe koje je donijela Sveta Stolica, da bi se došlo do rješenja kanonskoga spora, nastojale vratiti stvari - onoliko koliko je moguće - u okvir istine i pravičnosti. Osvrćući se na neke medijske tvrdnje biskupi upozoravaju da su bez ikakvoga temelja zaključci prema kojima bi Sveta Stolica ili čak sam Sveti Otac, s pomoću rješenja "slučaja Dajla" namjeravao na stanovit način "talijanizirati" Hrvatsku. Biskupi podupiru živu želju Svetе Stolice da se nenadano nastale poteškoće postupno riješe uzajamnim pristupom učinkovitoga zajedništva i bratske crkvene suradnje. Na kraju priopćenja biskupi ističu da cijeli hrvatski episkopat prihvata novoga pastira kojega šalje Sveti Otac kao koadjutora mons. Milovanu u Biskupiji porečkoj i pulskoj te mu izražava blizinu i poštovanje u vršenju njegove nove osjetljive službe, ujedno pozvavši vjernike da molitvom prate hod Crkve u našoj domovini.

O pastoralnim naglascima Papinih govora tijekom njegova pohoda Hrvatskoj 4. i 5. lipnja izlaganje je održao profesor s đakovačkoga Katoličkog bogoslovnog fakulteta mons. Luka Marijanović. On je analizirao sve Papine govore te ocijenio, posluživši se riječima jednog teologa, da poput Mozartove glazbe odišu jednostavnosću i dubinom. Prikazujući govore slijedom kojim su bili izgovoreni predavač je posebno istaknuo poticaje koji iz njih proizlaze.

Tako je Papa mladima poručio da je kršćanska vjera radost utemuljena na prijateljstvu i to ponajprije prijateljstvu s Isusom Kristom. Potrebno je u tom smislu mlade hrabriti da u svijetu varljivih radosti pronađu istinsku radost u Bogu. U Hrvatskom narodnom kazalištu Papa je upozorio da društvo, a time i kultura ovisi o savjesti. Društvo bez savjesti više nije društvo koje se temelji na istini, dobru i pravednosti. To se društvo, kako to rado ponavlja Papa u svojim promišljanjima, pretvara u jednu veliku razbojničku bandu (Augustin).

Uz govor o savjesti, Papa je podsjetio i na suodnos kulture i religije koje su upućene jedna na drugu. Religija, a time i kršćanstvo predstavlja važan čimbenik u društvu, ukoliko upućuje čovjeka, oblikovanjem savjesti, na Boga, na istinu i dobro što trebaju biti temelj svake kulture i društva. Bez slušanja istine i dobra društvo ne može napredovati, nazaduje te biva podređeno logici jačega, interesa i profita. U svome obraćanju obiteljima Papa je upozorio kako kriza obitelji jest kriza Boga. Obitelj je prestala biti "mala Crkva", ne moli se i ne slave se sakramenti. Preporod obitelji će se dogoditi samo ako se obitelji otvore Bogu. Govoreći u katedrali Bogu posvećenim osobama Papa je istaknuo da duhovna zvanja svoju snagu ne crpe u projektima, pastoralnim naputcima i organizaciji, nego u što većem suočavanju Isusu Kristu, kako je to činio blaženi Alojzije Stepinac.

Na zasjedanju su prihvaćene Pastoralne smjernice za apostolat vjernika laika u Crkvi i društvu u RH koje je predstavio riječki nadbiskup Ivan Devčić, predsjednik Vijeća HBK za laike.

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić predstavio je prijedlog smjernica za XIII. opću skupštinu biskupa koja će se održati u Rimu od 7. do 28. listopada 2012. o temi "Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere". Biskupi su odlučili da na toj sinodi delegat Hrvatske biskupske konferencije bude biskup Đuro Hranić, a za zamjenika je izabran dubrovački biskup Mate Uzinić.

Izvanredno zasjedanje HBK bit će 23. siječnja 2012. Redovna plenarna zasjedanja u idućoj 2012. godini održat će se u Zagrebu, proljetno od 17. do 19. travnja i jesensko od 17. do 19. listopada.

Biskupi su pozvali još jedanput mlade da se što bolje pripreme i da dođu u što većem broju na Nacionalni susret hrvatske katoličke mladeži koji će se održati 5. i 6. svibnja u Sisku.

Drugi pastoralno katehetski kolokvij za svećenike održat će se 6. i 7. ožujka 2012. u Zagrebu.

U Vukovaru će 18. studenoga 2011. biti obilježena 20. obljetnica stradanja i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara. Tom prigodom euharistijsko slavlje predvodit će kardinal Vinko Puljić.

Predsjednici pojedinih tijela HBK podnjeli su izvješća o svojem području djelovanja. Određeni su i delegati HBK na zasjedanjima drugih biskupske konferencije u 2012. godini.

Tajništvo HBK

Priopćenje HBK u vezi "slučaja Dajla"

(43. plenarno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije, Varaždin, 19. listopada 2011.)

Mi, biskupi Hrvatske biskupske konferencije, želimo istinski obnoviti očitovanje ljubavi, poštovanja, odanosti i poslušnosti Svetom Ocu Benediktu XVI., dok mu zahvaljujemo za pozornost koju je osobno već duže vrijeme posvetio pitanju koje se tiče događanja, vezanih uz odnose benediktinaca i župe Dajla. Ta su događanja postala prijetnjom da potamne dragocjene duhovne plodove Papina nezaboravnog pastoralnog hoda Hrvatskoj u lipnju ove godine. Želimo na osobit način izraziti zahvalnost Svetom Ocu zato što je 8. listopada 2011. primio predstavnike naše Biskupske konferencije, koji su mu željeli izravno obrazložiti spomenute okolnosti.

Kao hrvatski episkopat osjećamo dužnost ponovo potvrditi svoju zahvalnost Svetoj Stolici za dobrotvornost koju je neprestano očitovala u odnosu prema Republici Hrvatskoj, naročito prigodom priznanja njezine neovisnosti, kao i nedavno pozornim praćenjem hoda Hrvatske prema njezinu integriranju u Europsku uniju.

S obzirom na višegodišnji spor koji se tiče "slučaja Dajla", mi, hrvatski biskupi, prepoznajemo zasluge koje imaju oci benediktinci svojom redovničkom prisutnošću te pastoralnim i društvenim djelovanjem više od osamdeset godina u samostanu Dajla – kao zajednica ovisna o opatiji Praglia – služeći Božjemu narodu i u velikim teškoćama, i u zlostavljanjima, prije nego su osuđeni na prisilni rad, i prije konfiskacije svih njihovih dobara. U tome kontekstu mi, hrvatski biskupi, ne želimo zaboraviti niti jednu osobu (svećenika, redovnika, redovnicu, laike) koja je u mračnome razdoblju fašizma, nacizma i komunizma trpjela mučenja, poniženja, tamnice, pa čak i oduzimanje života.

Radi smirivanja nastalih napetosti, što nama, kao vjernim sinovima Crkve i odanim građanima hrvatske države istinski leži na srcu, prepoznajemo da su odredbe koje je donijela Sveta Stolica, da bi se došlo do rješenja kanonskoga spora, nastojale vratiti stvari - onoliko koliko je moguće - u okvir istine i pravičnosti. Osim toga, dobro je poznato da prenošenje vlasništva niti znači, niti se kani ostaviti dojam da to znači oduzimanje suverenosti koju hrvatska država legitimno vrši nad njim. Dakle, bez ikakvoga su temelja zaključci koje su iznijeli neki masovni mediji, prema kojima bi Sveta Stolica ili čak sam Sveti Otac, s pomoću rješenja "slučaja Dajla" namjeravao na stanovit način "talijanizirati" Hrvatsku.

Sveta Stolica ponovno je istaknula svoju žarku želju da se nenadano nastale poteškoće mogu postupno razriješiti uzajamnim pristupom učinkovitoga zajedništva i bratske crkvene suradnje. I mi, hrvatski biskupi, na odan i iskren način podupiremo tu živu želju Svetе Stolice.

U tome duhu, cijeli hrvatski episkopat prihvaća novoga pastira kojega šalje Sveti Otac kao koadjutora mons. Milovanu u Biskupiji porečkoj i pulskoj te mu izražava blizinu i poštovanje u vršenju njezove nove osjetljive službe. Na kraju, upućujemo molbu svim našim vjernicima da molitvom prate hod Crkve u našoj domovini.

Biskupi HBK

U Varaždinu, 19. listopada 2011.

Poruka biskupa HBK povodom izbora zastupnika za Hrvatski sabor i referenduma o pitanju pristupanja RH u Europsku Uniju

**Nemamo se pravo žaliti na prilike u kojima živimo
ako sami na njih ne želimo utjecati**

1. Izbori zastupnika za Hrvatski sabor svaki su put iznimno važan događaj za nas kao hrvatske građane i za nas kao vjernike. No, ovogodišnji imaju posebno značenje zbog činjenice da se hrvatski građani nalaze i pred referendumom s pitanjem o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji. Premda političari mogu imati svoje razloge zbog kojih strogo odjeluju tematiku parlamentarnih izbora i referendumu, smatramo da to dvoje ipak, posebno u ovome trenutku, treba gledati u međusobnoj povezanosti.

Iako se na osobit način obraćamo katoličkim vjernicima, željeli bismo da naše riječi dopri u do svih drugih građana naše države te da u svome odlučivanju o tome komu će dati svoj glas imaju u vidu i naša promišljanja, jer su ona pisana radi ostvarivanja općega dobra.

Bez obzira na to o kojoj se i kakvoj zemaljskoj vlasti radilo, Crkva ima poslanje naviještati i nastojati živjeti uvijek istu Istinu, a to ponekad izaziva neslaganja s njezinim stajalištima i otvorenu nesnošljivost. Crkva ne preuzima na sebe političku borbu za vlast, ali se zauzima za općeljudske i evandeoske vrijednosti, služeći u ljubavi, radi uspostave što pravednijega društva (usp. Benedikt XVI, Deus caritas est, 28). Zbog toga crkvene ustanove i zaređeni službenici u svome pastoralnome djelovanju ostaju izvan svrstavanja u političke stranke i stranačkoga nadmetanja, jer bi u suprotnome ne samo bile prekršene crkvene odredbe nego bi to moglo dovesti do ozbiljne opasnosti narušavanja crkvenoga zajedništva. To je razlog zbog kojega napominjemo i to da se crkveni prostori ne smiju koristiti za stranačka predstavljanja, sučeljavanja ni za druge političke svrhe.

2. Svaki je birač pozvan doći do mudre prosudbe u svjetlu temeljnih ljudskih dobara i okolnosti u hrvatskome društvu u kojemu je pozvan djelovati. To konkretno znači da će u sadašnjim prilikama razmotriti koja su temeljna ljudska dobra u pitanju i prosuditi koja stranka ili politička opcija pojedinih kandidata, sukladno programima koje predstavljaju, zavređuje povjerenje i pruža najviše sigurnosti da će ta dobra štititi i promicati. Veliku pomoć u tome razlikovanju može pružiti Doktrinarna nota o nekim pitanjima vezanim uz sudjelovanje katolika

u političkome životu (Kongregacija za nauk vjere, 24. studenoga 2002) koju preporučujemo za proučavanje i razmatranje u vjerničkim zajednicama tijekom predizbornoga vremena.

Osim toga, ove smo godine pohodom pape Benedikta XVI. Hrvatskoj dobili i konkretnije uporište i vodilje za život u kojemu se isprepleću pitanja vjere i društvenoga života vjernika u našoj domovini. Njegove su poruke dragocjene i u predizbornim traženjima.

3. Ključ za prepoznavanje konkretnih političkih stavova vjernici pronalaze u nauku i Predaji Crkve, kao i u naravi njezina poslanja. Osim toga, bitan je i vjernički osjećaj i osjećaj crkvenosti koji nosimo u sebi i koji nas vodi u odlučivanju komu želimo povjeriti vodstvo državne zajednice. Upravo zbog vjerničke povezanosti, razmjene mišljenja i crkvenoga zajedništva ne bi trebalo biti teško doći do potrebnih uvida i zauzeti stav o tome koji politički programi proturječe temeljnim antropološkim i etičkim vrijednostima i načelima, ukorijenjenima u naravi ljudskoga bića.

Razumljivo je stoga što i ovom prigodom naglašavamo nužnost zaštite ljudskoga života u svim njegovim etapama, od začeća do prirodne smrti. Među te temelje svakako pripada obitelj. Papa Benedikt XVI. govorio nam je o "nezamjenjivoj vrijednosti obitelji, utemeljene na braku i na potrebi zakonskih odredaba koje bi podupirale obitelji u zadaći rađanja i odgoja djece" (Zagreb, Euharistijsko slavlje na hipodromu, 5. lipnja 2011). Za Crkvu nije prihvatljivo izjednačavanje bilo kojega drugog oblika zajedničkoga života s obitelji, čime bi se pridonosilo narušavanju stabilnosti poimanja obitelji i braka kao zajedništva muškarca i žene, kao i narušavanju prava djece, te zanemarivanju posebnosti značaja i nezamjenjive društvene uloge obitelji. Pritom se ne smije zanemariti niti bolno demografsko pitanje našega naroda.

Na tome tragu, čuvajući nepovredivost života i obitelji, važno je vidjeti kakav je pristup političkim opcijama pitanjima odgoja i obrazovanja, tj. koliko važnosti daju vjerskomu odgoju od najranije dobi i na koji se način u obrazovnome sustavu osnovnoga i visokoga obrazovanja iskreno kane zalagati za rast cjelovite osobnosti djece i mladih, uključujući

kršćanski svjetonazor. Nadalje, koja se sredstva u vođenju države kane koristiti u promicanju rađanja djece i kako se želi stvarno omogućiti obiteljima da osjete potporu društva u svojoj odgovornosti i spremnosti za prihvaćanje Božjega dara života.

U obitelji se najneposrednije otvaraju prostori ljudskoga razuma i slobode za nadnaravni temelj i za odgoj savjesti. Papa nam je poručio da je oblikovanje savjesti i kakvoća demokracije u izravnoj povezanosti, jer je savjest mjesto slušanja istine i dobra, mjesto odgovornosti pred Bogom i ljudima te dodao: "Oblikovanjem savjesti, Crkva daje društvu svoj dragocjeni prinos. Taj se doprinos počinje oblikovati u obitelji, a učvršćuje u župi, gdje se djeca i mladi uče produbljivanju Svetog pisma, koje je 'veliki kodeks' europske kulture. Istodobno uče o smislu zajednice, utemeljene na daru, a ne na gospodarskom interesu ili na ideologiji, nego na ljubavi, koja je 'glavna pokretačka sila istinskog razvoja svake osobe i cijelog čovječanstva' (Caritas in veritate, 1). Ta se logika darovanosti, naučena u djetinjstvu i mladosti, potom živi u svakom okviru, u igri i u sportu, u međusobnim odnosima, umjetnosti, u dragovoljnem služenju siromašnima i patnicima, a kada je jednom usađena, onda se može primjenjivati i u složenijim područjima politike i ekonomije, surađujući da jedan polis – grad, bude ugodan i gostoljubiv, da ne bude prazan, lažno neutralan, nego bogat ljudskim sadržajima, s izrazitom etičkom crtom" (Zagreb, Hrvatsko narodno kazalište, 4. lipnja 2011).

4. Veliko područje političkoga zauzimanja nedvojbeno je pitanje kulture rada. Ne radi se samo o omogućavanju rada za nezaposlene, o stjecanju sredstava za život, o investicijama i pokretanju proizvodnje, što je iznimno važno, nego i o dosljedanju radnika i poslodavaca, o zakonima koji reguliraju problematiku rada i poduzetništva, te o institucijama koje su zadužene za promicanje i zaštitu vrijednosti rada. Upravo ne vodeći brigu o cjelovitosti otajstva života, tematika rada se svodi samo na finansijsku ili gospodarsku razinu. Ali ona se tiče složene mreže društvenih odnosa i nutarnjih vrijednosti koje ne smiju biti pregažene.

Tako odnos prema nedjelji, koja je za kršćane dan nad svim danima, dan Gospodnji, dakle više od neradnoga dana, otkriva odnos prema drugim temeljnim vrijednostima. Zbog toga je pogubno ustrojavanje dinamike tjedna prepustiti trgovcima i onima kojima je stalo samo do profita.

Osim toga, poznato nam je da u prostoru rada postoje razni odnosi koji mogu biti prožeti sebičnošću ili velikodušnošću, neumjerenošću ili solidarnošću.

Nije teško prepoznati komu je stalo do dobra cijele zajednice, a komu samo do osobnoga profita ili iskorištavanja društvenoga i političkoga položaja. Naime, svaki čovjek ima svoju prošlost, tragove svoje odgovornosti ili neodgovornosti, poštenja ili nepoštenja. Zato je važno razmotriti koje su i kakve osobe istaknute na kandidacijskim listama.

5. Nadamo se da ćemo na predstojećim izborima izabrati one zastupnike koji će, ne podliježući ideološkim svrstavanjima, poduzeti zbiljske korake u osvjetljavanju istine o našoj nedavnoj prošlosti i postaviti političke temelje na čvrstoj stijeni istine. Za dobro naše nacije mora se konačno smoći snage za suočavanje sa svim zločinima totalitarizama. Dok su dosada poduzete mjere da se jasno prokažu i sankcioniraju zločini fašizma i nacizma, to se nije dogodilo sa zločinima komunističkoga režima, a baš je to iznimno važno za zdrav hod sadašnjega i budućih hrvatskih naraštaja.

Ne samo da je relativiziranje tih zločina nedopustivo odstupanje od civilizacijske baštine uljudeñih naroda, nego je to duboka rana za sve one koji do danas nemaju spoznaju o svojim najbližima, a zatim i za cijelu naciju koja živi sramotnu dvojnost kriterija iz koje ne može proizlaziti nikakvo napredovanje u dobru. Vrijeme Drugoga svjetskog rata i neposredno nakon njega sa svojim je bolnim pitanjima urezano u svijest naraštaja i opterećuje sadašnjost. I dalje u hrvatskome kulturološkom tkivu živi spomen na osobe čije živote jasno treba označiti kao nedolične, kao one iza kojih je ostao govor zla i gaženja ljudskoga dostojanstva. Oni ne mogu biti nadahnuti niti primjeri za nasljedovanje.

Zbog toga smo svjedoci da jedna relativizacija lako rađa nove oblike relativizacije. Sa žaljenjem uočavamo da se nastavlja stvaranje i nametanje nejasne slike o obrani domovine u napadu na slobodu i neovisnost Hrvatske prije dvadeset godina, sa svim začuđujućim posljedicama na pravnoj i političkoj razini. Hrvatska vlast ima odgovornost čuvati, štititi i učvršćivati spomen na nosive događaje i ljudi koji su važni za identitet i memoriju suvremene Hrvatske, otklanjajući napadaje na stupove istinskih vrijednosti.

6. Na početku smo spomenuli da ovi izbori imaju važnost i zbog neposredne blizine odlučivanja građana Hrvatske o mogućemu ulasku naše države u savezništvo sa zemljama Europske Unije.

Mi smo vam se prošle godine povodom prisutnih pregovora već obratili prigodnim Pismom (19. ožujka 2010). Preporučujemo da ga ponovno pročitate i u njemu na detaljniji način pronađete naš stav i naglaske o pojedinim pitanjima.

Sada vam skrećemo pozornost na činjenicu da smo u godinama borbe za opstojnost Hrvatske i obranu njezine nezavisnosti jasno i gorljivo bili usmjereni prema zajednici europskih naroda, uvijek oslonjeni na činjenicu da je Hrvatska sastavnica Europe na povijesno-kulturnome planu te da je pridonijela izgrađivanju Europe. To su prepoznali i na izravan način više puta ponovili naslijednici sv. Petra, a osobito u najnovije vrijeme blaženi papa Ivan Pavao II. i papa Benedikt XVI. Svjesni smo razočaranja koja su nastala i tijekom posljednjih godina, zbog nekih postupaka u europskim političkim okvirima, zbog premalo osjetljivosti za hrvatska nastojanja i žrtve. Sasvim je opravdano i dobro pitati se o vrijednostima koje se promiču, o prednostima i manama koje otvara takva asocijacija, iznoseći valjane argumente. I mi smo u spomenutome Pismu nglasili da Europa "pati od duboke krize vrednota" (br. 13). Štoviše, Crkva je toliko puta upozoravala i na činjenicu da Europa ne može graditi svoju budućnost oslanjajući se samo na gospodarsko i finansijsko zajedništvo, te da treba ponovno otkriti svoje duboke vrijednosti, među kojima su i kršćanski korijeni.

No, Europa je ozračje kojemu Hrvatska pripada, u kojem treba pridonositi i boriti se za europsko lice Europe. U odvagivanju odgovora na referendumu dobro se pitati što se to tijekom dvadeset godina dogodilo, a što bi mijenjalo naš odnos prema Europi; gdje se izgubila čežnja prepoznavanja tako vidljive europske pripadnosti. Čini nam se da odgovornost leži ponajprije u Hrvatskoj. Nisu li upravo potezi i stavovi hrvatskih političara dovodili Hrvatsku u nejasnoće i u neprilike? Ravnodušnost ili nebriga za hrvatska identitetska obilježja stvarale su čudne dojmove i nerijetko netočno tumačile "zahtjeve Europe".

Stoga je važno tko će i na koji način promicati hrvatske vrijednosti koje mogu obogatiti Europu; kakva će biti politika koja se može u raznim oblicima zvati europskom. Ako Europsi pristupimo svojim identitetom koji se uspio izboriti i sačuvati suverenost i prepoznatljivost, ne treba se bojati da to nije moguće u okviru te europske asocijacije. Zato napominjemo da nije svejedno koga se bira i na ovim izborima, jer zastupanje "europske opcije" ima puno boja. Ponekad teško prepoznatljivih.

7. Braćo i sestre, želeći da predizborna promidžba bude istinska prilika za politički i moralni rast pozivamo:

a) neka vjernici koji iduju u političke životne budućnosti hrabri i neka se primjereni organiziraju i zdušno zalažu za kršćanske stavove koji se tiču poštivanja života, obitelji, odgoja i obrazovanja te kulture rada;

- b) neka birači ne podlegnu kušnji neizlaženja na izbore i neka sudjeluju svojim glasovanjem, jer se nemamo pravo žaliti na prilike u kojima živimo ako sami na njih ne utječemo dajući prostora odgovarajućoj politici;
- c) neka mjerodavna državna tijela u svojoj odgovornosti omoguće svim strankama i kandidatima primjereni predstavljanje njihovih programa, bez medijskih blokada i isključivosti;
- d) neka političke stranke i kandidati jasno i realno predstave narodu svoje stavove, bez pokušaja manipuliranja, ne služeći se, dakle, sredstvima koja odstupaju od istinitosti, kako namjernim iskrivljavanjem stvarnoga stanja i lažnim obećanjima, tako i raznovrsnim diskreditiranjem političkih protivnika;
- e) neka svećenici i crkveni službenici, bez imalo politiziranja, iskoriste predizbornu vrijeme kao molitveni i evangelizacijski trenutak, okupljajući vjernike na molitvu za domovinu i produbljujući oblikovanje političke svijesti u skladu s društvenim naukom Crkve;
- f) neka svatko ozbiljno, odgovorno i što cjelovitije razmotri pitanje pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji, pazeci na istinu o hrvatskoj stoljetnoj prirodnosti i sudjelovanju u građenju kulturnih i društvenih obilježja Europe, kao i o važnosti da hrvatski političari štite i promiču hrvatski identitet u takvoj zajednici.

Svi mi, vjernici, zdušnom molitvom trajno pratimo korake u političkome životu i zazivamo snagu Božjega Duha za one kojima bude povjeroeno vodstvo naše zemlje u idućem razdoblju povijesti.

8. Braćo i sestre, Bog nam je podario predivnu domovinu. Znamo da se nesebičnim radom i solidarnošću u njoj može lijepo živjeti. Bog nam je povjerio i brigu za Hrvatsku: od brige za ljude do brige za prirodna bogatstva. Tijekom stoljeća darovao nam je i uzore u hrvatskim velikanima duha iz gospodarskoga, političkoga, znanstvenoga i općekulturnoga života koji se nisu štedjeli u svome domoljublju. Na prvome su mjestu svetački likovi, a osim njih, kao iznimani primjer takvoga darivanja, pred nama su hrvatski branitelji koji su tijekom nasrtaja na slobodu i temeljne ljudske vrijednosti svjedočili sebedarjem i odgovornošću.

Moleći za Božji blagoslov i za zagovor sv. Josipa, zaštitnika hrvatske domovine, kao i svih hrvatskih svetaca i blaženika, a osobito bl. Alojzija Stepinca, pozdravljamo vas u zajedništvu vjere i crkvene suodgovornosti.

Vaši biskupi

U Varaždinu, na blagdan sv. Luke Evanđelista,
18. listopada 2011.

Hrvatski biskupi pozivaju birače da svakako glasuju na izborima za zastupnike u Hrvatskome saboru i da odgovorno pristupe referendumu o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji:

Nemamo se pravo žaliti na prilike u kojima živimo ako sami na njih ne želimo utjecati

Braćo i sestre, želeći da predizborna promidžba bude istinska prilika za politički i moralni rast pozivamo:

- a) neka vjernici koji djeluju u političkome životu budu hrabri i neka se primjereno organiziraju i zdušno zalažu za kršćanske stavove koji se tiču poštivanja života, obitelji, odgoja i obrazovanja te kulture rada;
- b) neka birači ne podlegnu kušnji neizlaženja na izbore i neka sudjeluju svojim glasovanjem, jer se nemamo pravo žaliti na prilike u kojima živimo ako sami na njih ne utječemo dajući prostora odgovarajućoj politici;
- c) neka mjerodavna državna tijela u svojoj odgovornosti omoguće svim strankama i kandidatima primjereno predstavljanje njihovih programa, bez medijskih blokada i isključivosti;
- d) neka političke stranke i kandidati naruđu jasno i realno predstave svoje stavove, bez pokušaja manipuliranja, ne služeći se, dakle

sredstvima koja odstupaju od istinitosti, kako namjernim iskrivljavanjem stvarnoga stanja i lažnim obećanjima, tako i raznovrsnim diskreditiranjem političkih protivnika;

e) neka svećenici i crkveni službenici, bez imalo politiziranja, iskoriste predizborno vrijeme kao molitveni i evangelizacijski trenutak, okupljujući vjernike na molitvu za domovinu i produbljujući oblikovanje političke svijesti u skladu s društvenim naukom Crkve;

f) neka svatko ozbiljno, odgovorno i što cjelovitije razmotri pitanje pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji, pazeći na istinu o hrvatskoj stoljetnoj pripadnosti i sudjelovanju u građenju kulturnih i društvenih obilježja Europe, kao i o važnosti da hrvatski političari štite i promiču hrvatski identitet u takvoj zajednici.

Svi mi, vjernici, zdušnom molitvom trajno pratimo korake u političkome životu i zazivamo snagu Božjega Duha za one kojima bude povjerenovo vodstvo naše zemlje u idućemu razdoblju povijesti.

**Deklaracija Petog hrvatskog socijalnog tjedna održanog
u Zagrebu od 21. do 23. listopada 2011.**

Kultura rada u Hrvatskoj

Na poticaj Hrvatske biskupske konferencije, i u organizaciji Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve, predstavnici svih (nad)biskupija u Hrvatskoj okupili su se na Petom hrvatskom socijalnom tjednu u Zagrebu, održanom od 21. do 23. listopada 2011. godine. Tristotinjak sudionika, od čega šezdesetak predavača raznih struka iz cijele Hrvatske, pod različitim je vidovima razmatralo temu Kultura rada u Hrvatskoj. Sudionici Tjedna upućuju ukupnoj hrvatskoj javnosti, pojedincima i ustanovama sljedeću

D e k l a r a c i j u

Mnogobrojne suslijedne krize koje pogađaju hrvatsko društvo potvrđuju antropološku činjenicu da je rad prije svega etičko-moralna i duhovna, a ne tek ekonomski kategorija. Društvena istraživanja otkrivaju da Hrvatska spada u zemlje s najnižim povjerenjem u institucije u Europi. Ako želimo razvijati hrvatsko društvo u svim njegovim dimenzijama, a posebno kulturu rada u Hrvatskoj, takvo stanje je neodrživo. Uslijed globalizacijskih procesa sve je manji utjecaj nacionalne države na uređenje gospodarskih odnosa.

Donedavna tendencija "slabljenja države", koja je označavala neoliberalni model na europskoj i svjetskoj razini, prekinuta je intervencijom država u rješavanju finansijske krize.

U takvoj situaciji želimo da se Hrvatska država snažnije, konkretnije, vodeći računa o najslabijima, uključi u rješavanje pitanja i problema vezanih uz rad: nezaposlenost, zlostavljanje na radu, zaštitu radničkih prava, redovitu isplatu plaća, poštivanje vlastitih blagdana, stvarno poštivanje radničkog prava na odmor, poticanje društveno odgovornog

poduzetništva i vrijednosti rada, promišljanje rada budućnosti, uklanjanje "rada na crno" i uvjeta koji do njega dovode, stabilnost rada u poljoprivredi, promociju odgoja za rad i dobrovoljni rad.

U društvu se sve jasnije naziru dvije ugrožene skupine obzirom na rad: nezaposleni - isključeni iz svijeta rada i prezaposleni – isključeni iz obiteljskoga i društvenog života.

Na tragu socijalnog nauka Crkve, polazeći od opisanog stanja u društvu, a na temelju rasprava na Petom hrvatskom socijalnom tjednu glede razvoja nove kulture rada u Hrvatskoj, želimo i tražimo sljedeće:

1. Razvijati duhovnost rada, vraćajući radu njegov pravi smisao i vrijednost. Radeći, čovjek odgovara na poziv Božji da bude njegovim suradnikom u uređenju i dovršenju ovoga svijeta. Vjernik trajno razvija ovu duhovnu dimenziju rada. Ta dimenzija poziv je svim ljudima dobre volje da ne dopuste svodenje sebe i drugih, posebno najslabijih, na sredstvo.

2. Razvoj poduzetništva počiva na tri jednostavna načela: pravedan profit za vlasnike poduzeća/poduzetnike; pravedna plaća za radnike i pravedan porez za državu. Poduzetništvo prepostavlja i zahtijeva stabilno pravno uređen sustav. Zakoni se ne smiju donositi polazeći od idealnih sustava, već od postojeće prakse, imajući u vidu druga iskustva i ideale, ali prvenstveno uređujući hrvatski sustav, hrvatsko gospodarstvo, poštjući iskustva i dobru tradiciju u Hrvatskoj, na koju se tu možemo osloniti. Od poduzetništva u poljoprivredi ne treba očekivati da će mala poljoprivredna gospodarstva biti osnova našeg razvoja, ali ona mogu biti značajan gospodarski i socijalni čimbenik ako se udruže u moderne zadruge. Zadrugarstvo je u Hrvatskoj imalo dugu tradiciju, prekinutu nakon II. svjetskog rata. Tu tradiciju valja oživjeti, naravno, primjereno vremenu.

3. U Hrvatskoj postoje mnogobrojni uzroci nezaposlenosti, od strukturalne zaposlenosti preko nedovoljno dinamičnog obrazovnog sustava, pa do globalne svjetske krize koja je pogodila i Hrvatsku. Kako bismo riješili problem nezaposlenosti, potrebno je djelovati u nekoliko smjerova: poticajima za zapošljavanje pridodati i poticaje za cjeloživotno obrazovanje radnika, medijski promovirati poslodavce koji zapošljavaju teško zaposlive skupine, povećati sredstva za mjere politike zapošljavanja te maksimalno se usredotočiti na korištenje sredstava EU u području zapošljavanja. Posebnu pozornost usmjeriti na eliminiranje

dugotrajne nezaposlenosti, koja je višestruko štetna za pojedinca i društvo. Održati ravnotežu između aktivnih mjera zapošljavanja i materijalne zaštite nezaposlenih. Ukloniti barijere koje onemogućuju nezaposlenim roditeljima smještaj djece u predškolske ustanove kako bi bili u mogućnosti aktivno tražiti posao. U dodjeli sredstava zapošljavanja prioritet dati povećanju zaposlivosti u područjima visoke nezaposlenosti. Hrvatska će postati imigrantska zemlja. Potrebno je provesti niz analiza i studija ove problematike te imati jasnu državnu imigrantsku politiku.

4. Kao narod i politička zajednica ne smijemo odustatи od odgoja za rad. U potrošačkoj, zabavilačkoj kulturi nije lako odgajati za rad, stoga je u odgoju za rad potrebno ojačati funkciju obitelji. To znači nužno povezivanje bitnih čimbenika u odgoju: djece, roditelji, škola, odnosno učitelj, a za vjernike - vjerska zajednica, odnosno Crkva. Boravak djece u obrazovnim institucijama treba organizirati na način da roditelji mogu biti s djecom. Svjesni smo da će nastupiti brojni novi oblici rada u budućnosti, pa je nužno njima prilagoditi zakonska rješenja te naš sustav pripremati da bude u stanju obrazovati djecu i mlade za realne poslove koji nadolaze. Nedovoljno je mehanički proizvoditi struke, ne vodeći računa o tome mogu li se ljudi zaposliti. Tako proizvodimo nezaposlene i nezaposlove.

5. Obitelj je u Hrvatskoj još uvijek funkcionalna institucija i na nju se potrebno više osloniti i više joj pomoći budući da je njezin doprinos društvu od nezamjenjive važnosti. Sustav vrijednosti u obitelji prenosi se upravo u zajedništvu roditelja i djece. Sloboda od nedjeljne tlake nužni je uvjet mogućnosti odgoja u obitelji, pa i odgoja za rad, zbog čega zahtijevamo da se hrvatskim obiteljima omogući nedjeljom biti zajedno i slaviti Dan Gosподnji. To je pitanje kulture, ali i zdravlja. U organizaciji slobodnog vremena i boravka djece potrebitno je uložiti zajednički napor u kojemu mogu sudjelovati djeca i mladi.

6. Posebno inzistiramo na zakonima koji će učinkovito štititi radnika, te njihovo provedbi, koja će omogućiti stvarno poštivanje radničkih prava. Radnicima osigurati: zaposlenost, dostojevine uvjete rada, u koje se broji i zaštita na radu, te redovitu isplatu dostojevine plaće jer je teološki neisplata plaća grijeh, a društveno je ništa drugo nego krađa. Država treba na tržištu rada osigurati brz i učinkovit nadzor i učinkovitu sudsku zaštitu. Rad na određeno vrijeme i drugi nesigurni oblici rada moraju se staviti pod nadzor i svesti na najmanju mjeru. Ne smije se poticati i dopuštati fleksibilnost

tržišta rada koja će počivati na nesigurnosti i grubljenju radničkih prava. Zakonom urediti radno vrijeme, a u trgovini onemogućiti poslodavce da ga svojevoljno uređuju.

7. Za napredak sela nužno je, u seoskim krajevima, učiniti gospodarsku strukturu raznovrsnijom. Što se tiče poljoprivrede, zahtijevamo takav sustav potpora – novčanih, obrazovnih i organizacijskih - koje će uspješnije pridonijeti razvoju poljoprivredne proizvodnje. Posebno naglašavamo problem manjka radnih mjesta za žene, što potiče njihov odlazak i dugoročno je i višestruko štetan za sveukupni razvoj Hrvatske.

8. Uključivanje u dobrovoljni rad, novi odnosi povjerenja koji se na taj način između ljudi ostvaruju, uvećavaju društveni kapital, a samim time i sposobnost društva za razvoj i otvaranje novih radnih mjesta. Dobrovoljno djelovanje postaje svjedočanstvo jednog drugačijeg modela društva i zajedništva koje se ne temelji samo na utilitarističkim načelima, već postaje podloga na kojoj nastaju i temelje se neprofitne organizacije najširih oblika. Promicanjem dobrovoljnog rada potiče se aktivnije sudjelovanje građana u društvenom životu, pri čemu i umirovljenici temeljem svoga iskustva mogu dati svoj doprinos. Stoga bi, u vidu razvijanja klime pogodne za razvoj dobrovoljnosti, odgoj za dobrovoljno djelovanje trebao postati sastavnim dijelom cjelokupnog obrazovnog sustava.

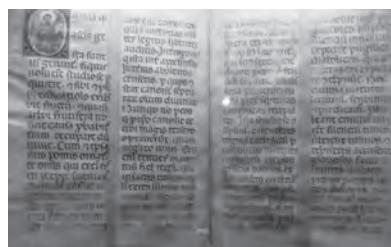
9. Država i državne institucije trebaju početi djelovati društveno kako bi zadobile povjerenje građana i omogućile razvoj društva koji je sada zaustavljen. Trebamo konačno demontirati sustav upravljanja koji je tijekom totalitarnog režima bio projektiran da građane nadzire, a ne da im služi. Taj je sustav neprimjeren demokratskom uređenju. S ovako niskim i opadajućim društvenim kapitalom, tj. nepovjerenjem u institucije i protudruštvenim djelovanjem, teško je očekivati bilo kakav razvoj, pa i gospodarski.

10. U području zakonodavstva tražimo da hrvatski zakonodavac počinje ozbiljno uređivati hrvatsko društvo polazeći od dobrih hrvatskih praksi, postojećeg sustava vrijednosti, kulture i tradicije koju valja čuvati i razvijati, a ne ignorirati. U takvom bi okruženju bilo moguće razvijati novu kulturu rada u Hrvatskoj, koja će biti primjerena vremenu, ali koja neće zanemariti da je svaki rad prije svega ljudski rad koji se čovjeku ne smije oduzeti.

11. Socijalni pastoral potiče vjernike da promiču svekoliku humanizaciju osobnih i društvenih, gospodarskih, kulturnih i političkih zbilja hrvatskog društva.

Ovo zalaganje nadilazi samo tradicionalno kari-tativno djelovanje u Crkvi, jer uključuje edukaciju i preventivu, a ne samo ublažavanje društvenih problema. Od vjernika se očekuje solidarna i dragovoljna zauzetost već u njegovoј župi, ali i šire, u prakticiranju društvene dimenzije vjere.

U Zagrebu, 23. listopada 2011.

Sjednica Biskupske komisije HBK za odnose s Državom i Povjerenstva Vlade RH za odnose s HBK, Zagreb, 25. listopada 2011.

Sjednica Biskupske komisije Hrvatske biskupske konferencije za odnose s državom i Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za odnose s Hrvatskom biskupskom konferencijom, pod predsjedanjem predsjednika Biskupske komisije kardinala Josipa Bozanića, zagrebačkog nadbiskupa i metropolita i potpredsjednika HBK te predsjednice Povjerenstva gđe. Jadranke Kosor, predsjednice Vlade Republike Hrvatske, održana je danas, 25. listopada 2011. godine, u zgradi Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu.

Nakon uvodnih pozdrava Predsjednica Vlade izvjestila je o završetku pregovora za ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju te o aktivnostima koje prethode pristupanju u punopravno članstvo.

Razgovaralo se i o pitanjima vezanim za provedbu Ugovora između Svetе Stolice i Republike Hrvatske i provedbenih akata. Na sjednici je utvrđen i prioritet tema od zajedničkog interesa.

Sjednici su prisustvovali članovi Biskupske Komisije: mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, mons. Ante Ivas, biskup šibenski, mons. Vjekoslav Huzjak, biskup bjelovarsko-križevački. Član Komisije mons. Ivan Devčić, nadbiskup riječki zbog ranije preuzetih obveza nije mogao sudjelovati na sjednici. Umjesto odsutnog člana, a zbog važnosti ove prve sjednice, sudjelovao je i predsjednik HBK mons. Marin Srakić, nadbiskup đakovačko-osječki. Na sjednici je sudjelovao i tajnik Biskupske komisije mons. Enco Rodinis, generalni tajnik HBK.

Prisustvovali su članovi Povjerenstva Vlade: gosp. Peter Čobanković, potpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, gosp. Branko Bačić, ministar zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, mr. sc. Đuro Popijač, ministar gospodarstva, rada i poduzetništva, gosp. Dražen Bošnjaković, ministar pravosuđa i gosp. Tomislav Boban, ravnatelj Agencije za upravljanje državnom imovinom.

Zvonimir Ancić
predstojnik Tiskonog ureda HBK

Priopćenje Komisije Iustitia et pax Hrvatske biskupske konferencije u svezi prihvaćanja neprihvatljivih izmjena Zakona o trgovini u Hrvatskom saboru

Nakon izglasavanja izmjena Zakona o trgovini, kao Komisija koja se zalaže za pravdu i mir u društvu izražavamo svoje žaljenje i čuđenje. Žaljenje što se 2011. godine u Hrvatskom saboru još uvijek može donijeti tako jasno i nedvosmisleno pristran proturadnički zakon. I čuđenje što je bjelodano da se hrvatski političari ni oko čega ne mogu složiti osim oko borbe protiv hrvatskih radnika i radnika.

U Zagrebu, 4. listopada 2011.

Vlado Košić,
predsjednik Komisije "Iustitia et pax" HBK

Mons. Dražen Kutleša imenovan biskupom koadjutorom porečko-pulskim

Papa Benedikt XVI. imenovao je mons. Dražena Kutlešu, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije i djelatnika Kongregacije za biskupe, biskupom koadjutorom Porečke i pulske biskupije, priopćila je 17. listopada, Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj.

Mons. Dražen Kutleša rođen je 25. rujna 1968. godine u Tomislavgradu u Bosni i Hercegovini. Nakon završenog sjemeništa u Dubrovniku, nastavlja

studij filozofije i teologije u Bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1993. za Mostarsko-duvanjsku biskupiju. Godine 1994. postigao je bakalaureat pri teološkom fakultetu u Zagrebu, a 2001. na Papinskom sveučilištu Urbanianumu postigao je doktorat iz kanonskog prava. Od 1993. do 1995. bio je župni vikar u mostarskoj katedrali. Od 1998. do 2006. mons. Kutleša obavljao je sljedeće službe: župni upravitelj u Grudama, docent kanonskog prava na Teološkom institutu u Mostaru, vicekancelar u biskupskoj kuriji, član zbora konzultora i prezbiterorskog vijeća, član Komisije Iustitia et pax Biskupske konferencije BiH. Od 2006. djelatnik je Kongregacije za biskupe. Od 2011. suradnik je Kongregacija za kaze svetih i disciplinu sakramenata. Autor je nekoliko publikacija i surađuje u katoličkom mjeseca Crkva na kamenu. Govori talijanski, njemački i engleski jezik.

U Zagrebu, 17. listopada 2011.

Tiskovni ured HBK

In memoriam***Mons. Slavomir Miklovš, vladika križevački***

Umrovljeni grkokatolički križevački biskup Slavomir Miklovš preminuo je 21. srpnja oko 12 sati u bolnici u Novom Sadu. Sprovodni obredi počinju u subotu 23. srpnja u 9 sati liturgijom u grkokatoličkoj župnoj crkvi u Đurđevu kod Novog Sada. Obred ukopa u grkokatoličkoj katedrali Sv. Nikole u Ruskom Krsturu počinje u 13 sati.

Biskup Miklovš rođen je 16. svibnja 1934. u Bačkoj, u župi Đurđevu, od oca Simeona i majke Verone rođene Gnip. Osnovnu školu s malom maturom završio je u Đurđevu. Pohađao je klasičnu gimnaziju u Rijeci i Pazinu. Diplomirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Za svećenika je zaređen 7. srpnja 1964. u Đurđevu. Vršio je sljedeće službe: od 1964. do 1968. bio je kapelan u Ruskom Krsturu; od 1968. do 1969. upravitelj župe u Vukovaru; od 1969. duhovnik u grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu; od 1974. ekonom, a od 1978. i kancelar Križevačke eparhije.

Za križevačkog vladiku imenovan je 2. veljače 1983. godine, a biskupsku posvetu primio je 25. ožujka iste godine u Ruskom Krsturu. Službu križevačkoga vladike preuzeo je 21. svibnja 1983. godine u katedrali u Križevcima. Umrovljen je 2009. godine. (IKA)

Crkva sv. Dimitirija, mučenika, Zadar

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Nadbiskupova propovijed na blagdan sv. Dimitrija (početak akademske godine 2011./2012.) Sveučilišna crkva sv. Dimitrija, Zadar, 26. listopada 2011.

1. U popisu blagdana i svetkovina vlastitih Zadarskoj nadbiskupiji danas se slavi sv. Dimitrije čiji se kult obilježava u ovoj sveučilišnoj crkvi. I on je poput naše Stošije podnio mučeništvo u Srijemskoj Mitrovici za vrijeme cara Maksimina. Njegovo ime nosi katedrala u Srijemskoj Mitrovici koja ga danas časti kao svojega zaštitnika. Kult sv. Dimitrija rano je prenesen u Solun koji ga časti kao pomoćnika u svakidašnjim nevoljama. Iz prvog čitanja knjige Mudrosti čuli smo utješne riječi da su "duše pravednika u ruci Božjoj i njih se ne dotiče muka nikakva. Očima se bezbožničkim čini da oni umiru i njihov odlazak s ovog svijeta kao nesreća." (Mudr 3, 1-3). To je Božja logika kojom su se ravnali mučenici od Stošije i Krševana do Alojzija Stepinca i naših dana. Među njima je i Dimitrije koji daje svoj život prema onoj Kristovoj: "Hoće li tko za mnom neka se odreče samoga sebe; jer, tko izgubi život svoj poradi mene taj će ga spasiti." (Lk 9, 23-24).

Ovim misnim slavljem obilježavamo ujedno početak nove akad. godine (2011./2012.). Sveučilište, u čijem je središtu ova crkva sv. Dimitrija, prostor je gdje studenti traže znanje i istinu koja ih prosvjetljuje. U prvom čitanju smo čuli smo kako 'oni koji se u nj uffaju spoznaju istinu'. Kako i gdje mogu današnji mladi u nestabilnim okolnostima naći orijentir, uporište i istinu? Pogotovu kad se govori da je zadaća sveučilišta 'poučiti i pripremiti mlađe da budu profesionalno sposobni za ono što tržište sada traži'. To je 'utilitaristički vid odgoja' koji odudara od sveučilišnog duha. Jer, sveučilište je dom i mjesto gdje se traga za punom istinom o čovjeku i svijetu. Ono izbjegava ideologije koje se zatvaraju dijalogu razuma, te otklanja svaki vid utilitarizma koji u čovjeku vidi samo potrošača. U tomu je poslanje i zadaća profesora i odgojitelja mlađih.

2. Bilo mi je lijepo ovih dana pročitati zahvalnu posvetu jednom 'sveučilišnom profesoru, znanstveniku i promicatelju hrvatske baštine i kulture', koju su njegovi bivši studenti uobličiti u jednom zborniku njemu u čast. Tamo su napisali kako je njihov profesor 'u predavanjima, kao 'čestit čovjek i iskren prijatelj .. prenosio povjesne spoznaje i

poučavao ih ljudskim vrlinama', te 'mudrom riječju i skladnim primjerom usađivao iskrenu ljubav i učvršćivao neugaslju nadu da će nam Višnji Bog podariti slatki dar slobode' (Zbornik Stjepa Obada, 2011., str. 4.). Mladima su potrebni takvi uzorni profesori i učitelji koji su otvoreni istini različitih znanja. Oni su kadri ne samo 'hoditi u traženju istine', nego su za istinu spremni i žrtvovati se. I nema ljepšeg komplimenta od toga kada se takve može napisati da su bili ne samo vrsni poznavatelji svoje struke, nego i 'čestiti ljudi i iskreni prijatelji'.

Mladost je privilegirano vrijeme traženja i nalaženja istine. Platon je zato preporučivao: 'Traži istinu dok si još mlađ, jer ako je sada ne nađeš, izmaknut će ti iz ruku' (Parmenide, 135 d). To je cilj i zadaća koju profesori osobno i životno prenose svojim učenicima. Poučavanje nije samo prijenos informacija, nego odgoj i formacija. Zbog toga se očekuje da profesori budu mladima poticaj, potpora i snaga u traganju za istinom. Ne smijemo međutim nikada gubiti iz vida kako puna istina izmiče našem pogledu. Mi je možemo samo tražiti i donekle joj se približiti. Nikada je ne možemo potpuno obuhvatiti. Zbog toga je u poučavanja potrebno imati i duha poniznosti. Ona nas, naime, štiti od uznositosti i ne zatvara vrata istini. A dužnost je profesora biti poput lampe koja širi svjetlo bez buke i galame. Preporučit ćemo danas u ovoj misnoj žrtvi sve koji uče, poučavaju i rade na ovom našem Sveučilištu da svojim zauzimanjem i životom učine sve kako bi ono dosita bilo dom u kojem se traži istina. Posebice ćemo večeras preporučiti svetom Dimitriju naše studente kojima su potrebni istinski učitelji, otvoreni punoj istini u različitim granama spoznaje. Preporučit ćemo u molitve i one koji su poslani da ih poučavaju neka budu uzorni profesori i učitelji koji će im biti poticaj i potpora u traženju istine.

Mons. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

**Nadbiskupova propovijed na slavlju 920. obljetnice posvete crkve sv. Marije
Crkva benediktinki sv. Marije Zadar, 28. listopada 2011.**

1. Euharistijska gozba koju evo slavimo, najvažniji je povjesni spomen Kristove žrtve Novoga saveza. To je čin zahvale kojega su pobožni Židovi iskazivali Bogu, a Krist je tome činu dao novi sadržaj; darovao je samoga sebe na trajan spomen, te tako postao poputbina na našem ovozemaljskom putovanju. Ovim zahvalnim slavljem koludrice benediktinke ovog povjesnog samostana žeće reći Bogu hvala za trolistno sjećanje: 920 godina posvete ovog Božjeg hrama; 900 godina od preminuća opatice Vene nege, te 20-ta obljetnica smrti opatice Benedikte Braun, obnoviteljice ovoga u Drugom svjetskom ratu porušenoga samostana. Ova tri povjesna spomena izgledaju poput ukrasa na dragocjenom pluvijalu, koji je tkan i slagan složenim čipkastim vezom burnih stoljeća kojim su prolazile koludrice Čikinoga samostana.

Gledajući kamenje ovoga zdanja mogli bismo ponoviti riječi blaženoga Ivana Pavla II., koje je izrekao promatrajući u Splitu Dioklecijanovu palaču i katedralu: 'Ovdje povijest nije šutjela'. Tu, dakle, na Rimskom Forumu, stjecištu kulta i kulture romanske Iadere, u tabernama Foruma nad kojima se danas diže naša prvostolnica svete Stošije, tu na tom prostoru vele povjesničari započela je živjeti kršćanska zajednica okupljena oko svoga biskupa. S istočne strane na tom istom Forumu u ranom srednjem vijeku zadarska patricijka Čika, polusestra kralja Krešimira IV. sagradi samostan i crkvu Sv. Marije. I tako, 'dana 28. listopada 1091. piše sadašnja opatica Anastazija Čizmin u prigodnom liturgijskom vodiču, pada 'dan posvete prelijepе bazilike, četvrte u gradu Zadru'. Budući da će Benediktovo pravilo živjeti ovdje 9 stoljeća po molitvi i radu njegovih duhovnih kćeriju, želimo večeras zahvalno spomenuti navedene događaje. Istina, kad je prije 20 godina bila okrugla 900. obljetnica, bjesnio je domovinski rat. Zvana su šutjela, svjetla potamnila, a relikvijari, škrinje i svetinje bile su zazidane. Nije se moglo slaviti, jer rat - poguba ljudske naravi - kako je o ratu pisao dubrovački pisac Marin Držić, vudio je ovdje i diljem Lijepe Naše svoje krvavo kolo.

2. Spomenute godišnjice vode nas u daleku i bližu prošlost. A i liturgijska čitanja koja smo slušali dozivaju također neke davne događaje o kojima bih htio reći nekoliko riječi. Ponajprije divan je Isusov razgovor sa ženom Smarijankom na Jakovljevu zdencu kojog objavljuje otajstvo svoga poslanja.

Teološki je važno i kratko Pavlovo razmišljanje Korinćanima gdje veli da su 'oni Božja građevina' i podsjeća kako kako 'Duh Božji prebiva u njima', pa su njegovom nazočnošću sami postali 'sveti Božji hram'. Večeras smo čuli, ne samo razgovor na 'Jakovljevu zdencu', nego smo se susreli s Jakovom kako na svom putu iz Beer Sebe prema Harana stiže u predvečerje u neko bezimeno mjesto, gdje 'uzima kamen stavla ga pod glavu. I usnu vidi ljestve koje stoje na zemlji i vrhom dopiru do neba. A Božji anđeli penju se i silaze po njima (28, 12). Stube, ljestve i mostovi su slike kojima se želi predočiti blizina božanstva, povezanost čovjeka i Boga. U izvještu smo čuli kako Jahve govori: 'Ja sam Bog tvoga praoca Abrahama i Bog Izakov. Zemlju na kojoj ležiš dat će tebi i tvome potomstvu. Tvojih će potomaka biti kao i praha na zemlji... Dobro znaj: ja sam s tobom; čuvat će te kamo god podješ i dovesti te natrag u ovu zemlju. I neću te ostaviti dok ne izvršim što sam ti obećao' (28, 13—15). Jahve mu ponavlja obećanja, govori o njegovoj sudsibini i o sudsibini njegovih potomaka. Njemu, beskućniku i bjeguncu obećaje veliku budućnost: brojno potomstvo, zemlju obećanja i posebnu zaštitu u tudini. »Ja sam s tobom!« Bog dakle ostaje prisutan u njegovu djelovanju, s njime je na putovanju pa se ne mora ničega plašiti. U tom slikovitom prikazu izrečena je duboka religiozna misao: Bog je prisutan u svijetu, skriveno i tajanstveno. Ako čovjek ima vjeru neće biti sâm i nesiguran. Bog će biti s njime. Sada razumijemo zašto se rođenje Isusovo najavljuje imenom 'Emanuel', 'Bog s nama', 'mironosac' koji mir donosi.

3. Na pozivnici koju su nam koludrice uputile stoji utisnuta latinska riječ 'pax', mir. Mir je dragocjeno blago benediktinske baštine. On proizlazi iz milosti koja je pravi izvor mira i radosti. Sinovi i kćeri sv. Benedikta upisuju tu riječ na zidove svojih ćelija, hodnika i klaustara. Utiskuju tu riječ u svoje duše kako bi im život odsijevao duhovnom otmjenošću i ozbiljnošću. I dok se danas prisjećamo minulih stoljeća, te uz bogato naslijede prebiremo sjećanja i događaje vezane uz ovu instituciju, slušamo tajanstveni glas povijesti koja nam priopovijeda o tragovima toga mira. Iako nam djeluje nevjerojatnim zasljepljeni čin bombardiranja kojim je sa zemljom bio sravnjen ovaj spomenik vjere i kulture, mi ne želimo večeras biti suci onima koji su to divljaštvo počinili.

Radije Bogu zahvaljujemo što nam se u slobodnoj domovini pruža prigoda biti svjedokom naravi monaškog života ove zajednice u našem gradu. Crkva i danas osjeća potrebu takvog oblika života po kojem se oni koji opslužuju pravilo sv. Benedikta izdvajaju iz crkvene i društvene zajednice, te se okružuju ogradom samoće i šutnje. I čine da se odande čuju čarobni zvukovi smirene i sabrane molitve.

Znamo, naime, da su Benedikt i njegovi monasi bježali u prirodu gdje su stvarali oaze tišine. U društvu je, naime, vladalo rasulo, moralna i kulturna klonulost koja im nije pružala mogućnost živjeti u miru i duhovno napredovati. A čovjeku je potrebno zaklonište gdje će naći sigurnost, smirenost, molitvu, rad, prijateljsko povjerenje. Čovjek našega doba, naprotiv, ne doživljava potmanjkanje druženja i zajedničkog života. Njegova je duhovnost ugrožena zbog 'bujnosti života', uznemirenosti, buke i grozničavosti. Nema prostora ni vremena za šutnju i prisnu riječ koja se čuje samo u tišini. Nedostaje mu molitva, mir, red, samoća; da bude malo sâm sa sobom. Pravila, molitva i red, zidine, samoća i odvojenost benediktinskih klaustara bile tomu trajna pomoć.

4. Vratimo se sada večerašnjoj svečanosti i posebice spomenu posvete ove crkve, te blagoslovu novoga oltara. Što znači slaviti dan posvete crkve i blagosloviti oltar? Ono je zapravo slavlje samoga Isusa Krista koji je glava Crkve, a mi njegovi udovi. To je slavlje Kristove otajstvene nazočnosti na zemlji. Knjiga Postanka nam je opisala prizor Jakovljeva sna u kojem Bog dodiruje tlo zemlje. Približava se Jakovu i s njime u snu komunicira. Obraća mu se i predstavlja: 'Ja sam Gospodin, Bog Abrahamov i Izakov'. I ne ostaje 'gori', daleko i visoko, nego se 'upliće' u ljudske sudsbine. Postaje čovjekom, suputnikom i s njime želi razgovarati. Zato će Jakov reći da su to vrata raja i Kuća Božja.

Ovdje, kao i u svakoj našoj posvećenoj crkvi, Bog se očituje što traži naše strahopoštovanje. Bog nam se toliko približio da nam je ostavio sama sebe. Zbog toga Pavao večeras kliče: 'Zar ne znate da ste hram Božji i da Duh njegov u vama prebiva'. (usp. 1Kor. 3,16-19).

Slaveći 920. spomen posvete ove crkve, spominjemo se 900. obljetnice preminuća Vekenegе, kao i svih vrijednih koludrica koje su živjele u ovom samostanu i dijelile sudbinu ljudi, Grada i naše Nadbiskupije. Posebice pak sjećamo se opatice Benedikte Braun koja je preminula prije 20 godina, a bila je na čelu ove kuće u najteže vrijeme.

Kao 'mulier fortis' (hrabra žena) nije se plašila, već sa svojim susestrama čvrsto držala stijeg Čike i Vekenegе. I ušla u legendu svojom hrabrošću jer je izložila život kako bi sačuvala zadarske dragocjenosti i svetinje koje su trebale biti odvezene u Italiju. 'Zar se može nositi sa sobom ono što ti ne pripada, a da to ne bude krađa?!', rekla je i sprječila odvoz relikvija i drugih dragocjenosti. Zadar joj duguje zahvalnost! Preminula je u tuđini u vrijeme Domovinskog rata.

Sjećajući se nje mislimo večeras i na sve preminule sestre koje su se svrstale u tom dugom povijesnom ophodu molitve i rada po Reguli sv. Benedikta. Neka i ovo trostolno slavlje bude poticaj današnjim koludricama da ostvaruju evanđeoske savjete i zavjete. 'Iz unutarnje samoće i kontemplativne šutnje, iz pobjede nad bukom vanjskoga svijeta rađa se dijalog sa samim sobom i s Bogom', piše sveti Benedikt. A taj kontemplativni dijalog vodi k vrhuncima askeze i mistike. Vodi Bogu izvoru naše radosti. 'Odsutnost Boga', rekao je prekjučer Benedikt XVI. u prigodi dolaska na susret s predstvincima religija svijeta u Asizu, 'dovodi do propadanja čovjeka i čovječanstva'. A onaj tko vjeruje nije nikada osamljen i sam, jer gdje je Bog, tamo je i budućnost. I to je najvažnije. Amen!

Mons. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Nadbiskupova propovijed na slavlju 250. obljetnice posvete župne crkve sv. Stošije***Biograd, 30. listopada 2011.****Čitanja: Mal 1, 14b-2, 2b. 8-10; 1 Sol 2, 7b-9 13; Mt 23, 1-12*

1. 'Bože, posvetitelju i Gospodaru svoje Crkve! Tebi dolikuje svečana pjesma hvale! (...) Narod ti posveti ovu kuću molitve: da u njoj Tebe pobožno štuje, Tvojom se riječju izgrađuje, Tvojim otajstvima hra ni. Ova kuća odrazuje otajstvo Crkve' (Obred posvete crkve). Tako je zborio nadbiskup zadarski Mate Karaman, kada je svečano posvećivao ovo zdanje namijenjeno bogoslužju, koju nazivamo crkvom. U njoj se već dva i pol stoljeća sabire 'sveti puk, narod stečen da naviješta silna djela Onoga koji ih je iz tame pozvao k divnomu svjetlu svome'. A svakom njezinome članu dana je milost da ugrađuje sebe i svoje darove u rast Tijela Kristova! Zbog toga danas u prigodi ove velike godišnjice (1761. -2011.) upravljamo svoje duše, srca i oči prema Kristu, prijatelju i jedinom otkupitelju čovjeka; prema svetoj Stošiji zaštitnici župe, grada i nadbiskupije kako bismo očitovali našu radost i zahvalnost. Raduje se danas Božji narod i Grad Biograd jer slavi, 250. obljetnicu posvećenja ove župne crkve. Alba Maris, Bijeli Grad, Kraljevski Grad s bogatim povijesnim temeljima hrvatskih vladara gdje je kralj Petar Krešimir IV. oko 1059. utemeljio biskupiju, a Kolo man Arpadović 1102. bio okrunjen za hrvatskoga kralja.

Što znači slaviti dan posvete crkve? To je zapravo slavlje samoga Isusa Krista koji je glava Crkve, a mi njegovi udovi. To je slavlje njegove otajstvene nazočnosti među nama. Dvjesti pedeset godina okuplja se ovdje narod Božji slaviti najvažniji povijesni spomen žrtve Novoga saveza kojоj je Krist dao novi sadržaj. Darovao je samoga sebe na trajan spomen, te tako postao poputbina na našem ovozemaljskom putovanju. Ovim zahvalnim slavlјem koje smo započeli znakom križa i kajanjem za naše grijeha i propuste, mi smo očitovali dvije stvari: Najprije da smo po Kristu i njegovu križu spašeni i otkupljeni, te po sakramentu krštenja postali njegova svojina. Ne našom zaslugom, nego njegovom milošću i darežljivim srcem. Kajanjem pak za naše grijeha i propuste mi smo priznali naše slabosti, te isповjedili kako nismo dostojni tako velikoga dara.

2. U liturgijskim čitanjima ove 31. nedjelje kroz godinu slušali smo proroka Malahiju kako opominje i kori svoje sunarodnjake, a Isus pismoznance i farizeje. Prorok Malahija nema blistavi stil kao Izajia, niti bujnu maštu i tečan jezik poput Jer emije.

Ali, posjeduje iskrenu revnost za Božje stvari. Dobro poznaje društvene i religiozne prilike. Traži načine kako pokrenuti narod na religioznu, kulturnu, nacionalnu i gospodarsku obnovu. Jahve mu je dodijelio poslanje, pa kao prorok otkriva nerede svoga vremena. Židovi su, naime, po povratku iz babilonskog izgnanstva podigli hram i kult obnovili. Ali, Malahija vidi kako onaj prvotni zanos, dok se hram obnavljalo, sada pomalo jenjava. Osjeća se neki zamor i kriza svećenstva i naroda. Zato i započinje od službenika oltara kojima se obraća i kori ih: Vi ste s puta zašli i učinili da se mnogi o Zakon spotiču.

Ovo nas pomalo podsjeća na našu stvarnost. I kod nas je pred kraj dvadesetoga stoljeća započela obnova okupljanjem oko naših oltara diljem Domovine. Mnogi, koji u godinama bezbožnog ateizma nisu molili, počeli su moliti i sakramente primati. Za vrijeme agresije na Hrvatsku naši su branitelji bez presedana u povijesti, nosili krunice oko vrata. A mnogi nisu ni znali moliti. Za njih i za Hrvatsku molile su njihove majke, sestre, supruge, djeca. Hrvatska je zapravo branjena i obranjena molitvom naroda i hrabrošću branitelja. I dok se žarko i posvuda molilo, znamo kako su obrambene linije jačale, a Hrvatska bila ubrojena među suverene i nezavisne zemlje svijeta. Nažalost, kada smo osvojili slobodu i nezavisnost, molitva se smanjila. Kao da smo zaboravili onu Božju: Ako se na me ne oslonite, održat se nećete (Iz 7, 9b). Potreban nam je ponovno jedan Malahija da nas probudi i pokrene.

3. U evandeoskom odlomku slušali smo kako Isus ukorava pismoznance i farizeje. Prelistamo li evanđelja, naći ćemo skoro uvijek blagog i milosrdnoga Isusa, koji prašta, liječi i spašava. On je strpljivi Mesija koji bezgranično voli čovjeka i ima meko srce kao mati koja svoje dijete njeguje i tješi. I nema gorkih riječi ni za carinike-pljačkaše, kao ni za žene-grješnice. Jedino što od njih traži jest, 'neka ne grijese više'. Međutim, za jednu skupinu svojih suvremenika, za književnike i farizeje nema blagosti. I kada ih spominje ili susreće, izgovara teške riječi prijetnje i osude: 'Jao vama, književnici i farizeji...' Zašto im veli, jao vama? Zato jer su 'slijepi vođe', 'licemjeri', 'okrečeni grobovi', 'zmijsko i gujinje leglo', otrovna bića što druge izopačuju' (Usp. Mt 23, 13).

Predbacuje im oholost, bahatost kojom se odnose prema narodu. Kori ih zbog njihovoga pretjeranoga isticanja vanjštine: odjeću su ukrašavali dugim resama koje su nosili na lijevoj ruci, hvaleći se tako izvanjskom pobožnošću, a nutrina im je bila prazna. Isus nije mogao gledati njihovo guranje na počasna i prva mjesta na gozbama, pozdrave kojima su im se drugi obraćali na ulicama i dr.

Ovim teškim ukorom današnje nam evanđelje pokazuje kakva duhovna nakaza čovjek može postati. Ali, i upozorava da takvi ne budemo. Jer, ima napr. puno ljudi čija usta možda šapuću molitve, a onda izgovaraju psovke, kletve, prljavštine i laži. Ima i ruku koju danas mogu biti sklopljene, a sutra možda potkradaju, tuku, prijete i ubijaju. A da ne govorimo o onima koji se vladaju po onoj 'malo Bogu, malo vragu'; tko bolje plati... Nenadmašiva je, dakle, slika farizejskog roda. To su pravi glumci i licemjeri, negdašnji i današnji, koji su jedno izvana, a drugo iznutra. A zaboravljaju kako Gospodin ima oštro oko koje gleda srce, a ne haljine; dušu a ne vanjštinu. Eto, zbog toga se Isus danas onako žestoko obrušio na njih: 'Jao vama, književnici i farizeji..'

4. Papa je nedavno rekao u Njemačkoj da su mlaki kršćani i polovični vjernici, opasniji od otvorenih ateista koji govore da Boga nema. Gospodin ne podnosi osrednjost i mlakost, pa zbog toga u Otkrivenju veli: 'Znam tvoja djela. Nisi ni vruć, ni hladan, nego mlak, pa ču te povratiti iz usta' (vidi: Otk 3, 15-16). Jesmo li i mi na udaru ove današnje Isusove kritike. Ako nas je današnji odlomak evanđelja uznemirio i donio nelagodu, dobar je znak da se ne slažemo s našom vjerničkom mlakošću i osrednjostima.

I kada nas je blaženi Ivan Pavao II. u jubileju pozvao da krenemo putem svetosti, onda je protumačio kako to znači da je 'besmisleno zadowoljiti se životnom prosječnošću i živjeti pod znakom površne religioznosti'. Postoji, naime, trajna i stanovita opasnost da površno živimo svoju vjeru i da se ne mijenjamo i ne suočujemo Kristu; da Bog prođe kraj nas, a mi promašimo cilj i vječnost. Jer srca su nam i pameti daleko od njega. Ne daj Bože. Ova crkva koju su naši očevi gradili i Bogu darovali posvećena je zato da svatko od nas može osjetiti njegovu blizinu i primiti Božji blagoslov. Ona je odvijeka bila sveto mjesto i nepresušno vrelo nadahnuća. Dizala je ljude iz pepela i davala snage za nova pregnuća. Slaveći danas 250. obljetnicu njezine posvete želimo i molimo neka još više zaživi svijest i radost zbog Crkve Kristove koja u nama i po nama živi, raste i napreduje. Neka danas svaki stanovnik i vjernik 'bijelog kraljevskoga grada' Biograda osjeti ponos i bilo narodne povijesti. Posebice pak neka osjeti blagodati Božjega milosnog pohoda na ovom svetom mjestu u kojem se okupljamo kao obitelj oko oltara Gospodnjega. A ovo prigodno jubilarno slavlje neka danas bude naš himan zahvalnosti za prošlost i velika molitva za dane i godine koje dolaze. Neka ovdje cvjeta vjera u Gospodina i Crkvu njegovu. Neka se i nadalje u svemu slavi Bog i njegovo sveto ime. 'Njegova odsutnost, naime, vodi propadanju čovjeka i čovječanstva', rekao je prekjučer Benedikt XVI. u Asizu. A onaj tko vjeruje, nije nikada osamljen i sâm. Jer gdje je Bog, tamo je i budućnost. I to nam je dosta. Amen!

Mons. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Nadbiskupova propovijed na svetkovinu Svih svetih

Katedrala, Zadar, 1. studenoga 2011.

1. Kad se dijete rodi, započinje njegova životna simfonija. Međutim, iznenadni sjaj svjetla i dodir zraka koji ga u tom trenutku dočekuju, stvaraju čudan osjećaj iznenadenja, nelagode i straha. I djetetova spontana reakcija je plač i krik koji su zapravo njava simfonije života koja će biti obilježena svim mogućim durovima i molovima. I kao što je rođenje čovjeka preludij njegove životne dionice, tako je današnja svetkovina Svih Svetih s popratnim spomenom Dana svih vjernih mrtvih finale svečanog oratorija onih koji su za nebo predodređeni. U tom smislu liturgija nam danas otvara knjigu Otkrivenja pa slušamo kako u njoj «Ivan nešto vidi...» Riječi 'gledati' i 'vidjeti' često nalazimo na stranicama Svetoga Pisma. - «Mojsije, što vidiš, pita Jahve? Vidim grm koji gori, ali ne izgara!» (Izl 3, 4) - «Što ti vidiš Jeremija? Vidim rascvjetanu bademovu granu koja je navještaj sigurnog proljeća. - Ivane, što vidiš? «Vidim jednog drugog anđela gdje uzlazi s istoka s pečatom Boga živoga koji više iza glasa: Ne udite ni zemlji, ni moru, ni drveću dok ne opečatimo sluge Boga našega... Što još vidiš Ivane? Eno, velikoga mnoštva što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakog naroda, plemena, puka i jezika. Stoe pred prijestoljem i pred Jagancem, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama».

Što poručuju ovi liturgijski tekstovi koje smo pročitali, kao i svetkovina Svih Svetih i Dan mrtvih koje danas i sutra obilježavamo? Što ćemo vidjeti danas poslije podne i sutra kada pođemo na groblje upaliti svijeće svojim dragim pokojnjima? Naš odgovor na upit 'što vidiš, brate i sestro, vjerojatno bi glasio kako vidimo mnoštvo grobova i križeva, bijelih krizantema i upaljenih svijeća. A uz to slušamo u današnjim čitanjima kako Isus tumači i razlaže svoje nove propise i zakone. Pojavljuje se, međutim, pitanje mogu li receptori suvremenog čovjeka primiti taj govor i razumjeti njegovu poruku? Komu je Isus namijenio ovaj govor blaženstava s novim propisima i zakonima?

2. Promotrimo li okružje u kojem suvremeni čovjek živi i raste, promotrimo li ovo naše zapadno i europsko okružje, doći ćemo do gorke spoznaje kako su njegovi receptori za prijem vijesti 'onkraj života' sve više i više zakržljali. Nisu kadri uhvatiti niti melodiju onoga prvog dječjeg krika kod poroda koji najavljuje radost života, niti dati temeljite i objektivne odgovore na pitanja koja će ono kasnije postavljati. A još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti.

Već je u drugoj polovici devetnaestog stoljeća provokativni pisac Nietzsche najavio 'svečanim tonom' kako je Bog mrtav. I nije ostao usamljen. Pridružio mu se i Marx i Freud i stotine nadobudnih spisatelja koji su mislili da će 'oslobađajući se Božjeg autoriteta', oslobođiti čovjeka. A kada Boga nema, kada ga se izbriše iz povijesti ljudskog zbivanja, 'sve je dopušteno', rekao je Dostojevski. Suvremeni čovjek, dakle, zaveden takvim i sličnim umovanjem zaključio je: 'Kada Boga nema, onda nema ni krajnjeg 'ovjerovitelja istine'. Nema konačnih istina. Sve je relativno.

Zbog toga je, eto, postalo moguće i 'normalno', napr. da se pred našim očima danima vrti brutalni čin divljačkog smaknuća libijskog vođe Gadafija. Ako netko misli kako se takvo nešto moglo dogoditi samo u Africi, a ne kod nas u Europi, vara se. Sjetimo se žrtava Vukovara i Škabrnje koje ćemo za dva tjedna komemorirati. Kada se, naime, prekriži Boga koji je 'ovjerovitelj' ljudskoga dostojanstva, te pri tomu prigrabi apsolutna moć oružja i medija, postoji realna opasnost bespravila i divlaštva. I kad god se Boga otpiše iz naše sredine, odmah zapuše ledeni vjetar međuljudskih odnosa. Dostojanstvo pak čovjeka, koji je stvoren na Božju sliku, biva ugroženo i napadnuto sa svih strana. A u takvom okruženju i ozračju sve je manje onih koji bi ga htjeli i mogli braniti. Isusov govor o blaženstvima, koji smo danas slušali, obrana je ugoženog ljudskog dostojanstva. Njegov govor nije upućen oholima, niti onima koji misle da su jedini gospodari svijeta i ljudskih sudbina. Još manje je to govor onima koji vjeruju kako će njihova sreća i bogatstvo trajati 'po sve vijeke vjekova'. Ne, Isus njima ne govori, jer zna da su im antene zakržljale i neće ga razumjeti.

3. Pitamo se zbog toga mogu li se prepoznati obrisi Isusovoga ustava u našim odgojnim institucijama, kulturnim i političkim organizacijama, javnim ustanovama, u tiskovinama i drugim obavijesnim sredstvima? Ako bismo dojmove ograničili samo na onome što prenose domaći i strani mediji, odgovor vi vjerojatno glasio da su ti obrisi slabo prepoznatljivi.

Tiskovine, radijska i televizijska izvješća, naime, prepuni su slučajeva i skandala, pljačke i kriminala. A Isus je želio i htio probleme rješavati dobrotom, oružjem i svestine i snagom duha, a ne nasiljem. To je bila njegova strategija kojom je započeo osvajati ljude.

Ne mačem i bičem, kletvom i zastrašivanjem, nego topom i blagom riječju koja dušu krijepi. Stoga su blaženstva temelj kršćanske civilizacije, evanđeoske humanosti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Ona su nam danas najpotrebnija.

Pred čudom današnjeg blagdana stajao je i vidjelac apostol Ivan te zapisao ono što smo maloprije čuli: «Ja, Ivan vidjeh veliko mnoštvo što ga nitko ne mogaše prebrojati iz svakog naroda, plemena, puka i jezika». Blago nama ako nas je Ivan video u tom silnom mnoštvu spašenih koji se klanjaju pred prijestoljem Jaganjca. Možeš li i hoćeš li se, brate i sestro, pridružiti takvim graditeljima svijeta? Isus nas danas na to poziva, hrabri i potiče kada veli: Ne tugujez zbog toga što ste 'siromašni duhom, gladni i žedni pravednosti, krotki i milosrdni, ožalošćeni i kada vas grde i proganjaju. Radujte se i kličite; velika je vaša plaća na nebesima.

Blago svima koji pođu za Isusom i uđu u to novo i drugačije kraljevstvo koje je pripravljeno malenima, siromašnima, umornima i uplakanima, nevinima i jednostavnima. Blago svima koji Isusove riječi s Gore shvate i prihvate.

4. Danas slavimo svoju domovinu, nebeski grad Jeruzalem. Počujmo stoga što nam to Isus govori. Dok se u tišini budemo križali nad grobovima svojih dragih pokojnika, pridružimo se u duhu onom silnom mnoštvu spašenih (Otkr 7,9) koje pada ničice pred prijestoljem Svevišnjega.

Pokojnici, za koje ćemo se moliti i svijeće zapaliti, nagovještaj su onoga o čemu je Krist zborio. Oni su nam i trajna opomena u ovom nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema, naime, ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti. Putujemo u kuću Očevu. Bilo bi nam, istina, puno lakše kad bismo mogli čuti njihovo izvješće kako su stigli tamo "kud za vazda gre se?!"

Svetkovina Svih Svetih podsjeća na one koji su Isusov zakon prihvatili, usvojili i vršili. Ona nas podsjeća i na mnoštvo onih koji su stigli pred prijestolje Jaganjca, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama. Njih se danas spominjemo i njima se posebice molimo. I rado bismo se našli u njihovome društvu, «umiješali se u zboru patrijarha, proroka, vijeće apostola, među brojne čete mučenika, u društvo isповjedalaca i djevica te okupili se u zajedništvu svih svetih –kako slikovito piše sveti Bernard i poziva: «Požurimo onima koji nas čekaju i želimo one koji nas žele» (Govor 2, 5/1968/, 364). Pridružimo se stoga onom silnom mnoštvu iz Ivanovog Otkrivenja pjevajući: 'Blagoslov i slava, mudrost i zahvalnica, čast, moć i snaga Bogu našemu. U vijeke vjekova. Amen'!

Mons. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Svećenička rekolekcija**Pastoralno-pravne odredbe vezano uz slavlje svetih Misa**

(Iz predavanja prof. dr. Slavka Zeca na svećeničkom susretu, Zadar, 9. studenog 2011.)

'Zakonik kanonskog prava (1983.) u promatranju svećenika u odnosu na euharistiju daje tom dijelu naslov: 'Služitelj presvete euharistije' (kan 900-911)... Svećenik je pozvan savjesno i odgovorno u slavljenju euharistije obdržavati kako liturgijske propise tako i kanonske norme. U tom vidu razložit ćemo tri točke nadasve praktične naravi:

1. slavljenje mise više puta na dan (binacije i trinacije);
2. pitanje tzv. 'kolektivnih misa';
3. prilog za misno slavlje (stips).

S pravom se pretpostavlja da je 'stručnjak za taj posao', to jest za ispravno postupanje u služenju svete mise.

1. Slavljenje mise više puta na dan (binacije i trinacije)

Kanonsko je naime načelo da 'svećeniku nije dopušteno slaviti više od jedanput na dan', osim u onim slučajevima 'u kojima je prema pravnoj odredbi dopušteno više puta istoga dana slaviti ili koncelebrirati euharistiju' (kan. 905, § 1): na Veliki četvrtak, tko je slavio ili koncelebrirao misu u Vazmenom bdjenju, može slaviti ili koncelebrirati Danju misu; na Božić; na Spomen svih vjernih mrtvih; te tko s biskupom ili njegovim izaslanikom koncelebrira u prigodi sinode, pastirskoga pohoda ili nekoga svećeničkoga zborovanja.

Što se tiče slavljenja misa više puta na dan po pastoralnoj obvezi, kanonska odredba glasi: „Ako nema dovoljno svećenika, mjesni ordinarij može dopustiti da svećenici zbog opravdanog razloga slave misu dvaput dnevno; dapače, kad to zahtijeva pastoralna potreba, i triput nedjeljama i zapovijedanim blagdanima“ (kan. 905, § 2). Vrhovni je crkveni zakonodavac propisao da svećenik može slaviti misu dvaput dnevno (binacija) i triput nedjeljama i zapovijedanim blagdanima (trinacija) samo po dozvoli mjesnog ordinarija. Ako, dakle, svećenik nema te dozvole mjesnog ordinarija, ne smije binirati ni trinirati. Kad bi bez dozvole mjesnog ordinarija svećenik binirao ili trinirao, postupio bi nezakonito i nedopušteno, a mjerodavna crkvena vlast može takvog svećenika pozvati na odgovornost, te ako ustraje u neurednom i nedopuštenom ponašanju glede svojevoljnog višekratnog slavljenja svete mise na dan, može mu primijeniti i kanonske sankcije (kan. 1385 – cenzura ili druga pravedna kazna). Ove odredbe obvezuju u savjesnosti. Sa svetinjama postupajmo sveto da ne bismo zbog toga snosili odgovornost pred Bogom.

2. Kumulirane misne nakane ('kolektivna nakana')

Odredbe o kumuliranim misnim nakanama koje se izvršuju slavljenjem jedne svete mise donijela je Kongregacija za kler u dekretu Mos iugiter od 22. veljače 1991. i one su izražene u sedam članaka. Važno je u njima uočiti pravilo i izuzetak. Pravilo glasi: svećenik treba služiti i namijeniti toliko misa koliko ima pojedinačnih misnih nakana (usp. kan. 948). Izuzetak je mogućnost služenja „kolektivnih misa“, ali uz strogo obdržavanje odredaba sadržanih u dekretu Mos iugiter, u kojem se i naglašava da su 'kolektivne nakane' 'iznimka s obzirom na pravnu odredbu' (članak 2, br. 3). Dijecezanskim biskupima je u Dekretu povjereni da bdiju nad pravilnim i savjesnim obdržavanjem odredbi o 'kolektivnim misama'. Oni zato imaju pravo donijeti za svoju partikularnu Crkvu i pobliže odredbe o načinu prakticiranja takvih misa.

3. Prilog za misno slavlje (stips)

U svezi prilozima za svetu misu u kan. 947 stoji: 'Neka se od misnog priloga posve ukloni čak i privid poslovanja ili trgovine'. Zatim imamo tri jasna kanona o misnim prilozima, čije odredbe svaki svećenik treba poznavati i savjesno primjenjivati u praksi:

1. Treba se namijeniti toliko misa koliko ima pojedinačnih nakana za koje je dan i primljen, pa makar neznatan prilog (kan. 948).

2. Onaj koji je obvezan slaviti i namijeniti misu na nakanu onih koji su dali prilog vezan je tom obvezom i onda kad su primljeni prilozi propali bez njegove krivnje (kan. 949).

3. Ako se dade svota novca da se namijene mise bez naznake broja misa koje treba odslužiti, taj će se broj izračunati prema prilogu koji je propisan u mjestu u kojemu boravi darovatelj (kan. 950).

Iz toga je razvidno da se ovdje radi o vrlo delikatnoj materiji u kojoj zato treba rigorozno, odgovorno i savjesno obdržavati odredbe crkvenog zakonodavca. Osnovno je pravilo da svećenik može na dan uzeti za sebe samo jedan misni prilog, osim na Božić. Što se tiče obveza mise pro populo i priloga od binacija i trinacija postavljeno je pitanje: može li svećenik, kad je po službi dužan jednu misu namijeniti za narod (pro populo), misni prilog druge mise istoga dana zadržati za sebe, ili ga mora

predati vlastitom ordinariju? Papinsko vijeće (27. studenoga 2000.) je odgovorilo da je 'temeljito razmotrilo to pitanje i došlo do zaključka: kada svećenik osim sv. mise pro populo slavi istoga dana drugu misu, dopušteno je zadržati za sebe prilog za tu drugu misu. U slučaju trinacije prilog za tu misu, koja nije binacija, dužan je predati u svrhe koje je propisao ordinarij'.

Ostaje konačno odredba o točnoj evidenciji primljenih i namijenjenih misnih nakana. Postoji osobna evidencija svakog svećenika i ona službena evidencija, ako je riječ o ustanovi, kao što je župa, rektorat, svetište i druga hodočasnička mjesta. Što se tiče osobne evidencije, kan. 955, § 4 propisuje: „Svaki svećenik mora točno upisivati mise primljene za slavljenje i one namijenjene“. Knjiga u kojoj se vode primljene i namijenjene misne nakane zove se obično Knjiga intencija (Liber intentionum). Ona je po općem zakonu obvezatna za župe, rektorate, svetišta i druga mjesta pobožnosti, prema kan. 958, § 1: „Župnik i rektor crkve ili drugog mjesta pobožnosti u kojima se običavaju primati misni prilozi neka imaju posebnu knjigu u koju neka točno upisuju broj misa koje

treba da se slave, nakanu, dani prilog kao i namijenjene mise“. Na tu opću odredbu, Hrvatska biskupska konferencija dodaje i partikularnu odredbu: „Takvu posebnu knjigu (Liber intentionum) neka vode i ostali svećenici, a 'ordinarij je obvezan svake godine pregledati te knjige osobno ili preko drugoga' (kan. 958, § 2)“.

Zaključak

Slaviti euharistiju bitno je poslanje svećenika. On je u služitelj (minister) euharistije. Kao takav vrši svoju svećeničku službu u ime Crkve koja svojim odredbama ima pravo usmjeriti to svećenikovo služenje. Svećenikova uloga je u tome prevažna da bi bila prepuštena nekoj samoinicijativi, a još manje voluntarizmu. Ispravno postupanje svećenika u služenju sv. mise i postupanju s prilozima za nju, ali i ispravno poučeni vjernici koji u sv. misi aktivno i djelatno sudjeluju, najbolji su jamac da će Crkva, na tragu duge i bogate kršćanske tradicije, i danas znati izvršiti svoje poslanje koje joj Gospodin povjerava i biti njegova djelotvorna prisutnost u svijetu’.

Cjelovito predavanje dr. Slavka Zeca nalazi se na web stranici Zadarske nadbiskupije (www.zadarskanadbiskupija.hr)

Mons. Ratko Perić propovijeda na Večernjoj uoči sv. Šime, 7. 10. 2011.

ODREDBE I OBAVIJESTI

VEČERNJA UOČI SV. ŠIME

Broj: 1561/2011.

Zadar, 27. rujna 2011.

Svim župnim zborovima u Gradu Zadru

Poštovani,

Ovime pozivam sve župne zborove u Gradu Zadru na sudjelovanje na svečanoj Večernjoj svetkovine sv. Šime, zaštitnika Grada Zadra, u petak, 7. listopada 2011., u 19 sati u crkvi sv. Šime u Zadru.

Svečanu Večernju predvodit će msgr. dr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

P. S. Notni materijal Večernje može se naći u pdf formatu na www.arscelebrandi.zadarskanadbiskupija.hr, u rubrici Propria sanctorum.

PROSLAVA BLAGDANA SV. ŠIME

Broj: 1571/2011.

Zadar, 28. rujna 2011.

Svim župnim uredima, upraviteljima crkava, samostanima i redovničkim zajednicama u Zadarskoj nadbiskupiji

U nedjelju, 2. listopada 2011. na svim sv. Misama pročitajte slijedeću obavijest:

Draga braćo svećenici, redovnici, sestre redovnice, dragi Kristovi vjernici!

U subotu 8. listopada 2011. slavimo blagdan sv. Šime, zaštitnika Grada Zadra.

Sve Vas pozivam da sudjelujete u proslavi njegova blagdana, koji započinje uoči, u petak 7. listopada svečanom Večernjom u Svečevoj crkvi u 19 sati.

Svečanu Večernju predvodit će mons. dr. Ratko Perić, biskup mostarsko – duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko – mrkanski.

Na sam blagdan, u subotu 8. listopada, sv. Mise su prema sljedećem rasporedu: u 7, 8.30 i 17 sati (s blagoslovom djece).

Koncelebrirano misno slavlje u 11.00 sati predvodit će mons. dr. Ratko Perić, a u 19.00 sati don Milivoj Bolobanić, generalni vikar.

Prigoda za sv. Ispovijed bit će prije svake sv. Mise.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

DAN OBRANE GRADA

Broj: 1570/2011.
Zadar, 28. rujna 2011.

Župnim uredima i samostanima u Gradu Zadru

Draga braćo svećenici!

U nedjelju, 2. listopada 2011., na svim sv. Misama prenesite vjernicima sljedeću obavijest i potaknite ih na sudjelovanje:

Povodom proslave Dana obrane Grada Zadra, u četvrtak 6. listopada 2011., u crkvi sv. Šime u Zadru slavit će se sv. Misa u 10 sati. S pippetom i zahvalnošću se sjećamo oslobođenja našeg Grada i slobode Domovine, a na misi osobito zahvaljujemo što nas Bog voli i čini nam tolika dobročinstva, te zahvaljujemo Bogu za dar slobode i molimo za hrvatske branitelje.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup, v.r.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA U LISTOPADU

Broj: 1559/2011.
Zadar, 27. rujna 2011.

Svim svećenicima Zadarske nadbiskupije

Draga braćo svećenici!

Obaviještavam Vas da će se svećenička rekolekcija u listopadu održati u srijedu, 12. listopada 2011., s početkom u 9 sati, u kapeli Sjemeništa. Listopadsku pobožnost predvoditi će dr. don Jerolim Lenkić, župnik Ljubča.

U pastoralnom dijelu rekolekcije izlaganje na temu: „Proročka uloga Crkve – smiju li proroci danas umuknuti“ održati će mons. dr. Mile Bogović, biskup gospičko – senjski.

Srdačno Vas pozdravljam i blagoslivljem.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v.r.

VIKEND BRAČNIH SUSRETA 2011.

Broj: 1572/2011.
Zadar, 28. rujna 2011.

Svim župnim uredima u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

I u ovoj pastoralnoj godini želimo jednom broju bračnih parova ponuditi duhovne sadržaje kroz Zajednicu bračnih susreta, tj. kroz Bračni vikend.

Smisao je Zajednice i Vikenda pomoći bračnim parovima da ljepše i kvalitetnije žive svoj sakramenat braka. Bračni vikend je prilika i poklon Crkve parovima za osobnu, bračnu i duhovnu obnovu odnosa.

Stoga Vas molim za suradnju tako da potaknete ili preporučite pojedinom bračnom paru Vaše župe Bračni vikend. Bračni vikend će se održati od 4. – 6. studenoga 2011. u Vodicama.

Prijave u Nadbiskupskom ordinarijatu u Zadru (Ured bilježnika, gđa Tamara Šužberić, tel. 208-660, fax. 208-640).

Sve Vas pozdravljam i blagoslivljam u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v.r.

Bračni vikend

Što je to?

To je vrijeme koje možete posvetiti prvenstveno sebi kao paru. Traje dva dana a odvija se u bogatom i dinamičnom programu utemeljenom na vašem iskustvu i iskustvu drugih parova.

Vikend se zove zato što to druženje počinje petkom oko 19.30, a završava nedjeljom oko 17.30 sati. Na taj susret možete doći samo kao bračni par, tj. i muž i žena skupa - ne samo jedno od vas. Djecu čete, ako je potrebno, ostaviti kod bake, tete ili drugačije organizirati njihovo čuvanje.

Uloga i smisao bračnog vikenda?

- pomoći vama kao paru da dublje doživite sebe kao par;
- da si kao bračni par posvijestite da ste jedno drugom dar i milost;
- da otkrijete koliko emocionalnog i ljubavnog blaga još uvijek leži u vašim srcima prekriveno raznim brigama i pitanjima;
- da si postanete iskreniji i otvoreniji;
- da ponovno počnete međusobno dublje i više razgovarati;
- da otkrijete što bi se uz uzajamnu pomoć moglo i trebalo promijeniti i na koji način;
- i na koncu, ne manje važno, da u svojoj obitelji stvorite bolje i ljudskije ozračje u kojem će rasti i odgajati se vaša djeca.

Vikend se odvija u skupini parova ali na način koji vam osigurava potpunu diskreciju i privatnost.

Vikend nije terapeutska grupa, već dinamika u dvoje i za dvoje, bez izjašnjavanja o sebi pred drugima u grupi.

Vikend nije klasičan odmor, igranje, već jedan zajednički dobro organizirani programirani posao koji se odvija u atmosferi slobode i opuštenosti.

Tko vodi vikend?

Vikend vode tri za to stručno osposobljena bračna para i jedan svećenik. Uloga parova voditelja jest u tome, da dijeljenjem svoga iskustva pomognu i vama otkriti vaše iskustvo u vašim temeljnim ljudskim potrebama i vrednotama.

Oni će vam govoriti o sebi, a od vas se ne očekuje da govorite pred drugima. Sve ostaje unutar vas dvoje i vaše osobe.

Kome je vikend namijenjen?

- bračnim parovima od "5 do 55" godina "bračnog staža";
- bračnim parovima iste ili različite vjere;
- bračnim parovima koji su i samo civilno vjenčani;
- bračnim parovima koji imaju poteškoća u međusobnim odnosima, ali se vole;
- bračnim parovima koji su "savršeni";
- svećenicima, časnim sestrarama.

Kako se pokrivaju troškovi vikenda?

Vikendi se redovito održavaju u crkvenim domovima za duhovne vježbe s umjerenim cijenama pansiona. Troškove pansiona pokrivamo dobrovoljnim prilogom sudionika u skladu s njihovim mogućnostima.

Vaš dobrovoljni doprinos primamo u zatvorenoj omotnici na kojoj ili u kojoj ne upisujete nikakav podatak. Dar je anoniman! Novac koji se tako sakupi jest za održavanje slijedećeg Vikenda. Troškovi vašeg Vikenda pokriveni su darom onih koji su Vikend obavili prije vas.

Kako se prijaviti za vikend?

- Par se prijavljuje za bračni vikend kada se stvarno odluči poći na njega
- Kod prijave treba navesti svoje ime i prezime, datum vjenčanja, adresu stanovanja i broj telefona na koji se može s vama kontaktirati.

«Za sve što je u životu bitno još nam nikad nije ispostavljen nikakav račun, sve je to besplatno, gratis!... Ljubav je uvijek besplatna. Ono najlepše u životu ne može se kupiti; najbolje stvari dobivaš – na dar!»

(Phil Bosmans)

Darujte vikend jedno drugome!

PRVI LITURGIJSKI SPOMEN BL. IVANA PAVLA II.

Prez. br. 229/2011.

Zadar, 5. listopada, 2011.

Svim župnim uredima, crkvenim zborovima u Zadarskoj nadbiskupiji i članovima Zbora „Bl. Ivana Pavla II:“

Poštovani!

Kao što Vam je poznato, od svibnja o.g. Ivana Pavla II. Crkva štuje blaženim. Ove godine u subotu 22. listopada, slavimo njegov prvi liturgijski spomen kojega ćemo obilježiti svečanim misnim slavljem u katedrali sv. Stošije u 19 sati, kojega ću ja osobno predslaviti. Sve Vas srdačno pozivam na ovaj susret vjere i kulture, tim više što će taj dan biti i seminar za crkvene glazbenike, a ujedno i godišnji susret svih zborova.

U prilogu Vam dostavljamo raspored pjevanja za misno slavlje. Notni materijal možete naći na službenoj web stranici Zadarske nadbiskupije *Ars celebrandi*. Predviđena je zajednička proba pjevanja istoga dana u 18 sati u Katedrali. Nadamo se da će nam se u slavlju pridružiti mons. dr. Mile Bogović, biskup gospočko – senjski.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

Prilog: Misno slavlje - raspored pjevanja

SEMINAR ZA CRKVENE GLAZBENIKE ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 1604/2011.

Zadar, 5. listopada 2011.

Svim crkvenim glazbenicima, predvoditeljima pjevanja, zborovođama, pobornicima liturgijskog pjevanja

Poštovani!

Pjevanje i glazba imaju prevažnu ulogu u liturgiji. To nas još više obvezuje da proširimo svoje vidike, uskladjujemo glazbu i pjevanje s liturgijskim normama i tako surađujemo na poseban način u Otajstvu spasenja.

Liturgijsko povjerenstvo Zadarske nadbiskupije u subotu 22. listopada 2011. organizira seminar za crkvene glazbenike, predvoditelje pjevanja, zborovođe u župama naše Nadbiskupije. U prilogu Vam dostavljamo raspored seminara kao i prijavnici koju valja popuniti do 19. listopada 2011. te dostaviti na protokol Ordinarijata kod gđe. Tamare Šužberić. Sve troškove seminara pokriva Nadbiskupija, osim prijevoza.

ODREDBE I OBAVIJESTI

Toga dana pada i prvi spomen bl. Ivana Pavla II., pape, kojega ćemo obilježiti svečanim euharistijskim slavljem istoga dana u 19 sati u Katedrali. Svečano misno slavlje predvodit će gosp. Nadbiskup. Svjesni smo da je subota važan dan u tjednu u pastoralu, tim više što je dan priprave za nedjelju, ali Vas molimo da se aktivno uključite u ovaj dan te da sudjelujete u najvećem dijelu.

Radujući se Vašem odazivu, u Kristu Vas pozdravljam!

Povjerenik za liturgiju:

mr. o. Jozo Milanović, v.r.

MISIJSKA NEDJELJA

Broj: 1629/2011.

Zadar, 14. listopada 2011.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Ovogodišnji Svjetski dan misija slavimo 23. listopada 2011., na tridesetu nedjelju kroz godinu. Dopuštena je samo jedna zavjetna misa, i to neka bude središnja nedjeljna župna sv. misa u jednoj od župa koje svećenik poslužuje. Ostale sv. mise su od nedjelje, s time da se na svim sv. misama u homiliji prenesu glavni naglasci ovogodišnje poruke pape Benedikta XVI. za Svjetski dan misija i posvijesti vjernicima potreba pomaganja misijske djelatnosti sveopće Crkve u svijetu.

Nacionalna uprava Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj dostavila Vam je poruku pape Benedikta XVI. za ovogodišnji Svjetski dan misija, prigodni uvod u misno slavlje, Molitvu vjernika i druge materijale, na župne uredе.

Milostinja te nedjelje, na svakoj sv. misi, u svim crkvama Nadbiskupije, predaje se u Ekonomat Nadbiskupije s naznakom: ZA MISIJE.

U Kristu Vas pozdravljam i blagoslovljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

SVI SVETI I DUŠNI DAN

Broj: 1648 /2011.
Zadar, 20. listopada 2011.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

U nedjelju 30. listopada 2011., na svim sv. Misama s narodom pročitajte slijedeće:

Na svetkovinu Svih Svetih, u utorak 1. studenoga, u katedrali sv. Stošije u 11 sati o. Nadbiskup predvoditi će euharistijsko slavlje i podijeliti Papinski blagoslov s potpunim oprostom. Na središnjem Gradskom groblju u Zadru u 15 sati, o. Nadbiskup predvoditi će Službu Riječi s odrješenjem za pokojne.

Na Dušni dan - spomen svih vjernih mrtvih, u srijedu 2. studenoga, u Katedrali u 18 sati o. Nadbiskup predvoditi će euharistijsko slavlje za sve pokojne biskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije i za sve vjerne mrtve.

+ + +

Vjernici koji pohode groblje i pomole se, dobivaju prvih osam dana mjeseca studenoga potpuni oprost, a u ostalo vrijeme djelomični oprost za pokojne. Na dan Svih Svetih i na Spomandan svih vjernih mrtvih vjernici mogu u svim crkvama dobiti potpuni oprost, koji se može namijeniti samo za pokojne. Propisana djela za dobivanje ovog oprosta su: pobožni pohod crkvi, u kojoj treba izmoliti Oče naš i Vjeđovanje, dodavši isповijed i pričest te molitve na nakanu Svetog Oca Pape.

Svetkovina Svih svetih i Dušni dan – spomen svih vjernih mrtvih prigoda su da molitvom i dobrim djelima iskažemo poštovanje i zahvalnost svim pokojnjima.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

28. HODOČAŠĆE SV. NIKOLI TAVELIĆU

Broj: 1660/2011.
Zadar, 21. listopada 2011.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Zadarska nadbiskupija i ove godine organizira tradicionalno 28. hodočašće sv. Nikoli Taveliću u njegov rodni grad Šibenik, u nedjelju 13. studenoga 2011. godine.

Polazak autobusa predviđa se u 14 sati (udaljenje župe u 13.30 sati). Po dolasku u Šibenik (oko 15.30 sati) hodočasnici će se okupiti u crkvi sv. Frane - nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavelića.

Euharistijsko slavlje u katedrali sv. Jakova u 17 sati predvoditi će o. Nadbiskup.

Nakon euharistijskog slavlja, u hotelu "Imperijal" u Vodicama u 19 sati bit će zajednička večera za sve hodočasnike. Cijena kompletног aranžmana (autobus i večera) po osobi iznosi 140,00 kn. Ukoliko se ide privatnim prijevozom, večera iznosi 80,00 kuna.

Stoga Vas molim da ovu obavijest pročitate vjernicima u nedjelju 30. listopada, na svetkovinu Svi Svetih i u nedjelju 6. studenog 2011. Prilikom upisivanja hodočasnika treba tražiti da se odmah uplati gore naznačena cijena, radi sigurnosti. Preporučamo da barem deset (10) hodočasnika kod prijave bude iz župe.

Broj hodočasnika iz župe potrebno je prijaviti Nadbiskupskom ekonomatu, najkasnije do utorka 8. studenoga 2011., do 14 sati, radi rezervacije autobusa i večere. Karte će se moći preuzeti u Nadbiskupskom ekonomatu.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

ODREDBE I OBAVIJESTI

SVEĆENIČKO I ĐAKONSKO REĐENJE U KATEDRALI

Broj: 1756/2011.

Zadar, 10. studenoga 2011.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Drago mi je što Vas mogu obavijestiti da će na svetkovinu Krista Kralja, u nedjelju 20. studenoga 2011., za vrijeme euharistijskog slavlja u katedrali sv. Stošije u Zadru, u 11 sati, zaređiti jednoga prezbitera i četvoricu đakona.

Kandidat za prezbiterat je đakon, benediktinac Jeronim Adam Marin OSB iz župe Bezgrešnog začeća BDM u Zadru – Puntamika.

Kandidati za đakonsko ređenje su dvojica akolita Zadarske nadbiskupije Šime Žilić iz župe Briševi i Ivan Perković iz župe Brda (Split), te dvojica članova Franjevačke provincije sv. Jeronima, fra Nikica Devčić iz župe Uznesenja BDM u Zadru - Belafuža i fra Gabrijel Škibola iz Grba, župa Nin.

Pozivam braću svećenike koji mogu priključiti se euharistijskom slavlju ređenja, a sve potičem pratite molitvom naše ređenike i s ljubavlju ih prihvate kao članove prezbiterija naše Nadbiskupije.

I dok Bogu zahvaljujemo za dar njihovoga zvanja, molimo za naše ređenike, za njihov rast u vjeri i apostolskom žaru.

Ovim ujedno molim braću svećenike neka u nedjelju, 13. studenoga 2011., na svim misama s narodom obavijeste vjernike o ovom događaju i potaknu ih sudjelovati na obredu ređenja u Katedrali.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

PRIJAVA SLAVLJA SV. POTVRDE

Broj: 1769/2011.

Zadar, 14. studenoga 2011.

Draga braćo župnici,

pozivam Vas da svi, koji planirate sv. Potvrdu u svojoj župi tijekom 2012. godine, prijavite to s naznakom eventualnog termina u Nadbiskupski ortdinarijat (Ured kancelara) do 15. prosinca 2011. godine. Kad primim sve termine, odredit ću dan slavlja sv. Potvrde uvažavajući određene potrebe i posebnosti.

Iskreni pozdrav u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

OBVEZE PREMA NADBISKUPJI I MISNA TABLICA

Broj: 1770/2011.

Zadar, 14. studenoga 2011.

S danom 30. rujna 2011. završilo je III. tromjeseće 2011. godine. trebalo je podmiriti župne obveze prema Nadbiskupiji (30% brutto redovitih primanja za III. tromjeseće 2011. g.; takse sprovoda i vjenčanja; milostinja za gradnju Crkve hrvatskih mučenika na Udbini) kao i obveze svećenika (Misna tablica za III. tromjeseće). Oni koji još nisu izvrsili te obveze, dužni su to učiniti, kao i podmiriti obveze za IV. tromjeseće 2011. kojem je rok 30. prosinca 2011.

Pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v. r.

IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA

1. Don Božo Barišić imenovan je dekanom Ninskog dekanata (Broj: 1555/2011., od 26. rujna 2011.);
2. Fra Vlado Jajalo OFM imenovan je dekanom Pašmanskog dekanata (Broj: 1556/2011., od 26. rujna 2011.).
3. Mr. don Zdenku Miliću produžuje se mandat dekana Biogradskog dekanata na idućih pet (5) godina (Broj: 1655/2011., od 21. listopada 2011.)
4. Šime Žilić, bogoslov, imenovan je pastoralnim suradnikom u župi sv. Stošije u Biogradu n/m (Broj: 1653/2011., 20. listopada 2011.)
5. Ivan Perković, bogoslov, imenovan je pastoralnim suradnikom u župi sv. Lovre u Kalima (Broj: 1654/2011., od 20. listopada 2011.)
6. Don Dario Matač imenovan je nadbiskupijskim povjernikom za pastoral turista (Broj: 1766/2011., 14. studenoga 2011.)

MANDATI ZA VJERONAUK 2011./2012.

Mandat na neodređeno do opoziva

Don Krešo Ćirak, Don Boris Pedić, S. Dijana Mlinarić, Ante Barać, Ana Bašković, Katica Bobić - Picić, Ivanka Čirjak, Marina Srzentić (Trešin), Sonja Špadić

Mandat na godinu dana

Don Tomislav Dubinko, Don Slavko Ivoš, Don Roland Jelić, Lucija Bašić, Marijana Smolić, Ivana Strika

Mandat za zamjene

Lidija Čoso, Iva Lilić - Pekas, Marinko Karamarko, Martina Maričić, Emilia Marić, Grgo Mišković, Nada Šarlija, Ivana Viduka

OBAVIJESTI

DUHOVNE VJEŽBE PRIVATNO OBAVILI:

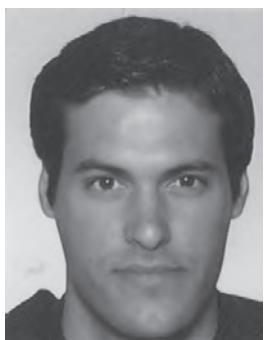
1. Don Srećko Petrov, Krasno, 20. – 22. rujna 2011.
2. Don Šime Kevrić, Kasno, 20. – 22. rujna 2011.
3. Don Stipe Mustapić, Čokovac, 20. – 22. rujna 2011.
4. Don Andelko Buljat, Starigrad-Paklenica, 21. – 23. listopada 2011.
5. Dr. don Jerolim Lenkić, Opatija, 17.- 20. listopad 2011.
6. Don Mario Sikirić, Opatija, 24. do 28. listopada 2011.
7. Don Šimun Šindija, Opatija, 24. do 28. listopada 2011.
8. Don Domagoj Kelava, Opatija, 7. do 10. studenog 2011.
9. Don Zdenko Dundović, Opatija, 7. do 10. studenog 2011.

UKLJUČENJE VTKŠ-a U SVEUČILIŠTE U ZADRU

Senat Sveučilišta u Zadru donijelo je odluku kojom se prihvata pismo namjere o uključenju Visoke teološko-katehetske škole u Zadru u sastav Sveučilišta u Zadru kroz osnivanje Teološko-katehetskog odjela.

NAŠI REĐENICI

JERONIM ADAM MARIN, OSB

Rođen 12. srpnja 1975. g. u župi Bezgrešnog začeća BDM, Zadar-Puntamika. U Benediktinsku zajednicu na Čokovcu dolazi u ljeto 1999. godine gdje je imao i monašku formaciju. Prve zavjete polaže 5. srpnja 2001., a svečane zavjete i monaško posvećenje 5. rujna 2004. g. na Čokovcu. Teologiju je studirao u benediktinskim zavodima u Švicarskoj i Austriji. P. Notker Wolf, opat primas Benediktinske konfederacije i viši poglavac Samostana sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu, imenovao je o. Jeronima Adama 3. siječnja 2010. g. priorom Čokovske zajednice. Nadbiskup Želimir Puljić zaredio ga je za đakona 12. svibnja 2011. u samostanskoj crkvi Sv. Kuzme Damjana na Čokovcu.

IVAN PERKOVIĆ

Rođen 15. svibnja 1975. g. u Splitu kao drugo dijete u obitelji Miroslava i Božice r. Balaić. Osnovnu školu započeo u Petrijancu u blizini Varaždina, a završio u Splitu 1990. Završio srednju Zdravstvenu školu u Splitu – smjer laborant, a potom Medicinski fakultet u Splitu gdje je diplomirao u listopadu 2004. Nakon obveznog pripravničkog staža, u studenom 2006. položio državni ispit za doktora medicine. Od 2008. g. član Hrvatskog katoličkog liječničkog društva. Početkom 2006. došao u Zadarsku nadbiskupiju i pristupio Euharistijskoj zajednici svećenika Srca Isusova i Marijina koja je započela djelovati u Zadarskoj nadbiskupiji (Kali). Iste godine, kao bogoslov Zadarske nadbiskupije, započeo studij na Teologiji u Rijeci, te boravio u Bogoslovnom sjemeništu „Ivan Pavao II.“ do 2011. Kandidaturu za svete redove primio u Katedrali sv. Stošije u Zadru 6. siječnja 2009., službu lektora u Bogoslovnom sjemeništu „Ivan Pavao II.“ u Rijeci 6. prosinca 2009., službu akolitata 6. siječnja 2011., u Katedrali sv. Stošije u Zadru. 21. listopada 2011. imenovan pastoralnim suradnikom u župi sv. Lovre u Kalima.

ŠIME ŽILIĆ

Rođen 18. lipnja 1988. godine, od oca Miše i majke Silvane, rođ. Vrkić, iz Briševa, gdje je i završio prva četiri razreda osnovne škole, a koju nastavlja u osnovnoj školi Smiljevac u Zadru. Odgovarajući na Božji poziv koji je dug niz godina rastao u njemu odlazi u nadbiskupsko sjemenište Zmajević u koje ga prima Zadarska Crkva na čelu s mons. Ivanom Prendom. Nakon položenih maturskih ispita, svoje školovanje i odgoj nastavlja na Teologiji u Rijeci. Nakon uspješno položenih ispita, 2011., nadbiskup zadarski mons. dr. Želimir Puljić ga šalje na pastoralni praktikum, kao župnog pastoralnog suradnika, u župu sv. Stošije u Biogradu n/M, gdje se sada nalazi.

FRA NIKICA DEVČIĆ, OFM

Rođen 30. studenoga 1973. u Zadru od oca Ivana i majke Stojane rođ. Matković. Kršten 27. prosinca 1973. u župi sv. Ante, mjestu Sveta Marija Mandalina. Prvu svetu Pričest primio 26. travnja 1987. i sakrament svete Potvrde 7. listopada 1990. Osnovnu školu pohađao je u Karlobagu i Zadru, a Prirodoslovno-matematičku gimnaziju u Zadru gdje je i maturirao 1992. godine. Na Medicinskom fakultetu u Rijeci diplomirao je 1999. g. te radio kao liječnik u Zadru i okolici. U postulaturu Franjevačke provincije sv. Jeronima stupio je 2004., novicijat na Košljunu počeo 2. kolovoza 2005. gdje je i položio prve redovničke zavjete 2. kolovoza 2006., a trajne zavjete 30. rujna 2010. Filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu pohađao je od 2006. do 2011. g. Službu lektora primio je 3. studenoga 2007., a službu akolita 18. listopada 2008. u samostanu Hercegovačke franjevačke provincije u Zagrebu. Pastoralni praktikum obavlja u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru

FRA GABRIJEL (VICE) ŠKIBOLA, OFM

Rođen 23. listopada 1984. godine u Zadru, od oca Ive i majke Ane rođ. Šimičević. Kršten je 14. travnja 1985. u crkvi sv. Anselma i sv. Marcele u Ninu. Osnovnu školu pohađao je u Ninu, a srednju školu "Stanko Ožanić" smjer fitofarmaceut u Zadru. U postulaturu Franjevačke provincije sv. Jeronima stupio je 2004. godine, a novicijat započeo 2. kolovoza 2005. godine na Košljunu. Prve zavjete položio je 2. kolovoza 2006. godine, a svečane 30. rujna 2010. u crkvi sv. Frane u Zadru. Lektorat je primio 3. studenoga 2007., a akolitat 18. listopada 2008. u Zagrebu, u samostanu Hercegovačke franjevačke provincije. Filozofsko-teološki studij pohađao je na Teologiji u Zagrebu, gdje je boravio u samostanu Hercegovačke franjevačke provincije u Dubravi od 2006. do 2011. godine. Službu pastoralnog suradnika vrši u župi sv. Antuna u Puli.

KRONIKA

RUJAN, 2011.

20. - 22. NADBISKUP S BOGOSLOVIMA - Zajedno s bogoslovima Zadarske nadbiskupije, o. Nadbiskup je sudjelovao na njihovoј koloniji u samostanu Kćeri milosrđa u Ugljanu.

22. MEĐUNARODNI SUSRET KURSILJA - O. Nadbiskup je pozdravio članove Međunarodnog susreta Kursilja okupljene u zadarskoj katedrali.

23. - 24. BEATIFIKACIJA DRINSKIH MUČENICA - O. Nadbiskup je nazočio beatifikaciji Drinskih mučenica u Sarajevu koje je predslavio kardinal Angelo Amato, prefekt kongregacije za svete.

27. 9. – 13. 10. NADBISKUP U SAD I KANADI – O. Nadbiskup je boravio u pastoralnom pohodu hrvatskim vjernicima u SAD-u i Kanadi.

LISTOPAD, 2011.

18. - 20. JESENSKO ZASJEDANJE HBK - O. Nadbiskup je nazočio jesenskom zasjedanju HBK u Varaždinu.

21. SUSRET KANONISTA U ZADRU – O. Nadbiskup je predvodio svetu misu u crkvi sv. Šime za članove Kanonističkog društva (crkvenih pravnika) Hrvatske koji su imali svoj godišnji susret u Zadru

22. MISNIČKI JUBILEJ DON IVANA KEVRIĆA – O. Nadbiskup je bio nazočan misi koju je o 40. obljetnici svoga misništva predslavio don Ivan Kevrić u župnoj crkvi u Visočanima i govorio na promociji slavljenikove knjige o isusovcu Josipu Milunoviću koji je rodom iz Visočana, a djelovao u Požegi.

22. BLAGDAN BL. IVANA PAVLA II. - O. Nadbiskup je u katedrali predslavio slavlje prvog liturgijskog spomena bl. pape Ivana Pavla II. Pjevanje je predvodio istoimeni centralni zbor. Svetoj Misi su nazočili i članovi Zmajskog stola, koji su toga dana bili na studijskom putovanju u zadarskom kraju.

25. VIJEĆE ZA POVRAT IMOVINE - O. Nadbiskup je sudjelovao na sjednici Vijeća za povrat crkvene imovine u Zagrebu, na kojem su nazočili i predstavnici Vlade RH.

26. BLAGDAN SV. DIMITRIJA – U sveučilišnoj crkvi sv. Dimitrija, mučenika, o. Nadbiskup je predslavio svečanu sv. Misu za početak akademске godine. Nazočili su studenti i predstavnici Sveučilišta.

28. SLAVLJE POSVETE CRKVE SV. MARIJE - U sklopu trostrukog jubileja sestara Benediktinki, o. Nadbiskup je slavio zahvalnu sv. Misu u crkvi sv. Marije, na dan njezine posvete, te blagoslovio novi oltar prema puku

30. 250 OBLJETNICA POSVETE ŽUPNE CRKVE U BIOGRADU - Na 250. obljetnicu posvete župne crkve sv. Stošije u Biogradu, o. Nadbiskup je u njoj slavio svečanu sv. Misu. U poslijepodnevnim satima pohodio župnika u Pristegu i Franjevački samostan u Karinu.

STUDENI, 2011.

1. SVETKOVINA SVIH SVETIH – O. Nadbiskup je slavio svečanu sv. Misu u katedrali za vrijeme koje je primio među kandidate za svete redove bogoslove treće i četvrte godine Teološkog studija u Rijeci. Poslijepodne predslavio je Službu Riječi i odriješenje za pokojne na Centralnom gradskom groblju u Zadru.

2. DUŠNI DAN - Na Spomen svih vjernih mrtvih, o. Nadbiskup je slavio svečanu sv. Misu zadužnicu za sve vjerne mrtve kao i za pokojne nadbiskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije u katedrali.

6. POHOD POM. BISKUPA FREIBURGA – O. Nadbiskup je u Nadbiskupskoj palaći primio u posjet pomoćnog biskupa Freiburga, mons. Reinera Kluga, koji je u toj biskupiji zadužen za naše hrvatske iseljenike.

7. SJEDNICA ZA POVRAT CRKVENE IMOVINE – O. Nadbiskup je nazočio sjednici za povrat crkvene imovine, u zgradici Vlade RH u Zagrebu.

9. REKOLEDICIJA – O. Nadbiskup nazočio je svečanoj rekolekciji u Nadbiskupskom sjemeništu

„Zmajević“. Predavanje je održao prof. dr. Slavko Zec, govoreći o kanonskim normama i disciplini slavljenja Euharistije.

10. EKONOMSKO VIJEĆE – O. Nadbiskup je predsjedao sjednici Ekonomskog vijeća Zadarske nadbiskupije.

11. POHOD ŽUP. VIJEĆNIKA MRLJANA – Članovi župnog pastoralnog i župnog ekonomskog vijeća župe Neviđane-Mrljane, zajedno sa svojim župnikom, bili su na radnom susretu kod o. Nadbiskupa

12. STRUČNI SKUP VJEROUČITELJA – U prije-podnevnim satima, o. Nadbiskup je otvorio stručni skup vjeroučitelja Zadarske nadbiskupije u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“.

12. SIMPOZIJ O BISKUPU BANIĆU - O. Nadbiskup je poslijepodne nazočio simpoziju o šibenskom biskupu mons. Ćirilu Baniću u prostorijama Katoličke osnovne škole u Šibeniku. Sutradan, 13. studenoga, u katedrali sv. Jakova u Šibeniku, nazočio je koncelebraciji za pokojnog biskupa Banića, o završetku simpozija, koju je predvodio mons. Marin Srakić, predsjednik HBK, a na kojoj je propovijedao splitsko-makarski nadbiskup i metropolit mons. Marin Barišić.

13. HODOČAŠĆE SV. NIKOLI TAVELIĆU - Navečer, u ispunjenoj katedrali sv. Jakova u Šibeniku, o. Nadbiskup je predslavio svečanu sv. Misu o tradicionalnom hodočašću Zadarske nadbiskupije sv. Nikoli Taveliću.

Nadbiskup propovijeda na Prvom liturgijskom spomenu bl. Ivana Pavla II., Zadar, Katedrala, 22. 10. 2011.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

POTPISANI UGOVORI O SUFINANCIRANJU DVA SAKRALNA OBJEKTA

Točno 18 godina nakon što je župnu crkvu sv. Paškvala u župi Tinj u biogradskom zaleđu srbijanski agresor minirao i sruvio sa zemljom (23. rujna 1993. g.), projekt obnove te crkve dobio je vrijedan poticaj. Naime, u srijedu 21. rujna, u Ordinarijatu u Zadru, potpisani su ugovori o sufinanciranju izgradnje crkve sv. Paškvala u Tinju i župne kuće u Pakoštanima između Zadarske nadbiskupije i predstavnika Vlade RH, Karla Gjurašića, državnog tajnika Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva. Ugovor za iznos od 200,000,00 kn za Tinj supotpisao je don Milivoj Bolobanić, generalni vikar zadarske nadbiskupije, a ugovor za iznos od 150,000,00 kn za dotrajalu župnu kuću izgrađenu prije dva stoljeća don Mario Sikirić, župnik Pakoštana. Crkva sv. Paškvala je zadnja preostala župna crkva u nadbiskupiji potrebna obnove, od 34 župne crkve srušene u agresiji od 1991 do 1995. g. Osvrnjivanjem, paljenjem ili miniranjem srušene i 24 župne kuće, mnoge vjeroučne dvorane i kapele. Preostaje obnova još oko 15 crkava oštećenih u Domovinskom ratu; mnoge među njima su hrvatski spomenici kulture i stare župne crkve te je državni tajnik najavio da će i sljedeće godine sufinancirati obnovu desetak sakralnih objekata u Zadarskoj nadbiskupiji. „To nisu samo sakralni objekti, nego kulturno dobro hrvatskog naroda. To govori tko smo, što smo, odakle dolazimo i kuda idemo. Ta kulturna dobra ostaju našem narodu. Crkve datiraju od ranih stoljeća, po tome ćemo se prepoznavati i na novom europskom putu. Ako izgubimo svoj identitet teško ćemo se snaći u obitelji od 500 milijuna stanovnika čiji ćemo postati članovi“ rekao je Gjurašić, istaknuvši da je sufinanciranje crkvenih objekata važno zbog očuvanja našeg identiteta. Vlada RH godišnje preko nadležnih ministarstava ulaže između 60 i 80 milijuna kuna u obnovu crkvi, a jedan od najvećih projekata bila je crkva u Voćinu. Don Milivoj je zahvalio Vladi na svemu učinjenom u sufinanciranju obnove sakralnih objekata oštećenih u Domovinskom ratu na zadarskom području. Uz suizgradnju nove zgrade Klasične gimnazije Ivana Pavla II. Zadar, pomogli su gradnju župnih crkava u Benkovcu, Polači, Zemuniku Gornjem, Smilčiću, Pridragi, Perušiću, Korlatu, Škabrnji. Obnovu zaštićenih spomenika kulture koje je kao oštećenu kulturnu baštinu pomoglo Ministarstvo kulture su crkve u Lepurima (sv. Martin), Pristegu (sv. Frane), Perušiću (stara župna crkva Uznesenja BDM), Dračevcu zadarskom (stara župna crkva Uznesenja BDM), Popovićima (sv. Luka) i Korlatu (Uznesenje BDM na Runjevici). Vlada je sufinancirala i obnovu srušenih župnih kuća u Škabrnji, Polači, Nadinu, Popovićima, Korlatu, Jasenicama, Pridragi, Medviđi, Zemuniku, Crnom, Islamu Latinskem, Smilčiću, Kistanjama, Perušiću, Pristegu te Katolički dom u Benkovcu. Ostale sakralne objekte stradale u Domovinskom ratu Zadarska nadbiskupija je obnavljala svojim sredstvima i donacijama iz inozemstva, npr. crkve u Jasenicama, Kruševu, Obrovcu, Zemuniku Donjem, Lisičićima, Lepurima, Pristegu, Medviđi. Tinj se spominje još 1059. g. u darovnici hrvatskog kralja Petra krešimira IV. kojom samoatanu sv. Tome u Zadru daruje zemljišta. Ime župnika drevne župe Tinj spominje se u dokumentima iz 15. st. „Župna crkva u Tinju je zadnja rana koja se dogodila na sakralnim objektima u zadarskoj nadbiskupiji u Domovinskom ratu. S tim sufinanciranjem ta će se rana zacijeliti. To je kraj nečega čega se ne volimo sjećati, ali ne smijemo zaboraviti što je bilo. To je i početak nečeg novog. Obnovom crkve u Tinju zatvaramo epohu koja je, nažalost, ostavila posljedice koje se osjećaju i nakon 20 godina. Sretni smo da to razdoblje završava i da se na neki drugi način možemo posvetiti očuvanju sakralnih objekata“ zaključio je državni tajnik Karlo Gjurašić.

SUSRET BOGOSLOVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

U samostanu sv. Jeronima Družbe Kćeri Milosrđa koji se nalazi u župi Ugljan na otoku Ugljanu, od 20. do 22. rujna održan je duhovno odgojni susret 11 bogoslova Zadarske nadbiskupije, kako se i inače održava svake godine na putu njihove svećeničke formacije. To je ujedno i rekreativni susret uoči početka nove akademske godine, a u vrijeme kad bogoslovi borave na odmoru u svojim rodnim župama. Sadržaj susreta u zajedništvu i druženju činili su misa, molitva i razgovori, a predavanja su održali don Dario Tičić i don Josip Lenkić, odgovorni za praćenje razvoja bogoslova zadarske nadbiskupije. S bogoslovima je bio i zadarski nadbiskup Želimir Puljić koji je u uvodnom nagovoru predstavio sadržaj Pisma sjemeništarcima i bogoslovima pape Benedikta XVI. Istaknuvši značaj potrage za vjerodostojnošću, nadbiskup je podsjetio na papin poticaj: „Ljubite studij teologije i pohađajte ga s istančanim osjećajem za usađivanjem teologije u živu zajednicu Crkve, koja svojim autoritetom nije suprotnost teološkoj znanosti, nego njezin preduvjet. Bez Crkve koja vjeruje, teologija prestaje biti to što je i pretvara se u hrpu različitih disciplina, bez unutarnjeg jedinstva“. Također, papa poručuje kandidatima da tijekom priprave za svećeničko zvanje pomno preispituju sebe pred Bogom, je li to Božja volja za njih. „Zadaća je duhovnika, isповједnika i vaših prepostavljenih da vas prate i pomažu vam na tom putu prosuđivanja. Od temeljne je važnosti u vašem životu vježbati se u temeljnim ljudskim krepostima, pogleda upravljenja prema Bogu koji se objavio u Kristu, i puštati da vas on uvijek iznova pročišćava“ piše papa, ističući da sjemenište i bogoslovija predstavljaju zajednice na putu prema svećeništvu. „Svećenik se ne postaje sam od sebe. Potrebna je zajednica učenika, zajedništvo onih žele služiti zajedničkoj Crkvi“ piše papa, potičući kandidate da nauče živjeti u neprestanom doticaju s Bogom; to ne znači neprestano izgovarati molitvene obrasce, nego biti uvijek u duhu s Bogom.

Don Dario Tičić je govorio o liturgiji u životu bogoslova, s naglaskom na liturgiju Drugog vatikanskog sabora. Liturgija je stvarnost Crkve u kojoj najviše dolazi do izražaja ljudsko božanski čin. „Liturgija je s vremenom poprimila izvanske forme koje su stoljećima bile nepromijenjene. Drugi vatikanski sabor donio je novinu u izvanskim formama slavljenja, s time da sadržaj uvijek ostaje isti. Mijenja se samo forma“ rekao je don Dario, dodavši da je obnovljena liturgija redoviti način slavljenja i vjerodostojna je. Istaknuo je da svaki kandidat za svećeništvo mora ozbiljno i odgovorno prihvati svu zadanost te upozorio na opasnost posizanja za starim formama liturgije, samo zato što je to drugačije. „Dostojanstveno, iskreno i pobožno slavljenje obnovljene liturgije koja se prakticira više od pola stoljeća može biti prava, istinska forma“ rekao je don Dario.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

„Prava je mudrost odlučiti se za sreću u Bogu, jer je čovjek stvoren za vječni život u zajedništvu Božje ljubavi“ poručio je don Josip Lenkić, dodavši da je mladost razdoblje razvijanja, stvaranja planova i zauzimanja životnih stavova prema Bogu, sebi i životu općenito. To su godine nade i upoznavanja sebe, godine čežnje za srećom i traženja odgovora gdje pronaći smisao i sreću života. Bogoslovija je mjesto molitve, rada, dozrijevanja, razmišljanja i odabira, rekao je don Josip, poručivši bogoslovima: „Jer si u Bogosloviji, znači da te privukla jedna druga ljubav, jača i veća od djevojačke. Došao si u Bogosloviju da u studiju i radu, molitvi i razmišljanju dozrijevaš u vjeri i spoznaš imaći volje i snage da se odrečeš ljubavi prema djevojci, koja je od Boga u čovjeka usađena, pa je zato i lijepa i sveta, radi druge, mnogo veće, svetije, jače - radi Ljubavi pisane velikim slovom, koja je Bog, da postaneš njegov svećenik, apostol i navjestitelj“. Potaknuo ih je da život u Bogosloviji iskoriste za napraviti odlučan i trajan izbor, da mole Gospodina da im pomogne mudro napraviti životni izbor: „Da ti on da dovoljno volje i snage da se svim bićem zaljubiš u njega, da on postane tvoja jedina velika ljubav, što u njemu pronalaziš smisao svoje mladosti i života, što jedinom njemu možeš pokloniti ljepotu, čistoću i zrele plodove svoga života kao njegov vjerni svećenik, u potpunom predanju“ rekao je don Josip. Ako se ipak uvidi da nema dovoljno volje, odlučnosti i snage doživotno prihvatići svećeništvo, ispravni put je promijeniti pravac plovidbe lade života te i dalje s Kristom ostati čvrsto povezan kao praktični vjernik laik.

Don Josip je potaknuo bogoslove da budu ljudi molitve, rada, ozbiljnosti i vjernosti evanđeoskim principima. „U Bogosloviji se spremas postati izgrađen čovjek, dobar praktični vjernik, dobar svećenik. Kakav vjernik ili kakav svećenik?“ upitao je predavač, dodavši da Krist od bogoslova očekuje da se izgradi u dosljedna vjernika koji će živjeti po evandelju. „Nijedan bogoslov ne bi smio u tome Krista razočarati. Od onih koji budu imali volje i snage postati svećenici, Krist očekuje da to budu u potpunosti, da ljudi vode Bogu“ rekao je don Josip, istaknuvši da se između bogoslova i Isusa uspostavlja obostrani odnos davanja. „To nije hladan odnos ljudi koji se ne poznaju, već odnos živih osoba: tebe i Krista. On jedini može ispuniti i osmislići tvoj život. Ako Krist traži tvoju mладенаčku radost i zaljubljenost, on ti nudi stotinu puta više radosti, mladosti, ljubavi. Samo Krist zna pisati životne ljubavne priče koje uvijek ostaju mlađe, uvijek oduševljavaju, ne mogu dosaditi ili postati banalne, uvijek su originalne i neponovljive. To je pustolovina Boga zaljubljenog u čovjeka. Ali to je i pustolovina čovjeka zaljubljenog u Boga“ rekao je don Josip. Zaključio je da su bogoslovi na putu prema tom preobražaju i u Bogosloviji to mogu ostvariti: „Zato svi tvoji dani u Bogosloviji, tvoja molitva, zalaganja u radu i poslušnosti, učenje koje marljivo i savjesno provodiš, tvoja igra, mладенаčka radost i smijeh, mogu te približiti idealu preobražaja, Isusu Kristu. To je zadnji cilj, konačna svrha tvog puta i boravka u Bogosloviji. Tvoj je zadatak da mu dopustiš da on djeluje u tebi i da te oblikuje. Tada ćeš postati živi Kristov sakrament. Ako Kristu kažeš svoj 'Da', iskreno i potpuno, tvoj će život biti dobro utrošen. To zahtijeva zalaganje i žrtvu. Misli na sve dobro koje ćeš moći učiniti i na ljudе koje ćeš moći spasiti. Svi oni čekaju tvoje sebedarno 'Da'“. Sudionici susreta posjetili su i benediktinski samostan na Čokovcu, samostan sv. Duje Kraj u Pašmanu i mlađomisnika don Darka Marušića, župnika župe Pašman, Neviđane-Mrljane. Također, bogoslovi su s nadbiskupom i voditeljima susreta posjetili i župe Kali, Preko i Sutomišćicu, koje su bogate crkvenom tradicijom i baštinom.

MEĐUNARODNI SUSRET EUROPSKIH TAJNIŠTAVA KURSILJA

Bog nas ne poziva da postanemo dobri kursilisti, nego da budemo bolji kršćani – jedna je od poruka trodnevnog međunarodnog Susreta europskih tajništava Kursilja koji je počeo u četvrtak 22. rujna misnim slavlјem u katedrali sv. Stošije u Zadru, a predvodio ga je mons. Ivan Mustać, nadbiskupski povjerenik za crkvene pokrete. Na kraju mise sudionicima se obratio i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Srdačno je pozdravio 60 sudionika iz 11 europskih zemalja, izrazio dobrodošlicu i poželio uspjeh radu. „Drago mi je što se susret događa u zadarskoj nadbiskupiji. Neka vam dani budu ispunjeni prenošenjem osobnog svjedočanstva i traganjem za onim koji jedini može ljudsko srce uvjeriti i usmjeriti“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da kršćani ponekad nisu svjesni vremena u kojem žive. Sve više uočavaju kako je to važno i pozvani su pružati razloge svakome tko upita za obrazloženje vjere. Upozorio je na niz manipulacija sadašnjeg mentaliteta svijeta koje nije protiv Boga kao u komunizmu ili za Nerona i Dioklecijana, no na drugačiji način se 'otpisuje' Boga, da nije potreban i da se može živjeti bez Boga. „Ali vidi se i kako čovjek čezne za susretom s Bogom koji jedini može umiriti srce. Zato su nam ovakvi susreti potrebni - da i drugima prenesemo 'Ja sam se uvjerio - Bog mi treba. Mogu li to reći? Možemo li to podijeliti međusobno“ upitao je nadbiskup Puljić.

Kursiljo je doprinos novoj evangelizaciji, istaknuo je mons. Mustać, dodavši da je taj međunarodni susret u Zadru i duhovna obnova. „Svaka obnova započinje obnovom duha. Naš narod ima iskustvo kao i starozavjetni, koji je došao iz zatočeništva, Babilonskog sužanjstva; odmah su počeli podizati svoje kuće. A Božja riječ kaže da najprije treba obnoviti dom Gospodnji. To je početak obnove. Kad narod obnavlja Božji hram u Jeruzalemu, među narodom se događa nova evangelizacija koju provode proroci. Kad je velik dio naše zemlje bio srušen, Crkva je prvenstvenom zadaćom vidjela obnovu crkvi, tako je provodila i obnovu duha. Najvažnije je da svijet upozna Krista, a jedan od načina i ambijenata za to je i Kursiljo“ rekao je mons. Mustać, istaknuvši da Kursiljo, živa Crkva, doprinosi obnovi duha u svijetu koji kaže da grijeha nema. Upravo to, 'Djelovanje kursiljista u životnom okruženju' tema je koju sudionici izlaganjima i po skupinama razmatraju u sjemeništu 'Zmajević' u Zadru. Događaj organizira Koordinacijski odbor Europskih tajništava. Prije dvije godine takav je susret održan u Samoboru. Koliko im se svidjelo naše domaćinstvo potvrđuje činjenica da je europsko tajništvo poželjelo opet doći u Hrvatsku. Od 1996. g. u zadarskoj nadbiskupiji održano je više od 100 trodnevnih susreta Malog tečaja kršćanstva. Kursiljo djeluje i u Varaždinu, Slavoniji, Hercegovini i Crnoj Gori. Dosad je u Hrvatskoj trodnevni susret Kursilja pohodilo 8 000 ljudi, a u samostanu na Krapnju gdje se susreću bilo je 600 zainteresiranih ove godine. "Nismo izolirani, stvoreni njegovati samo svoj odnos s Bogom. To smo pozvani učiniti zajednički" rekao je don Andrija Vrane, odgovorni za Kursiljo za cijelu Hrvatsku. "Kursiljo nije sam sebi svrha. Ne stvaramo kursiljizam niti kursiljiste. Želimo stvoriti bolje kršćane. Zato kursiljo služi kao metoda. Iskustvo Kursilja je da laici laicima mogu prenositi vjeru. Ne samo vjeroučitelji, svećenici, nego laik laiku" istaknuo je don Andrija. Bit Kursilja je djelovanje u maloj skupini gdje se ljudi mogu otvoriti, to omogućuje da kroz čovjeka nešto izade, ali i uđe. Kursiljo omogućuje steći iskustvo kako je u subratu Duh Sveti, i drugome Bog govori. "Kroz tebe mi govori, kroz tebe mi Bog može i pomoći, kroz tebe ga mogu sresti. Možda ga i lakše u sebi otkrijem, kad vidim da si ga ti iskusio". Temeljno u metodi je da prenosimo iskustva da je Krist živ, da i sad djeluje po svom duhu i omogućuje ljudima mir, radost i spasenje. Stvara se zajedništvo koje se ne može postići krvnim ni poslovnim vezama, nego Božjim duhom koji želi obnoviti čovjeka i svijet. Trebamo pogledati svijet oko sebe, kako učinkovitije svjedočiti. Ne prenosimo rečenice katekizma. Nauk se može pročitati. Ali iskustva nam fale. Zato je Sveti Otac govorio 'Svjedočite, svjedočite'. Znači, prenosite iskustva iz susreta s Krisotm" rekao je don Andrija. Sudionici prijateljski učvršćuju zajedništvo i propituju kako kršćanski uvjerljivo živjeti, u želji da živi Bog zahvati i druge.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

“Ako smo Božji stan, hram, a ne ruševina, njegova se prisutnost da okusiti. Tada se osjećam slobodnim, iako sam vođen” istaknula je Christina Galwas, odgovorna za Kursiljo u Španjolskoj gdje je pokret i nastao 1948. g. u sklopu Katoličke akcije. Kursiljo je dar Božjeg duha koji otkriva smisao kršćanskog življenja, istaknuto je na susretu na kojem se razmatra kako poteškoće promatrati u Božjem svjetlu, jer, ističu, teškoća gledana Božjim očima postaje mogućnost. Kursiljo je došao u Hrvatsku 1974. g. posredstvom zagrebačkog biskupa Mije Škvorce. U Austriji je tri dana kao učenik sjedio među laicima a onda rekao: Kao professor, pročitao sam svu literaturu o sakramentima, ali ovakav pristup nigdje nisam našao. ‘Jer je bio vidio da se tu odvija Božji život, da izbjiga iz konkretnog života ljudi’, istaknuo je don Andrija Vrane.

NACIONALNA ULTREJA KURSILJA IZ HRVATSKE I BIH

Nacionalna ultreja, molitveno svjedočki susret članova Kursilja iz cijele Hrvatske i BiH pod geslom 'Zajedno u Kristu – Da naša radost bude potpuna' (čime su ujedinjena gesla pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj i SHKM-a u Zadru) održan je u subotu 24. rujna u pastoralnom centru Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru. Don Andrija Vrane, odgovorni za Kursiljo u cijeloj Hrvatskoj, održao je nagovor o temi „U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite! (Rim 12,11). Don Andrija je potaknuo na gledanje istinske povijesti svog života Božjim očima. „Temeljni čovjekov grijeh je ne spoznati Boga kao Boga, a sebe kao njegov dar. Božji pogled je svjetlo koje čovjeka čini svjesnim vlastite tame. U dodiru s Bogom kao svjetлом čovjek sebe doživjava kao tamu. Razmišljati o tamama ne znači meditirati o nečem dalekom, nego nečem što je u nama, stvarnost koja nas vreba iz zasjede“ rekao je don Andrija, istaknuvši da je svjetlo koje je obasjalo Pavla omogućilo da on najprije vidi sebe. Prema svetom Pavlu, pravo iskustvo je objava Sina. Damask je za njega viđenje Sina, kad se dogodila promjena. U tom trenutku Pavao je u ozračju tradicije, imao je svoj imetak, bio je ideološki revan. No Gospodin ga je vodio do potpunog oslobođenja od onoga što mu se dotad činilo važnim. Spoznajom Sina promijenio je svoj nutarnji stav, punina Krista poništava sva njegova dotadašnja vrednovanja. Vidjevši Sina, Pavao je istovremeno dobio i poslanje, osjeća poruku 'Šaljem te!'. Pavao svoje obraćenje opisuje kao susret, više govori o objavi nego o obraćenju. Krist je susret između Pavla i Boga, rekao je don Andrija. Potaknuo je prisutne na razmišljanje pitanjima: kad sam i kako prepoznao Božje djelovanje u svom životu; gdje mi postaje jasno da me Bog vodi, što mi prijeći da se u potpunosti predan Božjem vodstvu. Je li moguće biti revan, k tome i hitar, gorljiv, pitao je don Andrija, istaknuvši da Pavao uvijek iznova započinje; revnost se ne veže na ljudsko djelovanje, nego na Duha koji daje nutarnju slobodu.

Održan je i rad u skupinama, a susret je animirao zbor mlađih iz Kaštel Novog – Rudine, u kojem svira pet sestara Butić i njihove rodice, svjedočili su o svom djelovanju u Kursilju. O utjecaju Kursilja na njihov bračni i obiteljski život svjedočili su i Mirjana i Miroslav Bambir, roditelji 11 djece iz Garešnice, Ivana i Mariano Jurjević iz Zadra, Blaženka i Miroslav Kadija iz Zagreba, Darinka i Zdravko Kutnjak, roditelji četvero djece iz Varaždina, Štefica i Mijo Vrkašević iz Đeletovaca. Iz Posušja su svjedočili Branko Miličević, Veselko Miličević i Branka Protrka, a o aktivnostima Kursilja na Krapnju u susretima za krizmanike, studente i radničku mladež govorila je Marija Selak iz Varaždina. Istaknula je da joj je Kursiljo omogućio iskustvo pronaći i doživjeti Boga u odnosu s bližnjim, s ljudima; drugi joj pomaže micati ‘kamenje’ teških situacija u životu, a uspjeh i plodovi se ostvaruju u zajedništvu rada, razgovora i molitve. Pristune su pozdravili don Andelko Buljat, župnik Belafuze i odgovorni za Kursiljo u zadarskoj nadbiskupiji te u ime zadarskog nadbiskupa Želimira Puljića mons. Ivan Mustać, nadbiskupijski povjerenik za crkvene pokrete. Ultreja je završena svečanim misnim slavlјem u crkvi Uznesenja BDM na Belafuze u Zadru koju je predvodio don Milivoj Bolobanić, generalni vikar zadarske nadbiskupije. Slavio se obrazac mise BDM Pomoćnica kršćana. Poželio je sudionicima pouzdanje i sinovski zanos u borbi sa Zlim koja se od početka svijeta nastavlja do danas. Novo doba može doći kao dar Gospodinovog duha, a ne kao plod ljudskih nastojanja, rekao je don Milivoj, istaknuvši da je u Isusovim rukama sloboda svijeta, a nas poziva da budemo njegovi suradnici. „Duhovni pokreti u laičkim krugovima znak su da je i danas prisutan Duh Sveti. Cilj je unutranja obnova Crkve, a odgovornost za poslanje Crkve zadaća je svakog člana Božjeg naroda, ne samo biskupa i svećenika“ rekao je don Milivoj naglasivši da su prema Drugom vatikanskom saboru pokreti novi duhovi za cijelu Crkvu. Smatra da su ljudi u pokretu poput Kursilja zreli kršćani koji grade Crkvu kao zajedništvo. Poželio je da i taj susret bude poticaj na radost svjedočenja Krista u našem vremenu, a zajedništvo ultreje na korist članova Kursilja i cijele Crkve. U prinosu darova sudjelovali su kursilisti iz cijele Hrvatske i BiH, neki odjeveni i u narodne nošnje svog kraja.

Na kraju mise svjedočio je Robert Tomić iz Posušja; nakon odlaska na Kursiljo pristupio je sakramenu i spovijedi, ostavio se poroka kocke i otac je četvero djece koji živi redoviti sakramentalni život. Jako je talentiran u izradi križeva, motiva raspetog Isusa od drva, pa je jedan takav križ darovao župi na Belafuži, a drugi koordinatorici europskog vijeća Kursilja, Christini Galwas.

Pjevanje je animirao Zbor mlađih s Belafuže s voditeljicom Magdalrenom Miočić. Sudionicima ultreje pridružili su se i članovi europskih tajništava Kursilja oduševljeni ljepotom zajedničkog misnog slavlja. Na susretu u kripti crkve hrvatskim kursiljistima Alvaro Martinez poručio je da s njima dijeli najvažniji dio svog života kojeg je, kao i oni, našao u Kursilju. „Sve u životu što imam dugujem Kursilju: pogled na život, Boga, obitelj, radno mjesto. Sve to primio sam od Boga. Osjetio sam da je u svim tamnim razdobljima Bog sa mnom. Božja pomoć je najbolje za mene i želim je ostvariti. Hvala Bogu za privilegij da mogu svoj kršćanski život živjeti u pokretu Kursilja“ rekao je Martinez, odgovorni iz španjolskog tajništva Kursilja. Nakon mise ispred crkve na Belafuži održan je kulturni program koji je predstavio hrvatsku folklornu baštinu. Ultreja – stara španjolska riječ koja znači naprijed, a izgovarali su je hodočasnici na putu do svojih odredišta, na tom je susretu zaživjela u punoj snazi, potvrđujući se u dirljivim svjedočenjima o proslavi Boga u svakodnevici. Organizatori iz zadarskog tajništva Kursilja i članovi iz cijele Hrvatske potrudili su se donijeti brojne slastice, te su uz napitke i voće svi mogli sudjelovati u velikom agapeu ni u čemu oskudijevajući. Susret su novčano ili darom u hrani pomogli i brojni donatori iz Zadra, među ostalima i poduzeće Nasadi.

ZAVRŠEN MEĐUNARODNI SUSRET EUROPSKIH TAJNIŠTAVA KURSILJA

Za vrijeme međunarodnog susreta europskih tajništava Kursilja od 22. do 24. rujna održanom u Nadbiskupskom sjemeništu ‘Zmajević’ u Zadru, tema susreta ‘Djelovanje kursiljista u njihovim sredinama’ bila je razlagana u nagovorima: Duhovni aspekti djelovanja u okolini (Maria Dolores Negrillo, Španjolska), djelovanje kursiljista u svojim obiteljima (Danijela Markić, Hrvatska), na radnim mjestima (Josef Vlach, Češka) i u slobodno vrijeme (Anna i Vittorio Varisco, Italija). Susret molitve i praktičnih razmatranja okupio je predstavnike iz 11 zemalja: Italije, Austrije, Njemačke, Mađarske, Češke, Španjolske, Portugala, Gibraltara, Nizozemske, Irske, BiH i Hrvatske. Nakon nagovora, prema jezičnom govornom području održan je rad u skupinama. Kursiljo je metoda kojom se razvija efektivna i afektivna duhovnost bitna za kršćanstvo.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

„Duhovni život treba sredstvo kojim se izražava proces koji se događa u nutrini osobe. Sredstva su put i pomoć kako bismo duhovni život živjeli potpunije. Nema pravog kršćanskog života bez forme kroz koju se očituje“ rekla je Negrillo, istaknuvši da Kursiljo preko osobne i zajedničke molitve vodi do redovitog sakramentalnog života i vidljivih djela po kojima je kršćanin kvasac svijeta. Promjena pojedinca dovodi i do obnove okoline. Kako to izgleda u praksi pokazuje primjer direktora banke u Portugalu. Joaquim Guilherme kolegi na poslu koji se nije htio vjenčati u crkvi rekao je da ljubav treba sakramentalni pečat. Kratko je tu radio, onda je premješten. Kolega kojem je bio poticaj da pristupi sakramentu rekao mu je: „Nas ovdje si evangelizirao. Imaš obvezu ići dalje i evangelizirati i na drugom mjestu“. Čeh Vlach rekao je kako su kursiljisti među onima koji preuzimaju dužnosti u župi: „U mojoj župi gotovo svi njeni aktivni župljani su iz Kursilja. Svećenici su mi rekli: Poznajem kursiliste i sviđaju mi se; vidljivi su u župi i mogu se osloniti na njih“. „Nije teško biti svjedok, kad si uvjeren da je Bog s tobom i da tvoj svakodnevni život s njim teče“ rekla je talijanka Anna Varisco. Brojni su opisali kako je na početku bojažljiva nespremnost za posvjedočiti Krista stasala u hrabru odvažnost koja je tako zahvaćala i druge da su na kraju rekli 'Pa zašto mi o tome nisi i prije govorio?'.

Eric Goldwin je nekadašnji anglikanac. Preko Kursilja Gospodin ga je pozvao u Katoličku crkvu. Sad je u školi voditelja i sretan zbog iskustva živog Boga u euharistiji: „U kursilju sam imao osobni odnos sa sobom, Isusom i braćom u Kristu. Iskusio sam Božju ljubav, posebno za mene. Bog je počeo davati smisao mom životu. Nisam htio izgubiti svoju duhovnost, što sam naučio i primio u Kursilju“. Mnogi su svjedočili da im je Kursiljo pomoglo svjesnije sudjelovati u misi i redovito moliti. Dao im je Kristovu perspektivu prema Bogu, Crkvi i svijetu. Louis Bruzon iz Gibraltara, otac svina svećenika je rekao: „Kursiljo je divan primjer da Crkva nije samo hijerarhija, papa, biskupi i svećenici. Nego Crkva smo svi mi, kako u Kursilju kažemo, divna obitelj svih krštenika. To je stvarna Crkva. To sam otkrio u kursilju. Zgrada od kamenja je hram u kojem se Bogu klanjamo. Ali crkva je tijelo ljudi u tijelu Krista“. Alvaro Martinez, dopredsjednik Kursilja u Španjolskoj, koordinator središnjeg Vijeća koje radi na reviziji Priručnika temeljnih ideja Kursilja predstavio je zaključke sa susreta koji se tim povodom na svjetskoj razini održao u Los Angelesu. Priručnik opisuje identitet i temeljne odrednice Kursilja prisutnog u 90 zemalja; osobito u Južnoj Americi, SAD-u i Kanadi, Europi, Aziji, Koreji i Tajvanu te u Africi. U Brazilu je milijun ljudi pohodilo Mali tečaj, a Martinez je radostan zbog tisućitog sudionika u svojoj biskupiji.

„Želim s drugima podijeliti prisutnost Boga u životu. Bog želi da budem sretan, pun smisla i da sam sposoban to dijeliti s drugim ljudima. Hvala Bogu za povlasticu da svoj kršćanski život mogu živjeti u pokretu Kursilja. Ono je dar Duha Svetoga. Bog je stvorio to mjesto gdje sam dodatno učvršćen u jedinstvu s Kristom“ rekao je Martinez, istaknuvši da misiju Kursilja ostvaruju laici sa svećenicima i treba biti iznesena u zajedništvu. „Okupljamo se u grupama u atmosferi prijateljstva jer nam to pomaže bliže doživjeti Boga i steći formaciju. Iz tih grupa idemo u okolinu, radna mjesta, obitelj. Grupa nije da se mi u njoj toplo uljuljkamo; iz grupe moramo ići vani i živjeti s drugima. Odgovorni smo jedni za druge, oko nas su ljudi kojima moramo pomoći. Kursilje je način življenja. Čovjek je doživio osobni susret s Kristom i želi živjeti na novi način. Za to treba grupu s kojom dijeli svoj život, milosti koje prima i teškoće s kojima se susreće. To pomaže živjeti kao kršćanin“ rekao je Martinez istaknuvši da se mentalitet društva promjenio: „Ta promjena utječe na Crkvu. Možda se katolici nisu bili spremni suočiti s postmodernom. To je izazov za sve nas. Mislim da trebamo proći kroz pustinju, da opet dođemo u obećanu zemlju. Kursilje bi mogao biti dobar način. Moramo se pročistiti i reći što je zaista važno za biti kršćaninom“.

PRVI POHOD DJECE IZ VRTIĆA BLAGOVIJEST PUČKOJ KUHINJI

Jedinstveni odgojni, pedagoški susret dogodio se u četvrtak 29. rujna u Pučkoj kuhinji sv. Vinka Paulskog caritasa u Zadru, kad su korisnike kuhinje posjetila djeca iz vrtića Blagovijest koji djeluje u samostanskoj kući sestara Milosrdnica u Zadru. Djeca su ručala s korisnicima, počastili ih i kiflama od kokosa koje su u vrtiću sami zamijesili, a majka četvero djece, čije je najstarije dijete prvašić, ispekla je punu kutiju kolača koje su donijeli. Prvi se put to zajedništvo ostvarilo povodom blagdana sv. Vinka Paulskog, zaštitnika vrtića kojem je posvećena i Pučka kuhinja. „Odlučili su posjetiti kuhinju da vide i drugu stranu života, čime se bavio i sv. Vinko, najsromičnijima. Korisnici to rado prihvaćaju, izmamili su im i osmijeh na lica, što je važno“ rekla je Mirjana Tadić iz caritasa. „Sveti Vinko, Kristu si rado služio, tužnim ruku pružio. Nemoćne, slabe branio, gladne kruhom hranio. Posjećivao si bolesne, brinuo za siromašne i napuštenu djecu. Svima si donosio sreću. Sveče naš, puno te volimo i radosno te molimo. Dragi Vinko sveti, u ljubavi nas posveti. Amen“ plod takve molitve koju su djeca naučila njihov je pohod kuhinji koju su taj dan pretvorili u vrtić djece. Pristojne, jer na sve što im se pružilo kulturno su odgovarali hvala. Skromne, jer na pitanje žele li sok ili vodu svi su htjeli vodu. I zahvalne, jer na pitanje jel' im ručak u pučkoj kuhinji dobar, kažu 'Nije dobar nego odličan'. Kongregaciju sestara milosrdnica osnovao je Vinko Paulski, a i ulica u kojoj je samostan u Zadru njegovog je imena.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

„O blagdanu sv. Vinka htjeli smo djecu i roditelje animirati u brizi za one koji nemaju. Imamo daleko više od onih koji imaju puno manje od nas. Htjeli smo s djecom proraditi i poučiti ih tko je bio sv. Vinko. Brinuo je o siromašnima, napuštenima. Djeca su bila prijemljiva i zainteresirana za njegov život, naučili su o njemu, molitve i pjesme. Rekli smo im da i u našem gradu postoje ljudi koji nemaju. Htjeli smo ne samo da čuju o tome, nego da dođu i vide. To je upečatljivo, konkretno i dublje iskustvo“ rekla je s. Krešimira Bakić, odgajateljica u vrtiću kojeg u dvije grupe (od tri i četiri, pet i šest godina) pohađa 40 djece. „U vrtiću nam je lijepo. Igramo se, učimo za školu, pjevamo, recitiramo, molimo, crtamo, bojamo. Imamo priredbe, glumimo. To je sve jedno prijateljstvo“ kažu djeca koja u molitvenom kutku svog vrtića pjevaju „Sv. Vinko, ti si djecu jako volio. Svakome si pomogao, zato tebe molimo. Ti si ljubav koja nema kraja, ti si srce puno Božjeg sjaja, sveti Vinko, mi te volimo“. U razgovoru o temi siromaštva djeca su rekla kako od roditelja ne mogu uvijek dobiti sve što žele, ali imaju potrebno. No postoje ljudi koji nemaju ni jesti. „Učimo ih da jedu svu hranu, da ne bacaju, jer postoje ljudi koji nemaju jesti. A mi kad imamo, da zahvalno primimo hranu koju imamo. Animirat ćemo djecu i roditelje za siromašnu djecu; da se odreknu npr. odjeće, to ćemo s njima prirediti i donijeti u caritas za djecu u potrebi. U božićno vrijeme ćemo posjetiti dva staračka doma, da često napuštenima donešemo radost“ kaže s. Krešimira, predvodnica kolone dva po dva malena pješaka u hodu do Pučke kuhinje. Prijedlog za taj događaj roditelji su rado podržali. „Jedna djevojčica je rekla ‘Postoje siromašni koji imaju kuću i oni koji nemaju kuću’. Neki duboko ulaze u to. Osjetljivi su za tu temu. ‘Pomoći drugima’ će biti projekt na kojem ćemo u vrtiću raditi cijelu pedagošku godinu“ rekla je odgajateljica Danijela Giro. Na pitanje tko su korisnici pučke kuhinje, djeca kažu: „Siromasi, to je onaj koji ništa, baš ništa nema. Nemaju hrane ni novaca. Oni su beskućnici. Tu dođu jer nemaju hrane. Dođu uzeti malo hrane. Oni žive na cesti. Došli su čekati hranu jer nemaju što jesti. To je tužno vidjeti“. Jel' ih bilo strah kad su rekli da će ići u pučku kuhinju? „Nee. Što bi se bojali? Obični ljudi, samo siromahi. A siromahi su jako dobri. Predobri“. „Jel' im možemo pomoći? „Pa naravno, kad smo im donijeli kolačice. Mi smo ih sami mijesili. Pa smo siromaškima dali. Možemo im dati i novaca. Ali oni će isto biti siromahi“ kažu djeca čija je mudrost nemjerljiva sa slatkošću ikojeg kolačića: „Kući ćemo reći da smo bili u restoranu kod siromašnih i lijepo smo se zabavili“. Vinko Paulski brinuo je i o misijama, istaknula je s. Krešimira. Prvi put u povijesti družbe, ove godine pet sestara milosrdnica iz Hrvatske otislo je u misijsko područje, Bumu na Salomonskim otocima. Sestre djeluju i u Južnoj Americi, ali htjeli su i misije na ‘zapushtenom’ kontinentu. Stoga će djecu i roditelje vrtića animirati za pomoći tamošnje djece u školovanju, za naše pojmove jeftino. Osmoškolca cijelu godinu mogu školovati za 50 eura, a srednjoškolca za 100 E. Vrtić Blagovijest radi od 1960-ih. U komunizmu su bili nepriznati, nisu smjeli imati takvu djelatnost. No za njih se znalo i nisu imali problema. Ali nisu bili registrirani. Nakon demokratskih promjena, od 1993. g. rade u novom prostoru i ujek ima velikog interesa.

DAN VOJNE KAPELANIJE U VOJARNI ZEMUNIK

Blagdan svetih arkanđela Mihaela, Gabrijela i Rafaela u četvrtak 29. rujna, kad se slavi i Dan Vojne kapelanije u vojarni Zemunik posvećene sv. Gabrijelu, svečano je proslavila svog nebeskog zaštitnika i naslovnika. Misno slavlje predvodio je generalni vikar Vojnog ordinarijata u RH o. Jakov Mamić, u suslavlju vojnog kapelana o. Ive Topalovića i nekoliko svećenika. Sudjelovali su pripadnici postrojbi OS RH djelatnih u zemuničkoj vojarni. Čestitavši zrakoplovima blagdan njihova zaštitnika sv. Gabrijela, o. Mamić je poručio da je uloga Gabrijela prenijeti i poučavati ljudе o skrivenim Božjim naumima koji se odnose na spas i zaštitu čovjeka.

Gabrijel svoja proroštva ne iznosi samo u povijesnom vremenu, ona su i danas aktualna i živa, rekao je o. Mamić. Poželio je da vjernici poput proroka Danijela, koji je čuo anđelov glas, zastanu u traženju istine i odgovora na pitanja suvremenog svijeta. „Odgovor je u povratku naroda Bogu i svojim korijenima, jer svijet i čovjek bez svog temelja, bez izvorne usidrenosti u Bogu, ostaje ruševina; a kao ruševina ne može biti znakom Boga. Imamo zadaću izgraditi sveobuhvatnog čovjeka i vratiti ga njegovom izvoru: omogućiti mu da se napije vode Božjeg života iz koje je nastao“ poručio je o. Mamić. Vraćanje istini o sebi, svijetu i Bogu je zahtjevno jer traži usklađivanje čovjekova bića sa stvarnošću. To vrijedi podjednako za pojedince, Crkvu i društvo, istaknuo je predvoditelj slavlja, zaključivši kako će nas na putu traganja i povratka spasiti radikalni, dosljedni zaokreti istini i vjeri u Boga u kojem počiva naše korijenje, a on nam svojim oprostom pomaže doći do spasonosnih spoznaja. Svečanom ozračju u vojnoj zrakoplovnoj bazi u Zemuniku pjevanjem je pridonio i zbor mlađih župe sv. Petra iz Zadra.

MISNO SLAVLJE POVODOM 20. OBLJETNICE UTEMELJENJA OTOČKOG BATALJUNA

„Zajedno i složno išli su ribari, težaci, radnici i intelektualci. Zajedništvo stvoreno u ratu okuplja nas i 20 godina nakon utemeljenja“ poručio je bojnik Joško Pulja, ratni zapovjednik Otočkog bataljuna koji je sa suborcima u spomen njihova osnivanja i doprinosa u obrani domovine sudjelovao na misnom slavlju koje je u petak 30. rujna u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio don Milivoj Bolobanić, generalni vikar zadarske nadbiskupije. „Misom želimo zahvaliti Gospodinu za dar slobode i moliti za naše poginule branitelje koji su svoj plemeniti život položili za domovinu, boreći se hrabro za ono što mi danas imamo, a to je slobodna država. Neka poginulima Bog udijeli vječnu nagradu za njihovu velikodušnu žrtvu života na oltaru domovine, za njenu slobodu“ rekao je don Milivoj, istaknuvši da jubilej 20. godišnjice utemeljenja Otočkog bataljuna (30. rujna 1991. g.) obvezuje na vjerničko obilježavanje, zahvalu Bogu i Gospu koju Hrvati nazivaju svojom odvjetnicom, za veliki dar slobode i nacionalne samostalnosti. „Zahvaljujemo Bogu što smo nakon stoljeća kušnji i stradanja dobili državu i slobodu. Kolike su generacije naših pradjedova sanjali o ovome što imamo? Koliki su položili živote boreći se hrabro za ono što mi uživamo“ upitao je don Milivoj, podsjetivši da je Hrvatska, porobljena i iskorištavana od velikih, kroz povijest prolazila mnoge oluje. „Ali zbog vjernosti našeg naroda Kristu, Majci, Crkvi i papi, zbog prolivene krvi tolikih hrvatskih mučenika, Bog nas je pomilovao i podario nam slobodu“ rekao je don Milivoj, upitavši jesmo li svjesni činjenice da smo Božjom zaštitom spašeni od zlih sila koje su prijetile Hrvatskoj. Jesmo li zahvalni Bogu za taj veliki dar? „Želimo usrdno i moliti za budućnost domovine. Prijete nove opasnosti i ropstva. Nakon jarma bezbožnog komunizma zbog kojeg su mnogi progonjeni, lišeni dobara, mučeni zbog vjerskog i nacionalnog uvjerenja, simbol kojeg stradanja i otpora je i bl. kardinal Stepinac, prijete ateizam, zablude i lažne ideologije. Ova civilizacija daje prednost materijalnome, ističe kult novca i njegove moći, trku za zabavama i užicima“ upozorio je don Milivoj, dodavši da je rezultat toga na svim razinama hlađenje i posustajanje u vjeri. Ne iskazuje se čast Bogu koja mu pripada, upozorio je don Milivoj zaključivši:

„Pobjeda je na strani dobra. Naši nas branitelji pozivaju da zbog njihova dostojanstva i žrtava sačuvamo ono što su oni svojom hrabrošću i krvlju stekli“.

U misi su sudjelovali i zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ante Urlić (i sam dio te postrojbe neko vrijeme), zamjenik načelnika Glavnog stožera OS RH kontraadmiral Zdenko Simičić, general Mladen Fuzul i ostali. Uz sudjelovanje u akciji Maslenica, ta je postrojba oslobođala zadarsko zaleđe do velebitskih vrleti i branila i južne granice pokraj Dubrovnika. Kroz postrojbu je prošlo 1700 branitelja sa cijelog zadarskog područja, a poginuli branitelji su Dragan Špar, Danijel Grbin, Miljenko Zorić te hrabri legendarni zapovjednik Denis Špika koji je poginuo na čelu svoje satnije nadomak Škabrnje. Zadarski gradonačelnik Zvonimir Vrančić podsjetio je na jedinstvo svih struktura u Domovinskom ratu, a pomogla im je i mjesna Crkva sa svojim zadarskim nadbiskupima Marijanom Oblakom i Ivanom Prendom.

„Naši biskupi su nas tada učili hrabrosti. Motivirali su nas na izdržljivost i da do zadnjeg trenutka ostanemo dostojanstveni i čestiti“ rekao je gradonačelnik istaknuvši da je Otočki bataljun doprinio ne samo oslobođanju zadarskog područja nego cijele hrvatske zemlje.

MOLITVA ZA FILIPA GAĆINU I POGINULE HRVATSKE BRANITELJE

Brojna mjesta u Hrvatskoj osobito u rujnu i listopadu obilježavaju spomen na stradale u Domovinskom ratu, čija je žrtva zalog hrvatske slobode. Među takvim plemenitim trenucima je i trinaesta obljetnica pogibije hrvatskog branitelja i junaka Domovinskog rata Filipa Gaćine Bilina, poznatog po legendarnom uziku "Obadva, obadva, oba su palal!", koju je 21. rujna 1991. g. uskliknuo u obrani Šibenika, kad su hrvatski branitelji na brdu Zečevo oborili dva neprijateljska zrakoplova u agresiji na Hrvatsku. Tim povodom, u nedjelju 18. rujna, molitvu za poginulog Filipa Gaćinu i sve hrvatske branitelje u pridraškom zaseoku Narančići na lokaciji Telica predvodio je župnik Pridrage don Jure Zubović. Filip Gaćina je bio mali čovjek koji je s tisućama drugih krenuo braniti svoju domovinu, rekao je don Jure. Nakon Domovinskog rata odlazi u potencijalna polja smrti, minirana područja, gdje je također branio i obranio Hrvatsku, ne želeći da stradaju drugi. Filip je izložio svoj život do kraja, te je kao 30-godišnji pirotehničar Mungosa 19. rujna 1998. g. poginuo od protupješačke mine. Njegovi prijatelji kažu da je Gaćina znao da je u minskom polju zaostala još jedna mina, ali nije htio odustati dok je nije pronašao. Datí život za druge primjer je živog naslijedovanja Isusa, a vjera u njega i vječni život nosila je i duh hrabrog Filipa, rekao je don Jure, istaknuvši da se spomen na sve koji su ljubili Hrvatsku sebedarjem do kraja ne smije zaboraviti niti omalovažavati. Time ponižavamo svoje osobno i dostojanstvo naroda. Ljubav koja oslobođa smrti primjer je i poticaj koji treba slijediti u svim područjima života. „Hrvatski vitez Gaćina, čiji je glas postao znak otpora srbočetničkoj agresiji, zbog svoje hrabrosti postao je ikona, neizostavni dio sjaja Domovinskog rata nakon kojeg je krenuo u novi, rat protiv mina. Filipa se zaista imamo po čemu sjećati!

On je primjer hrvatskog domoljuba koji je bio spreman dva puta dati život za slobodnu Hrvatsku. Prvi put kada se uključio u 113. brigadu pošavši u obrambeni rat i drugi put kad je krenuo čistiti Hrvatsku od mina“ istaknuto je na spomen događaju u kojem je sudjelovala i Filipova ponosna majka Luca s rođinom. „Nemojmo pognuti glave jer mi smo pobjednici. Filip Gaćina je odrastao samozatajno i postao stvarna veličina u kojoj će budući naraštaji, ako ih se tome bude učilo, tražiti i nalaziti trajne vrijednosti koje se neće potrošiti“ rekao je Branko Gaćina, tajnik primoštenskog UHDVDR-a.

Filipov usklik ‘Oba su pala’, dok je Hrvatska strepila od topovskih granata, brodova razarača i zrakoplovnih bombi, želeći usmrtiti legitimnu želu hrvatskog naroda da postane dijelom zajednice naroda svijeta, simbolično je najavio i slom velikosrpske jugoarmije. „Nakon tog uzvika, koji je obilježio jednu od prvih pobjeda u Domovinskom ratu, možete zamisliti kako nam je porastao moral! Zbog toga je Filip za nas simbol svih pobjeda u Domovinskom ratu“ rekao je Branko Gaćina, zahvalivši Općini Novigrad i žiteljima Pridrage koji skrbe o obilježju na Telici, spomen idealu hrvatske neustrašivosti, gdje su vijence i svijeće zapalila mnoga izaslanstva.

MISNO SLAVLJE POVODOM 20. GODIŠNICE DANA OBRANE ZADRA

Na spomen 20. godišnjice srbijanskog napada na Zadar s mora, kopna i iz zraka, kad je grad ujedno i obranjen, u četvrtak 6. listopada misno slavlje u zadarskoj crkvi sv. Šimuna, zaštitnika grada, predvodio je don Josip Lenkić, čuvar svetišta i kancelar zadarske nadbiskupije. „S pijetetom i zahvalnošću spominjemo se obrane našeg grada i Bogu zahvaljujemo za dar slobode. Molimo za hrvatski narod. Misa je zahvala Bogu za dar slobode i molitva za hrvatske branitelje“ rekao je don Josip, dodavši da se spomen ne zaustavlja na izvanjskome nego prodire dublje, gdje se mi, hodočasnici na zemlji, susrećemo s onima u vječnosti gdje život pokazuje svoju drugu stranu i beskrajnost u Bogu. „Čovjek koji posjeduje dobivenu ili prisvojenu moć u napasti je da postane neskroman, ohol i da tu moć iskoristi za sebične prohtjeve, ne razmišljajući o dobru drugoga. Da nije bilo ljudske oholosti, ne bismo se spominjali tolike patnje koju su u agresiji na Lijepu našu proživjeli hrvatski ljudi. Ali te patnje iznjedrile su našem narodu očitovanje Božje ljubavi koju smo dužni čuvati kao zalog sadašnjice i smjerokaz za budućnost“ rekao je don Josip, dodavši da je svaki rat krvavo ostvarenje zla i zatiranje dobra; grijeh je tumačiti Domovinski rat izjednačavanjem zločinka i žrtve. „Naša je zadaća da kao živi svjedoci razmatramo Domovinski rat kroz ljubav prema ljudima koji su branili druge ljude, naša ognjišta. To je naša zadaća, usprkos onima koji su u Hrvatskoj i izvan nje uložili značajnu političku moć i ekomska sredstva da dokažu suprotno. Sve je započelo kad je obescijenjena istina o čovjeku, domu i domovini. Hrvatski čovjek nije posezao za tudim, nije pošao ratovati u tuđu zemlju. Rat ga je zatekao u svakodnevnim poslovima“ rekao je don Josip. Upozorio je da je u našem društvu poljuljana vrijednost zajedništva koje je bilo osnaženo u ratu. „Sloga i zajedništvo ne niču na tlu samodostatnosti i uskogrudnih interesa. Branitelji koji su obranili domovinu nisu pošli u rat iz interesa kako bi nešto dobili, a ipak su izvrgnuti sramoćenju i preziranju radi svoje velikodušnosti. Ljubav prema bližnjemu, solidarnost, nesebičnost i sloga, stupovi su na kojima je Hrvatska izgrađena. Moramo je i dalje graditi oslanjajući se na vrijednosti izgrađene tijekom povijesti i osnažene za Domovinskog rata. To ne smijemo dovesti u pitanje ako želimo Božji blagoslov i snagu silniju od ljudskih pravorijeka“ poručio je don Josip, sa žalošću ustvrdivši kako se o Domovinskom ratu svašta čuje, no ne i o vrijednostima koje su prožimale te godine hrvatskog stradanja. „To su bile godine hrabrosti, milosrđa i ljudskosti, godine molitve i pouzdanja u Božju providnost. Mi smo svjedoci i živi spomen ljubavi i patnje koje nikakva laž ne može uništiti. I danas se u ime nečije objektivnosti zanemaruju tadašnje okolnosti, ozračje i ljudska svakodnevica koja je šira od političkih razmišljanja i igara. Život nije komad administrativnog papira. Pa se tako ne može napisati istinu o Domovinskom ratu analizirajući samo dokumente i potpise, položaje vojnih postrojbi i broj tehničkih sredstava. Istину o tim godinama svjedoče iskustva susreta i oprاشtanja, poleta i nadanja, strepnje i molitve.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Domovinski rat su i obećanja da rodna gruda neće biti zaboravljena ni ostati opustošena. U tom su ratu postojali napadači, otimači, sluge laži. S hrvatske strane su bili oni koji su branili nedužne živote, koji u rukama nisu držali osvajačke političke manifeste, nego su nosili krunice“ poručio je don Josip. Vrijednosti iz tog vremena ni danas nisu manje aktualne. Poljuljane su, ali nisu izgubile vjerodostojnost. „Nemamo ih pravo zaboraviti i prestatih živjeti. Samo svijest o moralnim i ljudskim vrijednostima, a ne njihovo blaćenje, mogu jamčiti sigurnost i dobrobit domovine. Ljubav, očitovana u darivanju vlastitog života za druge, na prvom je mjestu tih vrijednosti. Ta ljubav nije moguća s distance i nije ostvariva bez vjere u vječnost“ poručio je don Josip. Navještaj Božje riječi o Zakeju propovijednik je aktualizirao i situacijama čiji smo i sami nositelji. „Kad je Zakej čuo da Isus dolazi u grad, htio ga je vidjeti. Ali ne tako da ga Isus dotakne, zahvati i obrati. Želio je promatrati, skriven u krošnji smokve, želio se zaštititi od Isusova pogleda. Nije želio biti primijećen. Svi smo mi ponekad slični Zakeju, po želji za promatranjem koje ne obvezuje. Pojedinci iz prikrajka glasno razmišljaju što bi trebala činiti Crkva, što su dužnosti službi društva, na koji način odgovorni moraju pronaći rješenja. U središtu su uvijek drugi. Svatko od nas ima svoju smokvu na koju se sklanja kako bi mogao predbacivati drugima. U Hrvatskoj ima ljudi koji se postavljaju kao da sjede iznad zbilje, s visoka govore o drugima i pokazuju što bi drugi trebali činiti“ upozorio je don Josip, dodavši da se osobito vodstvu Crkve daju smjernice. No ti kritičari ne žele sudjelovati u životu Crkve nego skriveni u krošnji, udaljeni, dijele lekcije. „I Zakej je želio distanciranjem sačuvati ulogu promatrača, ali nije uspio. Svatko tko susretne Isusa, ne može ostati distanciran od života. Ponekad ni sami sebi ne vjerujemo, ali evanđelje uči da Netko u nas vjeruje. Zakej je prešao put od znatiželje do vjere. Nitko se ne može smatrati i nazivati kršćanskim vjernikom, ako iskreno sa Zakejem ne može ponoviti da je spreman dati siromasima i nadoknaditi sve što je stekao na nepošten način i prijevarom. Davanje, a ne uzimanje! To je Radosna vijest provedena u djelu. Tome nas uči i spomen Dana obrane Grada, koji naše misli neizbjegno vezuje uz poginule u Domovinskom ratu. Kao i u Zakejevu životu, istinski život u radosti koja je Božji dar ne može se iskusiti bez susreta s Bogom. Temeljnu vrijednost vjere u Boga, poniznost i snagu križa, ništa ne može zamijeniti“ poručio je don Josip, zaključivši da je Dan obrane grada i Dan neovisnosti RH prigoda zahvaliti Bogu za domovinu i za sve koji su u nju ugradili svoj život, zdravlje i sposobnosti; za našu samostalnost, naše jučer, danas i bolje sutra, da u miru i zahvalnosti izgrađujemo svoju Hrvatsku.

PROSLAVA SV. ŠIME, ZAŠTITNIKA GRADA ZADRA

Blagdan sv. Šime, zaštitnika grada Zadra, u subotu 8. listopada svečano je proslavljen u zadarskom svetištu sv. Šimuna. Kao najomiljeniji svetac kojeg puk u Zadru časti od 12. st., okuplja tisuće zavjetnih hodočasnika iz cijele Zadarske nadbiskupije. Svečanu Večernju uoči blagdana, u petak 7. listopada u crkvi sv. Šimuna u Zadru predvodio je mostarsko-duvanjski biskup Ratko Perić. Rečenice, odnosno himan koji je izgovorio sv. Šimun u jeruzalemskom hramu, kad je, kad su ga Marija i Josip prikazali, na ruke primio Isusa i u njemu prepoznao Mesiju, svećenici i redovništvo izgovaraju svake večeri u svojoj molitvi već dvije tisuće godina, istaknuo je mons. Perić. Evanđelist Luka u drugom poglavljju (Lk 2, 22-35) piše da je Šimun bio pravedan, pobožan i očekivao je utjehu Izraelovu. Imao je božansko nadahnuće. Duh Sveti mu je objavio da neće vidjeti smrti dok ne vidi Mesiju Gospodnjeg i potaknut Duhom Svetim došao je u hram. „Šimun je dopustio da ga zahvati svjetlost i slava Duha svetoga. Sv. Šimun je prorekao da će mnogi doživjeti propast, ali i spasenje. Pri kraju svog života izgovorio je molitvu nadahnućem Duha Svetoga: 'Bože, hvala ti što si dopustio da oči moje ugledaju spasenje, spasitelja. Sad možeš, Gospodine, otpustiti slugu svojega da, prema riječi tvojoj, ide u miru, jer mi oči vidješe spasenje tvoje koje si pripravio pred licem naroda; svjetlo da rasvijetli pogane i slavu naroda tvoga Izraela'. „U životu imamo brojne prilike, Bogu okrenuti lice ili leđa. Kad mu okrenemo lice, to je dobro djelo i Bog nas spasava svojim svjetлом. U suprotnome, odlazimo od njega, ne želimo s njim živjeti ni primati milosti“ rekao je mons. Perić. Zbog osobite prisutnosti zaručničkih parova u molitvi Večernje, u propovijedi je govorio o vrijednosti življjenja braka prema Božjem promislu, počevši od pada u kušnji prvog para. Naš spolni život je toliko važan da je ovijen s dvije Božje zapovijedi, rekao je biskup, opisujući što se sve zbiva od Božjeg buđenja na savijest do čovjekova gašenja svijesti i savjesti. „Od deset zapovijedi, dvije se odnose na spolni život: šesta, ne sagriješi bludno i deveta, ne poželi bližnjega svoga. Ne samo ne počini, nego u duši, srcu, misli ne poželi. Već su želja i htijenje grijeh. To je Isus rekao. Bog mjeri srce, ne samo vanjski čin. To je aparat koji snima misli, želje, htijenja i namjere. To Bog percipira, osuđuje ili nagrađuje“ rekao je mons. Perić istaknuvši da je zakon spoznaje dobra i zla ugrađen u čovjeku. „Ako ideš dobrim putem, doći ćeš do dobra cilja.

Ako ideš zlim putem, doći ćeš do propasti“ poručio je. Upozorio je i na grijeh pobačaja, istaknuvši: ako roditelji, kako kažu, nemaju mogućnosti primiti život na dar, Bog ima načina da dijete primi, školuje i osigura mu sve uvjete. Ima Crkva, društvo, svijet koji ga može primiti, ako ti nemaš uvjeta i mogućnosti. Koliko je među pobačenom djecom biskupa, svećenika, redovnika koji su bili po Božjem programu, a čovjek je to presjekao. Bog reagira u savjesti Ako želimo biti Božji, držimo se Božjeg zakona. Samo ćeš po Božjoj magistrali doći do pravog cilja. Samo ćeš, održavajući Božje zapovijedi, imati mir u svojoj savjesti, srcu i životu. Samo ćemo opslužujući Božje zapovijedi moći stati pred Boga i biti među blagoslovljenima“ zaključio je biskup Perić. Za puk je nadolazeći tjedan za iskazivanje štovanja sv. Šimi otvorena škrinja u kojoj iznad glavnog oltara počiva neraspadnuto tijelo tog sveca.

Jutarnje koncelebrirano misno slavlje na sam blagdan također je predvodio mons. Perić. „Sv. Šimun je bio među pravim vjernicima, pobožnim Židovima. Smatrao je da ono što imamo od Boga primamo, ovisimo o njegovom daru i milosti. Sami od sebe ne možemo ništa. I sveta Ana udovica koja je postom i molitvom u hramu služila Bogu, a osobito Marija, majka Božja. Njihova karakteristika je bila: Mi smo kao sirotani Božji. Ono što nam Bog da, pružimo ruke, zahvalimo i s tim darovima i talentima radimo. Bili su i puni čežnje za pravdom. Govorom o blaženstvima Isus je beatificirao i Šimuna Bogonosca. Šimun je obdržavao njegova blaženstva. Govorom na brdu blaženstava Isus je kanonizirao Šimuna i sve koji obdržavaju njegova blaženstva“ rekao je mons. Perić.

Istaknuo je da o sv. Šimunu znamo iz evanđelja svetog Luke, a evanđelist Luka o Šimunu zna iz susreta s Marijom. „Gospa je svjedok od početka, svjedokinja Božje riječi. Preživjela je Isusa na ovom svijetu. Gospa je preživjela Nazaret, Betlehem, Egipat i gubitak sina u Jeruzalemu. Bila je s njim u Kani Galilejskoj, na Posljednoj večeri i na Kalvariji. Bog je htio da ona bude od početka do svršetka. Pa je svjedok prve ruke i prve klase. I ona je rado starcu Šimunu dala svoga sina u naručje. Zato se zove Bogonosac - jer je nosio malog Isusa, pravog Boga i pravog čovjeka“ rekao je mons. Perić, podsjetivši na Šimunovu riječ Bogu nakon susreta s Isusom: Možeš me otpustiti u miru, jer su moje oči vidjele spasenje, svjetlost i slavu puka izraelskoga. „U te četiri prekrasne riječi: mir, spasenje, svjetlost i slava, sadrži se sva religija židovska i kršćanska. Mi čeznemo samo za te četiri stvarnosti: za mirom Božjim, spasenjem Božjim, svjetлом Božjim i slavom Božjom. I govorimo tako, da jedni drugima želimo mir: u kući, župi, biskupiji, mir u Crkvi, državi i cijelom svijetu. I kad čovjek umre, kažemo da počiva u miru Božjem. Ne mir groblja, izostanka rata i da radiš što hoćeš. Nego mir kao dobro stanje, prosperitet, rad, uspjeh i napredak“ naglasio je biskup Perić.

Isus je spasitelj svega svijeta, a Šimun je rekao da je on mnogima na propast i mnogima na spasenje. „Hoćeš li to dijete prigliti, pokloniti se i zvati se njegovim imenom ili ćeš ga odbiti? Ako ga odbiješ, tebi je na propast. Ako ga primiš, tebi je na uzdignuće i spasenje“ rekao je mons. Perić, istaknuvši kako Isusa u javnom djelovanju mnogi nisu prihvaćali: svećeničke i državne službe su ga prezirale i smatrali varalicom. „No on nije dao na svoje božanstvo i ljudstvo. On se držao Božjeg zakona. Neka se svi sablažnjavaju. Ja ne odstupam od Božje istine! Ako želite i vi učenici napustiti, napustite. Ja ostajem pri euharistiji, križu. Ostajem pri smrti i uskrsnuću. I te se Božje istine treba držati. Tko se bude nje držao, eto mu spasenja i uzdignuća. Tko ne prihvaca Isusov nauk, njemu je na propast i osudu“ upozorio je biskup Perić. Podsjetio je na inicijativu izbacivanja znaka križa iz škole u Italiji. Do pravorijeka kojim je odlučeno da križ u školi može ostati, sudske odluke su se prebacivale s nižih na više razine sudova i obrnuto, od Italije do Stasbourg, a ovisno o sucima, mijenjale su se odluke ostaje li križ u školi. „Isus ide kroz sedam sudova kroz Europu.

To znači riječ koju je rekao Šimun Bogonosac: nekima će biti na propast: koji se budu borili protiv križa sudom, praksom, referendumima, parlamentima, presudama. Svi smo mi pred Isusom Kristom. I svi se pred njim trebamo opredijeliti. Hoćeš li ga uzeti za uzdignuće ili ćeš ga uzeti za propast? To je zato jer naše spasenje i vrijednost leže u našoj slobodi. I u Božjoj slobodi“ poručio je biskup Perić, zaključivši kako se Isus na ovom svijetu identificirao sa starima, nemoćnima, bolesnima i neukima. „Najinteresantnije u Isusovom životu je da se uslikao na križu. Nitko od nas neće spremiti sliku o sebi u neki časopis, a da ga ta slika sramoti i nije mu na čast. Nego će gledati, ako je od 60 godina, da dade onu od 30 godina. Da prevari narod. I ako ima negdje neki nedostatak, da se to izbriše, pa da bude fin. Isus nam je dao sliku svoga najgoreg izdanja. Na križu! To je njegov identitet! Tu svi gledamo. Tu gdje je najviše hendikepiran, nemoćan, umire, kaže ‘Slikajte me. Neka to ostane za vječnost’. Do sudnjega dana križ će ostati s Isusovim najgorim izdanjem - i uvijek će biti onih koji su protiv križa, ali i onih koji će reći ‘Križu slavni, spase moj“ poručio je biskup Ratko Perić.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

LAUDATOVA ‘ŠKRINJICA SV. ŠIMUNA’ UZ PROSLAVU SVEČEVA BLAGDANA

Ovogodišnju proslavu blagdana sv. Šimuna, zaštitnika grada Zadra, jedinstvenim je načinom obilježila Galerija sakralnih umjetnosti Laudato koja od lipnja djeluje u neposrednoj blizini svetišta sv. Šimuna na zadarskom poluotoku. Zadrane je zainteresirala izrada najnovije umjetnine iz Laudato radionice, Škrinjice sv. Šimuna, šibenskog autora, akademskog kipara Ante Guberine, i može se nabaviti samo u galeriji Laudato. Izrađena od lijevane terakote u boji pozlate i bakra, dimenzija 7,5 x 11,3 x 4,3 cm, na blagdan sv. Šimuna dostupna je po promotivnoj cijeni od 190 kn. Povodom blagdana sv. Šimuna, u petak, 7. listopada u svojoj galeriji u Zadru Laudato je Škrinjicu sv. Šimuna darovao 17 sjemeništaraca Nadbiskupskog sjemeništa ‘Zmajević’ u Zadru i njihovim odgojiteljima: rektoru, duhovniku i prefektu: Čedomilu Šuprahi, Stanislavu Wielinskому i Rolandu Jeliću. “Iznenadeni smo odabirom Sjemeništa kao primatelja dara Laudata. Drago mi je što je odlučeno da su baš sjemeništu kao zajednici htjeli nešto pokloniti, i to svakom našem mladiću. To će za njih biti lijepa uspomena, poticaj za nasljedovanje vjernosti Bogu poput sv. Šimuna - da svi zapravo još više postanu Zadrani. Sjemeništarci dolaze iz više biskupija i raznih krajeva Zadarske nadbiskupije. Sv. Šimun ih je sad sve ujedinio. I tog jeruzalemskog proroka, zbog višestoljetnog duha njegova štovanja u gradu, smatramo Zadraninom. Zahvaljujemo Laudatu za taj veliki izdatak” rekao je don Čedomil, rektor sjemeništa, izražavajući radost zbog dara Šimunove škrinjice. Tu umjetninu smatra izvrsnom i za turiste, pravim suvenirom Zadra kojeg dosad nije bilo, za hrvatsko upoznavanje Zadra, ali i za upoznavanje Zadra u svijetu.

Škrinjica sv. Šimuna replika je velike rake sv. Šimuna teške oko 350 kg, a nalazi se iznad glavnog oltara svetišta sv. Šimuna u Zadru. Najvrijednije je djelo srednjovjekovne zlatarske umjetnosti u Hrvatskoj, od pozlaćenog i srebrnog kucanog lima; 1380. g. izradio ju je zlatar Franjo Antunov iz Milana s domaćim majstorima. U njoj je sačuvano neraspadnuto tijelo sv. Šimuna, a prikazuje motive povjesnih događaja važnih u srednjem vijeku. Škrinju je dala izraditi hrvatsko-ugarska kraljica Elizabeta, kći bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića i žena Ludovika I. Anžuvinskog i u nju je položila svoju krunu. „Taj novi suvenir došao je u ruke onih koji će u budućnosti čuvati svijest o tom divnom djelu i brojnim nadahnućima kojima je svetac Šimun zadužio Zadrane. Laudato ima dužnost podržati i sačuvati tradiciju kojom se Zadar i Hrvatska ponose, ali i odgajati nove generacije koje će se ponositi svojim identitetom“, rekla je direktorka galerije Ksenija Abramović, inicijatorica izrade tog unikatnog rada kojim se oživljava vrijedna hrvatska sakralna baština.

GODIŠNICA PREDAJE RELIKVIJE SV. ŠIMUNA JERUZALEMSKOM PATRIJARHATU

Uz prvu godišnjicu jedinstvenog ekumenskog događaja predaje moći sv. Šimuna Svetoj Zemlji, Zadarska nadbiskupija primila je dopis iz Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana. Naime, uoči blagdana sv. Šimuna, za vrijeme Svečane Večernje 7. listopada 2010. g., zadarski nadbiskup Želimir Puljić predao je relikviju jeruzalemског starca Šimuna (koji je na svoje ruke primio Isusa za prikazanja u hramu) metropolitu Teofilaktu, predstavniku Grčko - jeruzalemског patrijarhata u Svetoj Zemlji. Bio je to uspješan završetak suradnje koju su pokrenuli blagopokojni zadarski nadbiskup Ivan Prenda i grčko pravoslavni patrijarh iz Jeruzalema Teofil III., koji je za vrijeme zadarskog nadbiskupijskog hodočašća 2007. g. nadbiskupu Prendi izrazio želju da drevna jeruzalemска Crkva u svom manastiru sv. Simeona dobije svečeve moći na štovanje. Tim povodom nadbiskup Želimir Puljić Papinskom vijeću za promicanje jedinstva kršćana poslao je dvojezično tiskanu brošuru s fotografijama i tekstrom koji opisuju događaj primopredaje moći održane u Zadru, kako bi i Sveta Stolica vidjela detalje tog susreta Crkava Istoka i Zapada.

Mons. Puljić je primio pisani odgovor kojeg potpisuje kardinal Kurt Koch, predsjednik Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana. Kardinal Koch piše: „Srdačno zahvaljujem što ste mi poslali brošuru. Nadasve Vam želim izraziti svoju iskrenu zahvalnost za topao prijem kojeg ste izrazili izaslanstvu Grčko-pravoslavnog patrijarhata Jeruzalema i za bratsku gestu predaje relikvija. Duboko sam uvjeren da takvi pothvati predstavljaju važne korake u zauzetom hodu prema ponovnoj uspostavi punog jedinstva svih koji vjeruju u Krista. Nadam se da će se odnosi između Vaše nadbiskupije i Grčko – pravoslavnog patrijarhata jeruzalemског, osobito manastira kojem su predane relikvije, nastaviti njezovati i budućnosti“.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

PRIGODNI DAR ZA MOSTARSKO-DUVANJSKOG BISKUPA

Na blagdan sv. Šimuna, zaštitnika Zadra, don Josip Lenkić, upravitelj svetišta sv. Šimuna, uručio je u subotu 8. listopada na kraju svečanog misnog slavlja u crkvi sv. Šimuna predvoditelju tog slavlja, mostarsko-duvanjskom biskupu dr. Ratku Periću, sliku Presvetog Trojstva akademskog slikara Ante Mamuše. Sliku u dimenzijama 70x100 cm svetištu je darovala Galerija hrvatske sakralne umjetnosti Laudato koja djeluje u blizini svetišta. Slika Presvetog Trojstva u tehnici akrila nastala je u lipnju ove godine u Mađarevu u okolišu župne crkve gdje se održala likovna kolonija umjetnika iz Hrvatske i BiH. Autor slike Anto Mamuša javnosti je poznat po mnogim slikama, poput slike nedavno beatificiranih Drinskih mučenica sad izložene na štovanje.

ZADARSKI NADBISKUP POHODIO HRVATE U SAD-u I KANADI

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić, dugogodišnji ravnatelj Hrvatske inozemne pastve, od 27. rujna do 13. listopada boravio je u pastoralnom pohodu Hrvatima u SAD-u i Kanadi. Nadbiskup je boravio u Americi na poziv svoga školskog kolege, dr. Mate Bižace, svećenika Hvarsко-bračko-viške biskupije koji u Americi 30 godina djeluje među Hrvatima. Bižaca i Puljić zajedno su bili u malom sjemeništu u Dubrovniku, zajedno su pohodili srednju školu i maturirali. Dr. Bižaca je delegat za inozemnu pastvu u Americi i želio je da mons. Puljić u njegovoј župi sv. Ante u Los Angelesu krizmanicima podijeli sakrament potvrde. Nadbiskup je služio misu u crkvi sv. Ante i susreo krizmanike, roditelje i kumove u nedjelju 9. listopada. U subotu 8. listopada sudjelovao je na Zadarskoj večeri, godišnjem susretu Zadrana u San Pedru, u čijoj je župi Gospe od mora kapelan svećenik koji je misionar u Africi. Nadbiskup je susreo Hrvate i u St. Louisu, San Joseu, San Ramonu, Las Vegasu i drugdje gdje se Hrvati okupljaju. Dobrotvorna udruga 'Hrvatska školska zaklada', čije je utemeljenje prije 20 godina mons. Puljić inicirao, dodijelila je nadbiskupu odličje u zahvalnosti za praćenje i podržavanje njihovog rada stipendiranja studenata. „Prije 20 godina bio sam na susretu gdje su Hrvati, poneseni željom stvaranja Hrvatske, pitali što mogu učiniti oni iz emigracije. Prihvatali su moju sugestiju i dragi mi je da se ostvarila. Rekao sam da mi se čini kako je vrlo važno omogućiti mladim ljudima da se školuju i usavrše. Jer ne može se od ljudi formiranih u ideologijama očekivati da se mijenjaju. Moramo pomoći i omogućiti mladima, osobito onima koji nemaju materijalnih uvjeta. Najbolje ulaganje će biti ako možete ulagati u ljude. Ta zaklada prikuplja prihode poslovnih ljudi, pa su mi dodijelili medalju za zasluge, želeći odati priznanje što sam ih pratio i podržavao u planiranju izdvajanja za studente“ rekao je mons. Puljić.

U ime hrvatskih biskupa, mons. Puljić je svećenicima u SAD-u i Kanadi zahvalio za sve dobro koje čine Hrvatima u inozemstvu. „Bogu hvala da imamo svćenika koji rade s našim ljudima. To im je velika pomoć i utjeha, osobito u smislu inkulturacije koja se događa i po kojoj će, nažalost, naši ljudi sve manje govoriti hrvatski. Ali trude se održavati škole, kulturne manifestacije i služiti mise na hrvatskom jeziku“ rekao je mons. Puljić, dodavši da su Hrvati s hrvatskom domovinom povezani preko naših svećenika i mise. To je rad s velikim žrtvama i naporom. „Američke razdaljine su velike. To je kontinent. Treba nekoliko sati putovati zrakoplovom od župe do župe. Ljudi dolaze u pojedinu župu vozeći i 100 km daleko, da čuju hrvatsku misu. Nije to kao kod nas, gdje je sve koncentrirano oko župe. Zato treba cijeniti, ne samo rad naših svećenika koji se žrtvuju za njih, nego treba cijeniti naše ljude koji se trude okupljati u našim centrima kako bi se vratili u svoju domovinu, osjetili miris i ljepotu Lijepe naše“ rekao je mons. Puljić. Primjerice, u župi sv. Ante u kojoj djeluje dr. Bižaca u središtu Los Angelesa, rijetko je koji Hrvat nastanjen na tom teritoriju. Naše su katoličke misije otvorene za svakoga. Sve su župne crkve u sastavu mjesnih biskupija i u njima se služe mise na engleskom i hrvatskom jeziku. Svatko može doći. Uz to, na četiri druga mjesta, u Kaliforniji i izvan nje, gdje su za vrijeme rata došli prognani Hrvati iz BiH, dr. Bižaca vodi brigu o njima, služi misu i okuplja ih u centrima: Phoenix, San Diego, Las Vegas, Arizona. Nekad treba i po dva sata zrakoplovom putovati da dođe i bude s njima.

Nadbiskupu je drago što ljudi počinju pozitivno razmišljati o ulozi i mjestu gdje se sada nalaze. Ljudi u drugoj državi trebaju postati dio te mjesne Crkve. Dosad je bio naglašen geto, osjećaj da su Hrvati u tim sredinama posebni, upozorava nadbiskup. „Raste svijest da ljudi koji dolaze na drugi kontinent, u drugu državu, među druge narode, postaju dio te mjesne Crkve. Raste svijest 'Mi smo ovdje, utemeljni u mjesnoj Crkvi, s njom nosimo njene muke i radosti i želimo doprinijeti otajstvu tu prisutne Crkve'. Ta svijest mi se sviđa. Bilo mi je neobično, kad sam bio u posjetu hrvatskim katoličkim misijama u inozemstvu, čuti svećenika da kaže 'Molimo za sve naše hrvatske biskupe'. Lijepo je to. Ali ti si prvenstveno pozvan moliti za svoga biskupa, tu gdje se nalaziš, u Frankfurtu, Manheimu, Berlinu, Washingtonu. Ta svijest nam ponekad nedostaje. To stvara osjećaj da su tu samo prolaznici. Ali ako su se već doselili tu, pozvani su tu saditi“ rekao je mons. Puljić. Na trodnevnom susretu svećenika i pastoralnih djelatnika SAD-a i Kanade (10.-12. listopada) mons. Puljić je predvodio misna slavlja i održao izlaganja. To je redovni susret permanentnog obrazovanja klera na kojem se svake godine, jedanput u Kanadi a drugi put u Americi, okupe hrvatski svećenici koji vode brigu o Hrvatima.

Na takvom susretu svećenici iznose svoje poteškoće i zajednički planiraju, ovaj put npr. susret mladih; zajednički mole, diskutiraju, svaki put kad se razidu vraćaju se obogaćeni i s entuzijazmom 'nismo sami'. Nadbiskup je drag što ljudi počinju pozitivno razmišljati o ulozi i mjestu gdje se sada nalaze. Ljudi u drugoj državi trebaju postati dio te mjesne Crkve. Dosad je bio naglašen geto, osjećaj da su Hrvati u tim sredinama posebni, upozorava nadbiskup. „Raste svijest da ljudi koji dolaze na drugi kontinent, u drugu državu, među druge narode, postaju dio te mjesne Crkve. Raste svijest 'Mi smo ovdje, utemeljni u mjesnoj Crkvi, s njom nosimo njene muke i radosti i želimo doprinijeti otajstvu tu prisutne Crkve'. Ta svijest mi se sviđa. Bilo mi je neobično, kad sam bio u posjetu hrvatskim katoličkim misijama u inozemstvu, čuti svećenika da kaže 'Molimo za sve naše hrvatske biskupe'. Lijepo je to. Ali ti si prvenstveno pozvan moliti za svoga biskupa, tu gdje se nalaziš, u Frankfurtu, Manheimu, Berlinu, Washingtonu. Ta svijest nam ponekad nedostaje. To stvara osjećaj da su tu samo prolaznici. Ali ako su se već doselili tu, pozvani su tu saditi“ rekao je mons. Puljić.

Na trodnevnom susretu svećenika i pastoralnih djelatnika SAD-a i Kanade (10.-12. listopada) mons. Puljić je predvodio misna slavlja i održao izlaganja. To je redovni susret permanentnog obrazovanja klera na kojem se svake godine, jedanput u Kanadi a drugi put u Americi, okupe hrvatski svećenici koji vode brigu o Hrvatima. Na takvom susretu svećenici iznose svoje poteškoće i zajednički planiraju, ovaj put npr. susret mladih; zajednički mole, diskutiraju, svaki put kad se razidu vraćaju se obogaćeni i s entuzijazmom 'nismo sami'. U izlaganjima je mons. Puljić govorio o povijesno-pravnoj, Kristovsko-sakralnoj i duhovsko-karizmatskoj dimenziji Crkve. „Po tome se Crkva prepoznaje, to je njena genetika. Digni jednu od tih, Crkve nema. No osobito je važna četvrta dimenzija, njeno misionarsko poslanje. Jako je važna i u duhu je nove evangelizacije. Crkva nije sama sebi svrha. Kao članovi tog otajstvenog tijela možemo biti sretni da smo to što jesmo. Ali prava je sreća ako to možemo s nekim podijeliti, ako to možemo nekome objaviti; ako nekome možemo reći 'Krist je za nas umro, uskrsnuo, mene je spasio, i tebe je spasio, brate'. Ta misionarska dimenzija je jako važna u svijetu koji sve više živi

kao da Boga ne treba, a podsvjesno vapije za tim. To je paradoks. S jedne strane, čini se kao da mu Bog ne treba, a nesvjesno čezne za Bogom. Tu nesvjesnu čežnju za Bogom trebalo bi još više verbalizirati, istaknuti, omogućiti! Nadomak je, Bog nije daleko. On je tu, utjelovio se, u ovom je svijetu! Samo to treba netko ponuditi. Tu je Crkva najpozvana, najodgovornija i najvažnija“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da u tom vidu treba shvatiti i papino utemeljenje Vijeća za novu evangelizaciju. Suočena s letargijom, umorom i sekularizacijom, Crkva je pozvana još i više svjedočiti otajstvo koje je primila i nosi čovjeku današnjice.

Nadbiskup je u susretima s Hrvatima u Americi doživio i da želja za povratkom nije ugašena, neki žele barem razdoblje umirovljenja proživjeti u Hrvatskoj. „No neki kažu da su razočarani našom administracijom, da su se namjeravali ozbiljno vratiti, imali su sredstva, htjeli su nešto kupiti, pokrenuti posao, ali su nailazili na brojne prepreke. Žao mi je, ako to zaista žele, a u našoj domovini im se ne pruži takva mogućnost. A postoje takve mogućnosti. Bilo bi mi draže da se vratre, nego da je Hrvatska prazna. Svakom povratniku treba omogućiti da se vrati i da u Hrvatskoj uloži svoja sredstva, energiju i znanje“ zaključio je nadbiskup Puljić.

NADBISKUP PULJIĆ NA SUSRETU SVEĆENIKA I PASTORALNIH DJELATNIKA SAD-a I KANADE

St. Louis, (IKA) - Ovogodišnji susret svećenika i pastoralnih djelatnika SAD-a i Kanade održan je u gradu St. Louis, Missouri. Susret je započeo 10. listopada večernjom molitvom i pozdravom domaćina fra Stjepana Pandžića, župnika Hrvatske katoličke župe sv. Josipa. Fra Stjepan je izrazio dobrodošlicu sudionicima skupa, predavaču i voditelju, zadarskom nadbiskupu Želimiru Puljiću i ravnatelju dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu fra Josipu Bebiću. U prvom predavanju "Sentire cum Ecclesia" nadbiskup Puljić uveo je u problematiku cjelovitog odgoja u crkvenosti. Istaknuo je četiri obilježja Crkve: jedna, sveta, katolička i apostolska; protumačio je četverostrukoj zajedništvo koje postoji u Crkvi: nauka, molitve, euharistije i dobara; prikazao je četiri oblika nazočnosti Crkve u suvremenom svijetu: navještaj Evangelija ili kerigma, služenje i zauzimanje za druge ili diakonia, život u bratstvu i zajedništvu ili koinonia, slavlje punine života u svečanim obredima ili liturgia. Predavanje je zaključio tumačenjem o različitim poimanjima ili interpretacijama Crkve, te dodoa da povjesno-pravna dimenzija Crkve, zajedno s Kristovsko-sakramentalnom i duhovsko-karizmatskom crkvenom dimenzijom čine genetski kod Crkve, koji Crkvu usmjerava u ekumensko misionarskom smjeru. Ako se zanemari bilo koja od tih temeljnih sastavnica Crkve, započinje njezino necjelovito djelovanje. U utorak 11. listopada slijedilo je drugo predavanje nadbiskupa Puljića "Pučka pobožnost i liturgija". Nakon predavanja razvila se rasprava o mogućoj inkulturaciji i integraciji oblika pučkih pobožnosti unutar same liturgije.

U predavanju "Stanje Hrvatske inozemne pastve" fra Josip Bebić iznio je najveće probleme koji se pojavljuju među svećenicima i pastoralnim osobljem, što je postao dobar uvod za zajedničku konstruktivnu raspravu. Kao najveće teškoće fra Josip je naveo starosnu dob svećenika, nedostatak pastoralnog osoblja i relativnu nepokrivenost hrvatskih katoličkih misija; krizu duhovnih zvanja i nedovoljnu pripremljenost svećenika za život i rad u inozemstvu; otuđenost i zatvaranje određenih svećenika prema domovinskoj i mjesnoj Crkvi; zapošljavanje isključivo po rodbinskim vezama i privatizaciju misija; ljudsku slabost i dvojbeno moralno ponašanje; netrpeljivost i sukobe među svećenicima i pastoralnim osobljem ili sa župskim vijećem; bonton i uredan život. Nakon predavanja razvila se rasprava u kojoj su sudionici zahtjevali sustavni pristup rješavanju problematike inozemne pastve.

U srijedu 12. listopada susret je započeo jutarnjom molitvom, nakon čega je uslijedilo predavanje nadbiskupa Puljića "Komunikacija i dijalog". Nadbiskup je najprije prikazao čovjeka kao biće komunikacije, ali je odmah ukazao i na psihološke poteškoće koje prate istinsku komunikaciju i dijalog. Na prijedlog fra Jose Grubišića usvojeno je da HKŽ sv. Nikole Tavelića u Montrealu bude domaćin sljedećeg susreta svećenika i pastoralnih djelatnika SAD-a i Kanade od 8. do 11. listopada 2012. Mons. Ivan Vukšić ponovno je izabran za delegata za HKM u Kanadi, a Mladen Horvat za tajnika. Dogovoren je također da Hrvatsko franjevačko središte Kraljica mira kod Norvala bude domaćin susreta mladih SAD-a i Kanade 8. i 9. lipnja 2013., a da odgovorna osoba organizacije i koordinacije susreta mladih bude fra Tomislav Pek (IKA).

MISA ZA DOMOVINU I BRANITELJE - DAN ZAHVALE GOSPI ZA OBRANU

Vojni ordinarij u Hrvatskoj Juraj Jezerinac u nedjelju 9. listopada u crkvi sv. Petra u župi Ploče u Zadru predvodio je misno slavlje za domovinu i branitelje, na dan zahvale Gospu za obranu Zadra i okolice. Svake godine ta župa uz blagdan Gospe od Ružarija, svoje drugotne župne zaštitnice, zahvaljuje Bogu za obranu Zadra jer je župa Ploče bila prva linija obrane grada. U misi koja je zaključena procesijom s Gospinim kipom kroz taj predio sudjelovali su hrvatski branitelji i gradske vlasti. Mons. Jezerinac je pozvao na molitvu za branitelje, nestale i njihove obitelji, i za zatočene generale. „Obilježavanjem 20. obljetnice obrane Zadra i okolice vidimo da veličina naroda nije u njegovoj brojnosti i vojnoj nadmoći, nego u snazi duha i vjere. Kad je agresor počeo uništavati što nam je najmilije, ljude crkve, spomenike, škole, poduzeća, razbukato je što je živjelo duboko u našem srcu, a to su vjera, hrabrost, želja za slobodom. Jer čovjek je za slobodu stvoren“ poručio je mons. Jezerinac, istaknuvši da se u prigodi obljetnice sjećamo svih hrabrih ljudi koji su se agresoru oduprijeli s krunicom u ruci i iznjedrili velikog generala koji nepravedno leži u zatvoru u Hagu: „Samo zato što se usudio ne odustati od slobode za svoj narod. To što se sudi, ne sudi se generalima, nego hrvatskom narodu jer se usudio biti slobodnim“ istaknuo je mons. Jezerinac, upozorivši da je želja za vlašću, imati više i gospodariti nad drugima, trajno prisutna među ljudima i narodima. I agresija na Hrvatsku je posljedica toga. „Kad čovjek odbaci Boga kao mjerilo dobra i zla, kad proglaši sebe bogom, nije kadar zaustaviti se i ne bira sredstva da postigne cilj. Ako smo članovi Crkve, trebamo izbjegavati lažnu sigurnost. Kad bi osobito naši sabornici, ljudi koji odlučuju, bili principijelni, ljudi savjesti i poštenja, pa makar i sami ostali, učinili bi velike stvari za budućnost hrvatskog naroda. Nije u pitanju stranka nego istina i opće dobro našeg naroda“ istaknuo je vojni ordinarij. Podsjetio je na potresne susrete sa stradalima u Domovinskom ratu kad je pohodio ratišta. „U mjestu kod Gline sin je plakao sa ženom. Rekao je: 'Tu u gnoju su mi tata i mama. Nisu htjeli ići. Rekli su, nismo nikom krivi. Čekamo da ih netko izvadi'. Zlo nastaje kad čovjek napusti Boga. Molitva je dala snagu da izdržimo i odupremo se Golijatu koji je računao na svoju snagu i mišicu. U Draškovićevoj u Zagrebu sam posjećivao mnoge branitelje. Jedan je bio bez očiju i ruku. Rekao mi je: 'Nemam oči, više neću moći gledati. Ali imam oči vjere. Ne mogu moliti krunicu, nemam ruku. Ali u srcu je molim. Ne mrzim onoga koji je kriv da ne vidim i nemam ruku. On je veći siromah od mene. Ja imam vjeru'“ rekao je biskup Jezerinac, dodavši da su mnogi branitelji na samrti zazivali svoju majku i Isusovu majku.

„Krunica je bila znak vjere i nade u pobjedu istine nad lažima, slobode nad okupacijom. Krunica je bila naše najjače oružje“ naglasio je mons. Jezerinac, predloživši podizanje spomenika koji predstavlja hrvatskog vojnika s krunicom. Mons. Jezerinac osobno je podijelio više od 700 000 krunica. „Dogodilo se čudo, rekao je kardinal Franjo Kuharić: gotovo nenaouražni pobijedili smo toliku silu i priznali su nas oni koji nas u početku nisu htjeli priznati“. Biskup je podsjetio da je Hrvatska bila oslobođena 5. kolovoza 1995. g., na Marijin blagdan. „Naša domovina nije otkupljena srebrom i zlatom nego krvlju naših branitelja, njih više od 15 000. To treba poštivati. Poručuju nam 'Gradite dalje, u slozi i jedinstvu, kako smo i mi bili u početku'. Došao je trenutak naše slobode i to treba cijeniti. To ne treba razbijati. Premali smo narod da bismo se igrali“ zaključio je biskup Jezerinac, poželjevši po zagovoru Gospe od Ružarija pokojnima blaženu vječnost, a živima snage i jakosti da izdrže bitke za bolje sutra, za poštenje, čovjeka i vrijednosti vjere.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA – „HRVATSKA ŠUTNJA I GALAMA U HRVATSKOJ“

„Hrvatska šutnja je premrežila sve slojeve života i ima duboke korijene. Potporu nalazi i u nedoraslosti hrvatskog društva za samostalnost, slobodu i odgovornost“ upozorio je gospicko-senjski biskup Mile Bogović u svom izlaganju „Hrvatska šutnja i galama u Hrvatskoj/ Proročka uloga Crkve – smiju li proroci danas umuknuti?“ koje je održao na svećeničkoj rekolekciji u srijedu 12. listopada u sjemeništu 'Zmajević' u Zadru. Istaknuvši kako je stvaran mentalitet da će se društvo bolje razvijati ako se ne suočava s punom istinom (dovoljan je samo dio koji se pokazuje), biskup je govorio o tri hrvatske povijesne šutnje: šutnja zbog provincijskog i kolonijalnog mentaliteta, šutnja gubitnika i kažnenika (1945.-1990.) te šutnja zbog nedoraslosti za samostalnost, slobodu i odgovornost (2000.-) „Vrijednost šutnje i govora ne ovise samo o sadržaju nego i o okolnostima u kojima se govori ili šuti. Često se govori o opasnoj hrvatskoj šutnji. Zbog ugroženosti domovine neki bi trebali progovoriti s pozicije svojih znanja i odgovornosti prema narodu. A oni i dalje šute! Narod i država prepušteni su medijskoj galami i nametanju poruka koje ne služe nikome i često su štetne“ rekao je mons. Bogović, upozorivši da je štetna šutnja državnih institucija, Crkve i intelektualaca postojala među Hrvatima i u prošlosti. Postoje zakonitosti po kojima ona i danas funkcioniра, ali i načini kako se treba prevladati. „Ima vremena kad je šutjeti ne samo štetno, nego i nemoralno, opasno. Bit proročke službe u Izraelu bila je da u presudnim trenucima prorok kaže riječ koja je riješila ključnu nacionalnu i vjersku dilemu. Prorok tada nije imao pravo na šutnju. Šutjeti je bilo štetno. Trebalo je biti uronjen u Božju riječ. Inače bi bio krivi prorok“ rekao je mons. Bogović. Glasnost za Hrvatsku postaje slabo čujna, a na snazi dobiva glasnost za njeno optuživanje. „Neki su zašutjeli iz straha, a neki zato što njihov govor nije proizvodio učinak ili se nije mogao čuti. Danas nije riskantno govoriti istinu, ali je teško tom govoru osigurati čujnost. Vrag se dosjetio: ti govoris, ali te nitko neće slušati. Treba dodatni napor i mudrost da za narod nađemo pravu riječ i da ta riječ ima dovoljnu čujnost u galami koja nas okružuje. Kako se sačuvati od nečije glasnosti, hoćemo li se i mi nametnuti galamom?“ upitao je biskup Bogović, smatrajući ipak da u Crkvi nije dobar ni dopušten svaki način govora koji je dopušten u društvu. „U društvu postoji prihvatljivost iznošenja krivog mišljenja, čak i laganja; ne postoji obveza slušati glas savjesti niti imperativ da se ne radi ono što drugome može štetiti i poremetiti sklad u zajedništvu. Na brodu je prvenstveno važno čuti glas kapetana. Ne može se reći da svi imaju jednakopravo. Crkva treba biti na višoj razini govora. Razumjeti ulicu, ali ne prihvati njen način razmišljanja“ poručio je biskup Bogović.

1990-ih godina vrijeme je hrvatske glasnosti kad nastaje samostalna država. „Nakon 2000. g. opet dolazi do zaokreta. Mikrofone uzimaju antifašisti, anti-hrvatske udruge. Vraća se osjećaj provincijalnosti i kolonijalni mentalitet; na sva važna pitanja odgovor dolazi izvana, a pobjednike se gura u krug gubitnika i kažnenika. To je kulminiralo presudom hrvatskim generalima u Hagu. Ni naši moralisti nisu odgovorili kad prestaje moralna obveza predavati svoje građane vanjskom sudu. Zar i onda kad ne vjeruješ u pravedno suđenje“ upitao je mons. Bogović, dodavši da naši dužnosnici preko granica šalju isprike što osjećaje nisu odmah uskladili s pravorijekom europskog Sinaja.

„Nema te presude europskih tronova koju naša 'pravna država' neće poštivati. Nije nam tu potrebna pomoć diplomacije, jer se na tako pravedan sud s nijedne strane ne smije vršiti bilo kakav pritisak“ upozorio je biskup. Podsjetio je da su stoljećima važne odluke za hrvatski narod dolazile izvana: u Beču, Grazu, Budimu/Pešti, Veneciji, Beogradu. Pojedinci i skupine mogli su steći afimraciju boljom povezanošću, ovisnošću s vanjskim centrima moći. U važnim pitanjima trebalo je uvijek tražiti mišljenje izvan hrvatskih granica. Planovi za stvaranjem samostalnog centra na hrvatskom prostoru imali su u sebi urotničko o čemu se nije smjelo govoriti, bilo je kažnjivo, zločinački pothvat. Zato su se traženje mišljenja izvana i podaništvo stranom izvoru moći razvijali kao stil življena. To je pogodovalo da se na hrvatskom prostoru ukorijenjivao kolonijalni mentalitet. Na to je 1945. g. nadograđen gubitnički i kažnjenički osjećaj. Uveden je sustav koji je Hrvatima i katolicima o mnogim temama nametao šutnju.

Bilo je kažnjivo govoriti, i u inozemstvu. „Mnoge istine bile su isključene iz redovne komunikacije. Neke činjenice su tako izobličene da je na gubitnike u ratu bačeno sve zlo, a sve dobro s njih preneseno na pobjednike. Ono što se može tako preobući može slobodno živjeti. Jedna država je u svemu pravedna (komunistička), druga u svemu nepravedna (NDH); jedna vojska bila je herojska, druga zločinačka. Postojala je opasna istina i kažnjivi govor o njoj“ rekao je mons. Bogović, dodavši da se nastojalo stvoriti sustav života koji funkcionira bez cjelovite spoznaje. U javnosti se stvarao dojam da zabranjena istina i ne postoji. „Dio istine/cjeline može samostalno živjeti. Tako smo dobili ljudi i u vlasti koji ništa ne znaju o drugom dijelu istine/cjeline, više desetljeća nisu čuli za Bleiburg. Oni su navikli živjeti bez toga i drugih zabranjenih znanja“ rekao je biskup, podsjetivši da stariji naraštaji ‘kažnjeničkog’ naroda nisu s punom istinom upoznavali mlađe kako bi ih zaštitili od udara komunista. „Time što je navještala punu istinu o čovjeku i njegovoj sudbini, Crkva je bila najveća prepreka djelomičnim istinama. I kad se njen govor nije čuo, širila se njena poruka. Kad je Pećo Butković ostao jedini svećenik u Udbinskom dekanatu, vjernicima je mnogo ‘rekao’ kad je šutke prolazio pokraj njihovih sela. Ljudi su osjetili da je i dalje živa veza koja ih povezuje s Bogom i narodom. Mnogi su iskreno progovorili o prilikama u kojima su živjeli tek kad su se našli sa svećenikom“ rekao je mons. Bogović.

Izlaganju biskupa Bogovića prethodila je molitva krunice koju je u sjemenišnoj kapeli predvodio don Jerolim Lenkić, župnik Ljupča.

NA SVEUČILIŠTU PREDSTAVLJEN ZBORNIK DR. STIJEPA OBADA

U Svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru, u nazočnosti brojnih uglednih znanstvenika, javnih osoba i studenata, u četvrtak, 13. listopada 2011., predstavljen je „Zbornik Stijepe Obada“. Zbornik je prigodno izdanje o 80-oj obljetnici života poznatog i zaslужnog hrvatskog historiografa i rodoljuba dr. Stijepe Obada, koji je gotovo 50 godina svog života i znanstveno-nastavnoga rada proveo kao profesor na zadarskom Filozofskom fakultetu, odgajajući brojna pokoljenja povjesničara. Rodio se 11. siječnja 1930. u Pridvorju, Konavle kod Dubrovnika, osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, gimnaziju u Gruđi, Dubrovniku i Trebinju. Diplomirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Sarajevu a već 1960. izabran je za asistenta u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku. Godine 1964. dolazi za sveučilišnog predavača na Katedri za opću povijest Filozofskog fakulteta u Zadru, Sveučilišta u Zagrebu, gdje je godine 1966. i doktorirao te stekao zvanje znanstvenog savjetnika i nastavno zvanje redovitog sveučilišnog profesora (1985.). Prije i poslije umirovljenja (2000.g.) predavao je na više studija: na Odsjecima za povijest Pedagoškog odnosno Filozofskog fakulteta u Osijeku i Puli, Odjelu za kulturu i turizam i Visokoj učiteljskoj školi Sveučilišta u Zadru, te na Visokoj katehetsko-teološkoj školi u Zadru. Predavao je i na poslijediplomskim studijima u Zadru, Splitu i Dubrovniku te bio mentor pri izradbi doktorskih i magistrskih radnji kao i član mnogih povjerenstava za obranu istih. Autor je ukupno 8 knjiga, 109 znanstvenih radova te 222 stručna rada. Uradio je i priredio za tisak više zbornika znanstvenih radova i drugih znanstvenih i literarnih dijela. Aktivno je sudjelovao na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima.

Održao brojna predavanja i predstavljanja knjiga u Zadru, Dalmaciji, Istri i ostaloj Hrvatskoj, a uz i aktiviran u Matici hrvatskoj, Družbi braće hrvatskoga Zmaja te HKD Napredak. „Zbornik Stijepe Obada“ jedinstveno je izdanje u kojem se nalaze radovi nekadašnjih studenata prof. Obada a sadrži 795. stranica. Podijeljen je u tri dijela: u prvom je obrađeno i predstavljeno znanstveno i kulturno djelovanje prof. Obada, u drugom se nalaze 22 rada raznih povjesničara novovjekovaca, studenata prof. Obada, u trećem iscrpna bibliografija njegovih radova. Svečanost je otvorio prorektor za izdavaštvo zadarskog sveučilišta dr. Vladimir Skračić, istakavši kako je ovaj zbornik jedinstven, poput slavljenika kojem je posvećen, te da zadarsko sveučilište godišnje izdaje i do 30 radova. Dr. Mithad Kozličić, pročelnik Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru, odjela na

kojem je prof. Obad proveo svoj radni vijek, nazvao je slavljenika „bardom ove branše“ u nas, koji je utro duboku brazdu u hrvatsku povjesnu znanost i koji je na nesebičan način studentima pružao uz obrazovnu i odgojnju komponentu. „Nakon Stjepana Antoljaka, ponovno imamo osobu koja zaslužuje ovakvo priznanje svojih studenata i kolega“ istakao je Kozličić, ističući kako je prof. Obadu uvijek na prvom mjestu bila moralnost, nazavši ga „gromadom od čovjeka“. Dr. Marko Trogrlić, dekan Filozofskog fakulteta u Splitu, naglasio je specifična obilježja ovoga zbornika: on je plod suradnje mlađih naraštaja hrvatskih historiografa, plod rada „zadarske škole“ historiografije te odiše ljubavlju i zahvalnošću studenata prema svom profesoru i mentoru. Prof. Obadu se zahvalio i dr. Zlatko Begonja, ispred Zavoda za povjesne znanosti HAZU – Zadar. Dr. Josip Vrandečić, pročelnik Odjela za povijest splitskog fakulteta predstavio je središnji dio zbornika, 22 rada Obadovih studenata, istaknuvši kako je zasluženi profesor stvorio jedinstveni jadranski krug povjesničara radeći na odsjecima nacionalne i svjetske povijesti. Bibliografiju radova uredio je dr. Elvis Mislav Lukšić.

Svi govornici istakli su prepoznatljivu moralnu vertikalnu u životu i radu prof. Obada, njegov kršćanski humanizam i nacionalnu svijest – vrijednosti koje je prof. Stijepo marno ugrađivao u svoje studente. Obrativši se nazočnima, dr. Obad se zahvalio svima koji su doprinijeli izlasku zbornika iz tiska, osobito svojim brojnim studentima. Istakao je kako je mu je od pravih dana bilo na srcu usaditi u mlađe naraštaje traganje za istinom i propovijedanje istine jer je „Krist rekao istina će vas oslobođiti“. (Livio Marijan)

„VEČER U KNJIŽARI“ – DR. VLADIMIR SKRAČIĆ

„Nastojim i želim živjeti u skladu sa svojim uvjerenjima. U tome me ništa ne može pokolebiti. Dobri su mi svi koji imaju moralne stavove. Ne moraju ih čak ni imati. Ali neka ne škode drugima. Drugima se ne smije škoditi“ rekao je dr. Vladimir Skračić, znanstvenik, sveučilišni nastavnik i romanist, prorektor Sveučilišta u Zadru, prvi gost drugog ciklusa susreta 'Večer u knjižari' održanog u srijedu 19. listopada u knjižari Verbum u Zadru. Ključno u svemu je živjeti u skladu s moralnim načelima, smatra Skračić. Njegov stric je svećenik, a on je bio ministrant uz don Lovru Kramara, iznimnu osobu poštenja koja ga je naučila vrijednostima, kao i njegova obitelj. Skračić poput 'misionara' u domovini i svijetu promiče materijalnu i nematerijalnu hrvatsku baštinu. „Što globalizacija više raste, potreba za identifikacijom u nečemu je veća. Najglobalizirane zemlje najviše brinu o svojim malim identitetima. Trebamo vratiti što je zaboravljen, ne napustiti što imamo, u novom načinu upotrebe to afirmirati i učiniti globalnim“ rekao je Skračić. U to se uklapa njegovo utemeljenje udrugе 'Latinsko idro' u čijoj regati od 78 brodova sudjeluju i Francuzi i Talijani, poučavajući se tradicionalnoj vožnji na jedra i vesla. Revalorizacijom starog hrvatskog drvenog broda Skračić je izgradio duhovni prostor zajedništva i kulture. „Imamo pravo i dužnost cijeniti druge i sebe. Ne treba pljuvati po drugima niti o sebi govoriti kao o najboljima. To je loš diskurs. Treba raditi na afirmaciji svoga, ne poništavajući tuđe“ kaže Skračić, smatrajući da zakoni Europe trebaju biti prilagođeni pojedinoj situaciji: „Ne možemo svaku biljku koja raste u Africi posaditi na Sjeverni pol. Uvenut će. Uvijek je i u svemu pitanje mjere - u uzimanju i davanju“. Promaknućem sloboda mnogi su izgubili kriterije. „Nove tehnologije su donijele velika olakšanja i svima izuzetno pomogle. Drugo je pitanje način i mjera njihove uporabe. Ako mislimo da to što internet može i zna, možemo i mi, strašna je pogreška. Kao kad vozite 250 km/h, jer auto može toliko voziti. Ali čovjek ne može kontrolirati auto u toj brzini. Problem svega što nam je na raspolaganju je prava mjera. Posao nastavnika i roditelja trebalo bi biti obrazovanje za točnu mjeru. Loše je svako linearno prihvaćanje ili odbacivanje nečega bez kritike. Velike su mogućnosti, ali i veća odgovornost - to u svemu vrijedi - za slobodu, demokraciju, proizvode“ rekao je Skračić. Dr. Skračić je izvanredni profesor na Odsjeku za francuski jezik i književnost na Sveučilištu u Zadru. Moderatorica susreta Ines Grbić pitala je gosta i o dominaciji angлизama u jezicima svijeta. Problem je nepoznavanje razlike između jezika kao sustava, studija i jezika kao uporabne vrijednosti. „Građanin može govoriti kako hoće. Čovjek se izražava kako mu dopuštaju svjetonazor, načitanost i poznavanje građe. Miješamo kolokvijalni, uporabni, svakodnevni jezik, od jezika kao sustava za proučavanje znanosti. Uvijek su postojale koine – jezici omnibusi, za svih. Nekad je to bio grčki, latinski, mletački, francuski. U 19. st. cijela Europa je govorila francuski. Engleski dvor je govorio francuski. U engleskoj zastavi natpis nije na engleskom nego francuskom. Sad je došao engleski. Tko jamči da ćemo ga dominantno govoriti u sljedećih 50 godina? Možda će biti neki drugi. Nisu to mode. Jezik je sustav koji mora, ne hoće ili želi, nego mora, olakšati prenošenje informacija i poruka. Pravopis nije lingvistička nego dogovorna institucija. Netko je u nekom trenutku odredio kako ćemo pisati.

Francuski, tzv. veliki jezik, nema pravopisa u smislu u kojem ga mi imamo. Tamo se uzima rječnik pa kaže kako se svatko pojedini izražava. Francuska normativna gramatika ima 30 % pravila, sve drugo su iznimke. Ali nisu propisane. Upotreba jezika je rezultat nejezične stvarnosti. Nejezična stvarnost upravlja mnogim jezičnim postupcima“ rekao je Skračić, istaknuvši da bi trebalo što više raditi na obrazovanju, standardizaciji i njegovanju vlastitog jezika. Skračić je govorio i o mogućim prednostima i specifičnostima Sveučilišta u Zadru na kojem je više od 500 zaposlenih, od čega ih više od 200 ima doktorat. „Naš problem nije koliko ulažemo, nego u koga ulažemo. Imamo toliko prirodnih bogatstava, treba nam samo netko tko će to znati iskoristiti. Moramo izgraditi sveučilište koje će biti drugačije od drugih. Smatram da je naša uporišna točka prostor. Bog nas je posijao na fantastičnu točku. Imamo 526 otoka, to je 2/5 svih hrvatskih otoka. Cijeli Mediteran nema toliko otoka, koliko ih je duž obale Zadra do Murtera. Ležimo na slojevima kultura: Liburna, Rimljana, Bizanta, Venecije. Imamo glagoljicu. Svu našu baštinu uspjeli smo snimiti. Povijest hrvatskog ribarstva je zadarska povijest. Ribarstvo je izmišljeno na ovoj točki. U 16. st. zadarski plemić je izmislio lov sa svjetlom i udeseterostručio ribolov. Naše sveučilište mora to artikulirati programski i znanstveno-istraživački. Naše mogućnosti treba osmisliti i ponuditi“ kaže Skračić, istaknuvši: „Postoji prezir prema malim sveučilištima. Hrvatsko sveučilište i hrvatska akademска zajednica ne mogu se razvijati tako da se razvija samo Zagreb. Što god budemo jači u Dubrovniku, Zadru, Puli, to će biti jači u Zagrebu. Jer naš ugled je zajednički. Mi zajednički predstavljamo našu znanost i našu zemlju“. Promicatelj je i oživljavanja otoka. Hrvatska ima 1246 otoka, najviše na Mediteranu. „Jedina institucija koja je radila posao na otocima je Katolička Crkva. Služile su se mise i krstila djeca. Drugi su zakazali. A na svim turističkim plakatima Hrvatske u svijetu su otoci. Preko njih zovemo ljude. Dakle, otoci sudjeluju u tom dohotku. E pa vratite im to, uzimajući u obzir ljude koji znaju što s tim treba napraviti“ rekao je Skračić, upozorivši kako je Hrvatska u mnogim područjima zapuštena i nedostaje ideja. Tako je i s Kornatima, koji su ljudskom rukom oblikovani prostor. „Ona golet, utvrde, uvale, nisu prirodne. Iznimno je znanje koje Kornatari imaju o prostoru. To je najneuralgičnija točka hrvatskog prostora“ rekao je Skračić, suutemeljitelj udruge Kurnatari za zaštitu tog otočja.

ZADAR: 5. MEĐUNARODNI SIMPOZIJ CRKVENIH PRAVNIKA (1)

Peti međunarodni simpozij crkvenih pravnika o temi „Strukturalne prepostavke sudske vlasti u Crkvi“ 21. i 22. listopada u dvorani hotela Funimation u Zadru okupio je 50 crkvenih pravnika iz Hrvatske, BiH, Slovenije i Srbije. Pod sponzorstvom Hrvatske biskupske konferencije, simpozij su organizirali Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatsko kanonističko društvo. Prvog dana izlaganja 21. listopada održana su izlaganja: Sud u Svetom pismu i u promišljanju crkvenih otaca (dr. Drago Tukara, Đakovo), Stupnjevi i vrste sudova prema ZKP-1983. i uputi Dignitas connubbi (mr. Ivica Ivanković Radak, Subotica), Teritorijalni sudovi i parnice ništavosti ženidbe (mr. Jure Vranjić, Zagreb). Predsjednik Hrvatskog kanonističkog društva dr. Josip Šalković uvodno je rekao da, uz sudjelovanje na znanstvenim skupovima u inozemstvu, postoje i hrvatsko znanje, volja i iskustvo. Potaknuo je na razvoj kanonističke znanosti u području u kojem se djeluje, istaknuvši potrebu cjeloživotne formacije. Ovogodišnjom temom želi se osvijetliti struktura suda kao mjesta dodjele pravednosti. „Od početaka Crkva je bila sastavljena od osoba koje su vršile određenu vlast i imale autoritet. Prevladavala je ideja da je prva Crkva svoju vlast temeljila na čisto karizmatskom principu“ rekao je Tukara. Dogodio se prijelaz od karizmatske na hijerarhijsku Crkvu, a među institucijama koje se radaju u Crkvi mjesto pronalazi i crkveni sud. „Apostoli su uspostavljali službe u Crkvi i pozivali zajednicu da bude poslušna, ali i kritična prema službenicima“ rekao je Tukara. U postapostolskom razdoblju osoba od autoriteta postaje biskup (pojedinačni autoritet) i nastaju koncili koji prosuđuju cjelokupni život u Crkvi (zajednički autoritet). Prva stoljeća ne poznaju strogo pravno uspostavljenu instituciju suda, no praksa je djelovanje suda preko odredbi koje su donijeli biskupi i sabori. Konstantinovim razdobljem crkvene strukture postaju stabilnije po uzoru na civilne te Crkva radi na svom juridičkom izgledu. Uz zakonodavnu i izvršnu, sudska vlast je treći dio vlasti upravljanja čiji su konkretni izričaj sudovi u okvirima pravnog sustava Katoličke Crkve. Radak je istaknuo da više stupnjeva sudova osigurava pravo na priziv, što je među osnovnim principima postupkovnog prava, garantira pravednije osiguranje osnovnih prava i raspodjelu pravde. Opisao je i vrste sudova prema vlasti (redoviti i delegirani), sustavu (opći i posebni) i razini (teritorijalni, personalni i sudovi apostolske stolice: Rimska Rota i Vrhovni sud Apostolske Signature, kojima apostolsku zadaću suđenja povjerava rimski prvosvećenik). Najuobičajeniji kriterij hijerarhijskog uređenja crkvenih sudova je teritorij. Teritorijalni sudovi su trajno ustanovljeni sposobnošću za suđenje na određenom teritoriju, a hijerarhiju među njima određuje stupanj (instancija). Vranjić je pojasnio ustrojstvo teritorijalnih sudova. Njihova prva instancija je biskupijski sud (obavezno utemeljenje) i međubiskupijski sud prve instance (nije obavezan, združivanje suda dviju ili više biskupija, bez obzira pripadaju li istoj crkvenoj pokrajini). Teritorijalni sud druge instance je neophodan da bi se ostvarilo pravo na priziv stranci koja se smatra oštećena presudom. To su metropolitski sud, međubiskupijski sud druge instance, jedan ili više sudova biskupske konferencije. Teritorijalni sudovi treće instance su osobito potrebni u postupku za proglašenje ništavosti ženidbe, kad se za rješenje parnice traže dvije jednakе presude, a prve dvije su se pokazale različite (jedna donešena od suda prve instance, a druga od suda druge instance). Zakonik kanonskog prava ne predviđa sudove treće instance na teritorijalnoj razini - za treći stupanj je jedino mjerodavan sud Rimske Rote. To znači da je vlastiti sudac za treću instanciju papa, snagom svoje apostolske službe suđenja koju stalno vrši preko Rote. Nekad se može osnovati sud trećeg stupnja 'ad casum'. Ni u jednom slučaju Signatura nije trajno osnovala neki sud, nego samo za neko razdoblje, s mogućnošću obnavljanja. Ipak, trajno utemeljni sudovi treće instance na teritorijalnoj razini su sud Rote Madridske nuncijature i u Mađarskoj. Odobravanje osnivanja teritorijalnih sudova treće instancije nekad je povlastica, a može biti i odgovor na potrebu partikularnih Crkvi.

Dr. Slavko Zec iz Rijeke govorio je o sudovima Apostolske Stolice i parnicama ništavosti ženidbe, personalne sudove opisao je mr. Endre Nagy (Rim) a Koordinaciju, suradnju i podređenost crkvenih sudova mr. Lucija Babić iz Zagreba. Tri su suda Apostolske stolice: dva za izvanjsko područje (Apostolska Signatura i Rimska Rota) i jedan za unutarnje područje (Apostolska pokorničarna). Budući da parnice ništavosti ženidbe spadaju u izvanjsko područje, Zec je govorio o djelovanju Apostolske Signature i Rimske rote, smislu i značaju takog dijeljenja pravde u Crkvi u parnicama ništavosti žendibe. Apostolska Signatura je apostolski i vrhovni sud sa zadaćama i ovlastima na upravnom, parnično-upravnom i sudsakom području, a Rimska Rota je vrhovni i apostolski sud sa zadaćama i mjerodavnošću u sudsakom području. Rota ima ulogu višeg, prizivnog stupnja pri Apostolskoj stolici da bi se štitila prava u Crkvi, brine se za jedinstvo pravosuđa i svojim presudama pomaže nižim sudovima. Rota je zborni sud, parnice rješava kolegij od tri suca.

Rotine presude su za ostale crkvene suce uporišna točka i imaju interpretativnu vrijednost. Rota je sud apostolske službe Petrovog nasljednika čija je zadaća čuvati i jamčiti jedinstvo Crkve, dakle i jedinstvo pravosuđa u Crkvi. Zadaća Rote je ujedinjavanje pravosudne prakse po donesenim presudama, osobito u parnicama ništavosti ženidbe. Apostolska Signatura je vrhovni sud Apostolske Stolice protiv čijih presuda nema mjesta prizivu. Govoreći o apsolutnoj nemjerodavnosti ženidbenih sudova, Zec je pojasnio proces papinsko povjeravanje – povjeravanje parnice nemjerodavnom суду. Česta je praksa da Signatura povjerava na rješavanje ženidbene parnice u trećem stupnju nekom суду u Hrvatskoj, umjesto da je rješava Rota. No stranke imaju pravo zahtijevati da im parnicu riješi samo Rimska Rota. Za povjeravanje ženidbenih parnica судu apsolutno nemjerodavnom u trećem stupnju treba dostaviti molbu jedne od stranaka posredstvom судa koji je izrekao posljednju presudu, preporuku mjesnog ordinarija stranke moliteljice, tekstove presuda s prvog i drugog stupnja suđenja, obrazloženje opravdanog razloga za traženje papinskog povjeravanja. Zec se osvrnuo i na odluku o izvršnosti presude u ništavosti ženidbe. U nekim je zemljama Apostolska Signatura aktivna u priznavanju građanskih učinaka presuda ništavosti ženidbe na crkvenim ženidbenim sudovima, odnosno u stjecanju njihove izvršne snage u građanskom pravnom području. „To je pitanje u Republici Hrvatskoj riješeno člankom 13. Ugovora o pravnim pitanjima sa Svetom Stolicom, ali do danas ta je odredba Ugovora praktički ostala neprovedena“ rekao je Zec. Neke su države konkordatom povjerile Apostolskoj Signaturi kontrolu kanonskih presuda ništavosti ženidbe za njihovo priznavanje u građanskom području. To su Italija, Portugal i Brazil.

Teritorijalna struktura je najvažnija, ali ne jedina u hijerarhijskoj organizaciji crkvenih sudova. Druga hijerarhijska linija je personalna razina, rekao je Nagy. To su sudovi za redovnike, vojnog ordinarijata, različitih obreda te prognanih i izbjeglih. Ti sudovi sude u parnicama određenih kategorija ljudi, sa specifičnom mjerodavnošću, prema osobnom crkvenom staležu. Unatoč postojanju podjele sudova po stupnjevima, ona ne označava nikakav hijerarhijski odnos podređenosti između njih, rekla je Babić. Nema objektivnih razloga za pretpostavku da su sudovi koji sude na višem stupnju kvalificirani od sudova koji sude u prvom stupnju. Između sudova različitog stupnja treba se sačuvati njihova neovisnost i skladnost u vršenju pravednosti.

5. MEĐUNARODNI SIMPOZIJA CRKVENIH PRAVNIKA (2)

Peti međunarodni simpozij crkvenih pravnika o temi „Strukturalne pretpostavke sudske vlasti u Crkvi”, koji je okupio 50 crkvenih pravnika iz Hrvatske, BiH, Slovenije i Srbije. nastavljen je 22. listopada u dvorani hotela Funimation u Zadru. Održana su izlaganja: Crkveni sud i (nad)biskupijska tijela: autonomija i povezanost (mr. Ivan Kovač, Mostar), Pravilnik suda u kanonskoj znanosti i sudske praksi (dr. Josip Šalković, Zagreb), Interakcija crkvenog suda i državnih institucija (Ivan Milotić, dipl. iur., Zagreb) te Forum i Tribunal u rimsko-kanonskoj pravnoj tradiciji Forum (dr. Marko Petrk, Zagreb). “Imajući u vidu jedinstvo vlasti upravljanja u Crkvi, uloga mjerodavne crkvene vlasti u nadzoru djelatnosti crkvenih sudova ne može se promatrati kao potencijalni izvor nelegitimnih utjecaja i ugrožavanja sudske autonomije” rekao je Kovač, istaknuvši da svaki sud čuva vlastitu autonomiju kao jamstvo nepristranosti u istraživanju istine, slobodne od izvanjskog utjecaja. Opravdanje sudske organizacije Katoličke Crkve razdiobom sudova po stupnjevima je u odnosu zajedništva i hijerarhijske podređenosti između Rimskog prvosvećenika i biskupa, u kojem papa ima primat jurisdikcije. Autonomija suda ne isključuje podložnost nadzoru nad ispravnim dijeljenjem pravde mjerodavne crkvene vlasti. Kovač je istaknuo i autonomiju crkvenog suda u odnosu na druga tijela kurije. Presude suca, vezanog zakonom i moralnom sigurnošću, biskup ne može promijeniti, ali ima dužnost nadzora nad djelatnošću crkvenog suda. Kovač je govorio i o suradnji crkvenog suda i pastoralnih djelatnika u pripravi zaručnika za ženidbu te ulozi župnika u postupku za proglašenje ništavnim ženidbe. Šalković je nabrojio razloge u prilog donošenju Pravilnika kojim bi se odredila narav i kvaliteta rada crkvenih sudova za statički i dinamički dio postupka, ne samo u ekonomskom smislu (donošenje Taksovnika suda). Primjerice, Pravilnikom se mogu konkretizirati zadaće moderatora suda, sudske vikare, odrediti nespojivosti s obnašanjem sudačke dužnosti, načine praćenja rada sudaca i savjetodavnu pomoć pri uredu suda, zaštitu o tajnosti nekog akta i subjekti na koje se tajnost odnosi, dopune istrazi, rok za predaju obrane i primjedbi itd.

Osobito zanimanje izazvalo je izlaganje Milotića o problematici skupa s civilnog gledišta. Sagledao je položaj crkvenih sudova i njihovu interakciju s državnim tijelima u pružanju pravne pomoći s gledišta hrvatskog pravnog poretka. Utvrđivanje činjenica je bitan dio sudskog laičkog ili kanonskog postupka. No, crkveni sudovi se susreću s velikim problemom kad pravno relevantne činjenice moraju utvrđivati kod državnih institucija: policije, centra za socijalnu skrb, nedržavnih institucija koje imaju javne ovlasti, privatnih osoba, liječnika, psihijatrijskih ustanova. Pružanje pravne pomoći ovisi isključivo o diskrečijskom rasudivanju pružatelja takve pomoći, a često je dostava podataka судu objektivno nemoguća ili protuzakonita. Npr. kad se ulazi u odnos povjerljivosti između liječnika i pacijenta. Za pružanje pomoći crkvenom судu mora postojati pravna osnova, rekao je Milotić. Podsjetio je i na uredbu tzv. Brisel 2 bis koja za Portugal, Španjolsku, Maltu, Italiju i Poljsku uređuje mogućnost priznanja i ovrhe odluka koje donose njihovi crkveni sudovi. Time se tom судu daje i pravna relevantnost. Crkveni sudovi su nositelji autoriteta sui generis, a ne javno-pravne vlasti države. To onemogućava crkvenim sudovima dobivanje podataka, a u slučaju nedobivanja podataka ne mogu ostvariti javno-pravnu prisilu prema onome od koga su dokaze tražili, što državni sudovi mogu. Milotić smatra da interakciju crkvenog судa s drugim tijelima treba uklopiti u općeniti, postojeći pravni sustav pružanja pravne pomoći prema pravu RH. Sustav pravne pomoći temelji se na činjenici da stvarno nadležan суд RH, temeljem zamolnice stranog судa, sam utvrđuje činjenice po pravu RH ili iznimno po pravu države, suda molitelja. Bilateralnim mehanizmom omogućilo bi se da crkveni суд dobiva samo gotov podatak, utvrđenu činjenicu, saslušanje svjedoka, medicinsku dokumentaciju, centra za socijalnu skrb, policije. „Međutim, cijeli posao, temeljem zamolnice, određuje суд RH. A tom судu ne može se dogoditi da ne pribavi odgovarajuću dokumentaciju, ako postoji. Jer on ima javno-pravne mehanizme prisile. U suprotnom, ako nastupa crkveni суд, on takvih mehanizama nema“ istaknuo je Milotić. Zamolnica se temelji na pravu RH, u njoj se opisuje činjenično stanje i postavlja konkretan, pravom RH utemeljeni zahtjev, što суд RH mora učiniti. Milotić je spomenuo i problem priznanja i ovrhe odluka crkvenih sudova. „

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Ako bilateralnim sporazumom omogućite prepoznavanje crkvenog suda kao subjekta kojem se pruža pravna pomoć, time se otvara pitanje njegove pravne relevantnosti, te mogućnost da njegove odluke u području građanske sudbenosti u RH imaju relevantnost i da se mogu izvršiti. Priznanje odluka temeljem ugovora između Svetе stolice i RH ono je trenutno nemoguće, ali ne znači da je absolutno nemoguće. Moraju se izraditi i drugi mehanizmi da bi takve odluke uistinu mogle biti dostavljene tijelima RH radi stjecanja građansko pravnih učinaka“ rekao je Milotić.

MISNO SLAVLJE ZA SUDIONIKE SIMPOZIJA CRKVENIH PRAVNIKA

Sudionici petog međunarodnog simpozija crkvenih pravnika, koji su stručnim izlaganjima predstavili bogatstvo pravnog razmišljanja, potaknuli na otvorenost u slušanju i raspravama, u petak 21. listopada sudjelovali su u misnom slavlju u crkvi sv. Šimuna pravednika u Zadru. Misno slavlje predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, koji je sve srdačno pozdravio i izrazio podršku njihovom radu važnom u poslanju Crkve. Propovijedao je dubrovački biskup Mate Uzinić, duhovnik Hrvatskog kanonističkog društva, sudionik prvog dana Simpozija. Pozvao je pravnike da Dubrovnik sljedeće godine bude domaćinom šestog njihovog simpozija, što su svi rado prihvatali. „Sanjamо društvo u kojem neće trebatи kanonsko pravo. U Božjem kraljevstvu Bog će biti sve u svemu. Do tada, pozvani smo onime što radimo učiniti svijet boljim, međuljudske odnose podnošljivijima“ rekao je biskup Uzinić, poželjevši da Simpozij pomogne i bude korak naprijed svakome da na svom mjestu bolje obavlja povjerenu službu i tako pomaže Crkvi u konkretnoj povijesti, da bolje odgovori izazovima vremena. Biskup Uzinić svetog Šimuna pravednika smatra poticajem za ispitivanje znakova Božje blizine u sadašnjosti, kako bismo bili pripravni za budućnost. Sv. Šimun je po dolasku u hram osjetio kairos, da je ovo vrijeme milosti.

„Pozvani smo otkrivati znakove Božje prisutnosti i blizine u sadašnjosti. Znakovi trebaju biti protumačeni u svjetlu trajnih znakova Božjeg kraljevstva kad će Bog biti sve u svemu“ rekao je mons. Uzinić, videći u tom kontekstu i razmatranja pravnika o konkretnim teškoćama ustrojstva crkvenih sudova, kako bi bili što učinkovitiji, u svjetlu Božje riječi. Biskup je podsjetio da je Drugi vatikanski sabor razvio cijelu teologiju o znakovima kao temelj za dijalog Crkve sa svjetom. Zadatak Crkve je iščitavati znakove, tumačiti ih u svjetlu Evandjelja, da bismo kroz to svjetlo mogli pronaći odgovore. „I godišnji susret Hrvatskog kanonističkog društva je milosno vrijeme u kojem pokušavamo u svjetlu Evandjelja iščitati kanonske propise zadane u konkretnom prostoru. Predavanja i sve što činimo dar su Božje milosti i pomažu da se duhovno i stručno pripremimo za suočavanje sa životom u konkretnom svijetu i vremenu – da ljude

koji dolaze s teškoćama, rastavama, približimo Božjem kraljevstvu“ rekao je mons. Uzinić, poželjevši da unutarnji zakon čovjeka bude usklađen s Božjim zakonom. „Dolaze nam slabi ljudi, koji bi htjeli, a padaju. Shvatimo da smo i mi slabi ljudi. Dok smo poslani drugima, budimo svjesni da i mi padamo. Milost Isusa donosi pobjedu, ne naš trud i zakoni. Oni mogu pomoći da slijedimo njegov put, ali na kraju, sve se svede na Božju milost“ rekao je dubrovački biskup Uzinić.

CRKVENI SUDOVI U HRVATSKIM OKOLNOSTIMA

Peti međunarodni simpozij crkvenih pravnika, koji je na dvodnevnom susretu okupio 50 pravnih stručnjaka, među kojima je bilo i deset mlađih žena, perspektivni znak razvoja kanonističke znanosti i ohrabrujući kadrovski potencijal u djelovanju crkvenih sudova u Hrvatskoj, završio je subotu 22. listopada okruglim stolom i raspravom o temi 'Crkveni sudovi u hrvatskim okolnostima: aktualnosti, izazovi, perspektive'. Djelovanje (nad)biskupijskih sudova predstavili su dr. Ivan Ćubelić (Split), mr. Zdravko Katuša (Zadar), mr. Ivan Kovač (Mostar), mr. Marko Tomić (Sarajevo), dr. Ratko Radišić (Zagreb), mr. Emil Svažić (Rijeka) i dr. Nikola Škalabrin (Đakovo). U raspravi o primjeni pravne teorije u praksi, svećenici kanonisti upozorili su na nedovoljno shvaćanje važnosti biskupijskih sudova u poslanju Crkve. Tako zahtjevnu i odgovornu službu odgovorni (biskupi) trebaju ohrabriti materijalnom i personalnom potporom. Djelatnost sudova obavljaju svećenici, uz župničku i druge službe te treba zaposliti kvalitetne vjernike laike, školovati nove pravnike. Ćubelić je upozorio i na poteškoće prvostupanjskih sudaca u pribavljanju kvalitetnih dokaza za donošenje presude. „Većina stranaka na svjedočenju nastoji izgrađivati samo pozitivnu sliku o sebi, trudeći se ocrniti drugu stranu. Stalo im je do nove ženidbe i nespremni su priznati pravu istinu o svojim propustima, zbog kojih nisu bili sposobni prihvati ženidbu“ rekao je Ćubelić, istaknuvši da bi prije početka procesa trebalo obaviti predprocesni razgovor, da se stvarno utvrdi ima li stranka dokaze za to što tvrdi u tužbi ženidbe, a poslije u postupku pokaže se nedostatnim i uzaludan trud. „Poteškoća je donositi odluke jer se radi o božanskoj stvarnosti, valjanosti sakramenta i dopuštenja za njegovo ponovno slavljenje“ rekao je Ćubelić, predloživši da se tematizira i služba sudske vještaka jer često ne razumiju što se od njih traži. Radišić je istaknuo potrebu da se pri sudu uspostavi ured za informativne razgovore; mnogima nije jasno što je ništavost ženidbe i što treba sadržavati tužba

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

da bi bila prihvaćena. Prošle godine u Zagrebačkoj nadbiskupiji obavljeno je 111 razgovora u kojima su strankama u razgovoru i do sat vremena pojašnjavali osnovne informacije, ne ulazeći u meritum stvari. U raspravi se otvorilo pitanje pod kojim bi vidom presude crkvenog suda o ništavosti ženidbe prihvatali civilni sudovi. „Materije su različite jer su dva autonomna pravna područja. Kad vidimo materiju civilnih sudova, osjetimo koja je zahtjevnost i dubina rada crkvenog suda, u odnosu na rješenje civilnog suda. Njih zanimaju imovinsko pravni odnosi, kako će se podijeliti imovina, briga za djecu, piše zbog neslaganja naravi. Mi smo puno dublji. Mi sudimo valjanost ili nevaljanost ženidbe. Civilni sudovi govore o razvodu braka. Radimo pod drugim vidom“ rekao je dr. Slavko Zec. Pojasnio je što znači dekret Apostolske Signature o izvršnosti presude crkvenog suda s civilnim učinkom. To je dogovoren u konkordatskom pravu. Država hoće dodatnu vjerodostojnost da je sve učinjeno zakonski; da su na crkvenom суду to učinili ovlašteni službenici, uz poštivanje crkvenih zakona. Signatura tehnički utvrđuje da su ispunjene pravne pretpostavke valjanosti presude na crkvenom području. To je državi dovoljno da priznaje efekte u civilnom području. Mons. Mate Uzinić je rekao da slučaj na crkveni sud dođe nakon civilne rastave i postizanja civilnog učinka. Zato ne vidi smisao u traženju civilnih učinaka presude crkvenih sudova jer dođu i nekoliko godina nakon rješenog spora. U radu crkvenog suda poteškoća je dobivanje dokaznih podataka, npr. od liječnika koji ima obvezu čuvanja liječničke tajne, čije je odavanje povreda prava pacijenta. To dovodi do moguće kaznene odgovornosti. Raspravljaljalo se o rješenju za dokidanje protuzakonitog postupanja, u čemu bi crkvenom суду dokaze posredovao državni sud, koji ima autoritet državne vlasti i može oslobođiti liječnika čuvanje tajne. „Tu biste bili u komotnijoj i legalnoj poziciji“ rekao je Ivan Milotić crkvenim pravnicima, istaknuvši da se državnost suda ne određuje prema teritorijalnom djelovanju, nego autoritetu države koji se u njemu utjelovljuje. Državni sud u RH su sudovi koji su eksponenti njene vlasti. To crkveni sud nije. Vlast se ogleda u mogućnosti prisile za izvršenje odluka. Dr. Josip Šalković, predsjednik Hrvatskog kanonističkog društva, zamolio je Milotića da odredi nacrt ugovora prema kojem bi crkveni sud došao do dokaznih podataka. Mogući bilateralni sporazum afirmirao bi položaj crkvenog suda i njegovu pravnu relevantnost. „Po službenoj dužnosti moramo prikupljati dokaze. Ništa nije gore za savjest suca, nego kad zna da negdje postoji dokaz, a da stranka u postupku ili sudac do tog dokaza ne može doći. Da ne znaš o njegovoj kvaliteti, a još ako se nadaš da je to čvrsti dokaz. To je važno pitanje. Rješenje ovisi o HBK i Ministarstvu pravosuđa Vlade RH“ rekao je Šalković, poželjevši svima uspjeh u vršenju službe pravednosti na sudovima, u zahvalnosti Bogu za nove spoznaje i obogaćenje susretom.

MISNO SLAVLJE NA PRVI SPOMENDAN BL. IVANA PAVLA II.

„Osjećamo i prisjećamo se. Osjećamo kako je bl. Ivan Pavao II. uistinu među nama, u duhu, kao zagonovnik i prijatelj naš. Pratio nas je cijelo vrijeme svoga pontifikata. Zahvalni smo Bogu za dar Ivana Pavla II. koji nas je učio raditi i vjerovati“ rekao je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi svečanog misnog slavlja koje je na prvi spomendan bl. Ivana Pavla II. u subotu 22. listopada predvodio u katedrali sv. Stošije u Zadru. To je slavlje nazvao svetkovinom kojoj su inotnaciju dali pjevači noseći ime blaženika: nadbiskupijski zbor Ivan Pavao II. (osnovan nakon njihovog nastupa za papina pohoda Zadru) pod ravnanjem dirigenta Žana Morovića predvodio je pjevanje mise. Suslavilo je 20 svećenika, a sudjelovali su i članovi Družbe braće hrvatskog zmaja od Istre do Dubrovnika, koji su se u Zadru okupili na svom godišnjem susretu. „Neuobičajeno je slaviti spomendan sveca i blaženika na dan njegovog službenog nastupa. Obično se obilježava dan smrti, rođenje za nebo. No Kongregacija je odabrala 22. listopada, a u Časoslovu za prvo čitanje odredila dio iz papine nastupne propovijedi u kojoj je sve pozvao da otvore vrata Kristu: države, ekonomski i politički sustavi, područja kulture, civilizacije i razvoja. Naglasio je da se ne trebaju plašiti Krista, jer on jedini zna što je u srcu čovjeka. Kongregacija je vidjela da je to djelo Duha Svetog i nastup čovjeka koji je označio završetak prošlog i početak novog tisućljeća“ rekao je mons. Puljić, dodavši da je papa prvim govorom osvojio srca ljudi i zacrtao program svog pontifikata. Tada je izjavio da želi svima doći, sve po-sjetiti, zaviriti iza naših kućnih pragova. „Malo koji papa se tako umješno i uspješno približio čovjeku kao Ivan Pavao II. Svatko ga je osjećao blizu. Brojnim pohodima po svim kontinentima urastao je u suvremenu povijest i postao osobitim građaninom svijeta. To se vidjelo i na njegovom sprovodu i beatifikaciji. Bio je čovjek duboke osobne molitve, povučenosti i pobožnosti. Ali i osoba velikih nastupa i masovnih okupljanja. Njegove svečanosti s mladima po stadiionima i velikim trgovima pret-varala su se u velika slavlja mladosti“ rekao je nadbiskup. Hrabri Wojtyla je izašao na ulice svijeta protiv idola vremena koje bježi od Boga. Doslovce je shva-tio Kristovu zapovijed: ‘

'Idi i učvršćuj braću svoju' i osjećao se glasnikom Kralja, poslan na raskršća života. „Zato je pozvao i Crkvu na novu evangelizaciju i potaknuo da se ne predaje i ne zatvara u sebe, nego da traži nove putove i načine kako progovoriti današnjem čovjeku; neka propituje na kojim novim areopazima treba hrabro djelovati. Na to nas je poticao bl. Ivan Pavao II. Zato je odabran 22. listopada. To je bio početak njegovog djelovanja i njegove evangelizacije“ rekao je nadbiskup, istakнуvši kako se treba ohrabriti izaći u područja koja je papa spomenuo, ne zatvarati se u male zajednice i institucije. „Valja odvažno prihvati izazove, uzeti riječ i dati svjedočanstvo. To je kršćanska martyria koja se ne boji suočiti s ateizmom i sekularizmom. To je misijska aktivnost koja ne podnosi mentalitet status quo u pastoralu. Taj zadatak, prema viziji Ivana Pavla II., nije rezerviran samo za 'izabrane': biskupe, svećenike, redovništvo. To nije specijalizirana aktivnost koju se daje u najam nekoj skupini ili delegiranim pojedincima. Ona je iskustvo svakog kršćanina i cijele Crkve. I laici su snagom Kristove i proročke službe pozvani aktivno sudjelovati u tom zadatku. Započeti proces nove evangelizacije, tumači bl. Ivan Pavao II., znači ponovno zapaliti vatru koja je gorjela na početku Crkve i dopustiti da nas zahvati žar navještanja, kao i apostole nakon Duhova. Zato se nova evangelizacija nameće, ne kao obveza i dužnost, nego i kao spasonosan lijek, kadar ozdraviti svijet zarobljen strahom, ponuditi radost i smisao života“ poručio je mons. Puljić. Pozvao je vjernike da se priključe tomu i dožive kako je utješno evangelizirati, pa i kad izgleda da sijemo u suzama. „Neka nas u tom zadataku prati zagovor bl. Ivana Pavla II. čiji nutarnji polet i vatru nikakva sila nije mogla ugasiti“ rekao je nadbiskup, poželjevši da ljudi po Crkvi ne osjete tugu i zamor, nego žar, revnost i radost.

Mons. Puljić je naglasio da hrvatski narod ne smije zaboraviti papinu očinsku brigu kad je bio Domovinski rat. Nije se umarao moliti za mir u nas i činiti sve u obustavi stradanja. Zahvalni smo mu što je pomagao da svijet prizna Hrvatsku kao suverenu državu. Nadbiskup je podsjetio na papin treći pohod Hrvatskoj kad je rekao: „Neka Bog nastavi blagoslivljati i štititi Hrvatsku! Ona će uvijek imati povlašteno mjesto u mojoj ljubavi i u mojoj molitvi“. Kako se ne osjetiti dirnut tim očinskim riječima koje je izgovorio, rekao je mons. Puljić. Podsjetio je i na papine riječi na kraju mise u Gružu: «Dugo sam vremena želio posjetiti Dubrovnik. Ta se moja želja danas ispunila. Zahvaljujem Bogu na tome». „Te su riječi bile pisane za vrijeme mise. U protokolu nisu bile predviđene. Papin tajnik Dzivisz tadašnjeg je papinog suradnika mons. Martina Vidovića zamolio da to prevede. Papa je toga trenutka htio reći. To su posebne riječi koje su potaknule vlasti Dubrovnika da ga proglose počasnim građaninom. Spominjući se tih trenutaka osjećamo se radosni i ponosni. I Bogu zahvalni što smo bili svjedocima tih nezaboravnih događaja“ rekao je mons. Puljić.

GODIŠNJI SUSRET ZMAJSKIH STOLOVA JUŽNE HRVATSKE U ZADRU

Godišnji susret članova Zmajskih stolova južne Hrvatske (Dubrovnik, Split, Šibenik i Zadar) u subotu 22. listopada završen je sudjelovanjem članova te Družbe u svečanom misnom slavlju u katedrali sv. Stošije u Zadru koje je na prvi spomendan bl. Ivana Pavla II. predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Nakon mise, članovi Družbe susreli su se s mons. Puljićem u sjemeništu 'Zmajević', kojom prigodom im je zahvalio za sve što čine u afirmaciji hrvatske baštine, podržavši njihove daljnje aktivnosti. Među njima je i želja te Družbe da financiraju spomenik bl. Ivana Pavla II. na Udbini. Sudionici susreta posjetili su zadarsko zaleđe: u Benkovcu su razgledali kaštel Benkovića, izložbu i povijesni lokalitet Asseria uz stručno vodstvo dr. Ive Fadića. Pohodili su i drevnu crkvu sv. Ilije u Parčićima koju Družba obnavlja te će opet biti u funkciji. U Škabrnji su se poklonili žrtvama pred masovnom grobnicom i pomolili za stradalnike Domovinskog rata. U Zadru su posjetili jedinstveni Muzej antičkog stakla. „Družba braće hrvatskog zmaja danas je još potrebnija nego prije. Živimo u vremenu kad se zatiru kulturne i tradicijske vrijednosti, a Družba radi na očuvanju vrijednosti hrvatskog naroda. Želimo ukazati na iznimno važne osobe koje su kroz povijest radile u Hrvatskoj i za Hrvatsku; da se osvijedoči vrijednost hrvatskih ljudi i njihovog odnosa prema Evropi i svijetu, svih njihovih znanstvenih i kulturnih vrijednosti kojima su doprinijeli općem stvaralaštvu“ rekao je dr. Zlatko Begonja, pročelnik Zmajskog stola u Zadru. Na susretu je sudjelovao i Nevio Šetić, veliki meštar Družbe braće hrvatskog zmaja iz središnjice u Zagrebu, gdje Družba djeluje u kuli nad Kamenitim vratima. Družba je obnovljena 1990. g. a bavi se očuvanjem i promicanjem hrvatskog kulturnog identiteta. Nakon Drugog svjetskog rata bili su zabranjeni te su im oduzete i insignie, znakovi identiteta zmajske braće, koje nastoje vratiti. Svoje djelovanje žele prenijeti na Zmajske stlove koji sad djeluju u svakoj hrvatskoj županiji. Žele povezati različite društvene skupine, učvrstiti identitetske vrijednosti i dostojanstveno obilježavati svekoliki hrvatski identitet organiziranjem znanstvenih skupova, kolokvija na kojima se o tome raspravlja, glazbenih programa, podizanjem spomenika, bisti i ostalim.

PREDSTAVLJENA NOVA KNJIGA DON IVANA KEVRIĆA O ANTUNU MILUNOVIĆU

U subotu 22. listopada 2011., u rodnim Visočanima, tamošnji župnik don Ivan Kevrić proslavio je svoju 40. obljetnicu svećeništva i 65. obljetnicu života, i to na vrlo jedinstven način. Naime slavljenik je predstavio javnosti svoju devetu knjigu (u devet godina): "O. Josip Milunović, život i djelo", ovog puta o poznatom isusovcu i hrvatskom kulturnom djelatniku koji se rodio u Visočanima (1709.) a živio i umro u Požegi (1759.). Na svečanom misnom slavlju, u župnoj crkvi sv. Ante Padovanskog, na kojem je nazočio i zadarski nadbiskup mons. Želimir Puljić, don Ivan je slavio svetu Misu u zajedništvu s brojnom subraćom u svećeništvu, u nazоčnosti svoje rodbine, prijatelja i župljana Visočana i drugih župa u kojima je tijekom svog četrdesetogodišnjeg pastoralnog rada djelovao (Povljana, Vlašići, Dinjiška, Poličnik, Suhovare, Turanj, Radovin), te predstavnika Općine Poličnik. Don Ivan se rodio u 1946. u Visočanima, a 1971. godine zaređen je za svećenika Zadarske nadbiskupije. Službovao je na brojnim župama, radio i gradio Crkvu Božju, koliko u materijalnom toliko i u duhovnom smislu, a kao što govore i njegova brojna izdanja, i u kulturnom. Naime, don Ivan je dosad objavio nekoliko monografija (Poličnik, Visočane i Radovin) i drugih knjiga iz područja povijesti, kulture, crkvenog i narodnog života. Jedan od predstavljača i gostiju, o. Dragan Majić SI, na svečanosti predstavljanja knjige o Milunoviću koja je održana nakon svete Mise u prostorijama Osnovne škole u Visočanima, rekao je: "Uvijek kada se sjetim lika don Ivana Kevrića iskrne mi slika, simbol radišnog mrava ili pčele radilice". Među ostalima pohvalno je govorio mons. dr. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski. Književnik Ante Tičić kazao je: "Don Ivan se latio uza sve svoje ne baš male župničke i pastoralne brige veoma zamašnog posla da zaboravi otme prof. Milunovića, velikana, svećenika, isusovca, pastoralnog djelatnika i neumornog pučkog prosvjetitelja i književnika Požege i Kutjeva, preteče hrvatskog prosvjetiteljskog prozaika Matije Antuna Reljkovića". Milunović je sa 13 godina odselio iz Visočana u Požegu, s 24 godine stupio u Družbu Isusovu, djelovao u više radova a najviše u Požegi, gdje je 1759. godine i umro. "Ovo djelo potvrđuje tezu autora da se Milunović s pravom može staviti uz bok svojih suvremenika i vršnjaka Ferdinanda Konšćaka i Josipa Ruđera Boškovića. Autor don Ivan nije mogao bolje obilježiti 302. obljetnicu njegova rođenja i 252. obljetnicu njegove prerane smrti" kazao je o. Majić. U svom jedinom književnom radu "Šest nedilja na poštenje sv. Alojzija Gonzage", Milunović je u želji da pozitivno na njih utječe, roditeljima poručio i ovo: "Otci, otci krvoloci. Nećete da dica knjigu uče, a morete ih puščati na nikakovo vražje prelo... Sram jи bilo, ne znaju pravo ni Očenaša ni Zadravomarije izmoliti..." Slavljenik se na kraju vrlo emotivno i iskreno svima zahvalio. Nakon predstavljanja priređen je domjenak i zajedničko veselje za sve nazоčne, na kojem je poseban nastup imala i folklorna skupina KUD Radovin. (LM)

SEMINAR ZA CRKVENE GLAZBENIKE, PREDVODITELJE PJEVANJA I ZBOROVOĐE

Seminar za crkvene glazbenike, predvoditelje pjevanja i zborovode u župama zadarske nadbiskupije održaj je 22. listopada u sjemeništu 'Zmajević' u Zadru, u organizaciji Liturgijskog povjerenstva zadarske nadbiskupije. O liturgijskoj glazbi u životu Crkve govorio je mr. o. Jozo Milanović, temi Liturgijska glazba – što, kako, zašto mr. don Dario Tičić a Papa Benedikt XVI. i liturgijska glazba prof. Livio Marijan. Liturgijska glazba u praksi, osnove vokalne tehnike i dirigiranja, u radu u grupama vodili su dr. fra Izak Špralja i Žan Morović, voditelj Katedralnog zbara sv. Stošije, Zadar. „Crkva pjeva jer je Krist poziva da pjeva, jer ima najljepšu pjesmu, nebesnika kojom oni slave Svevišnjega. To je otajstveno pjevanje; Krist predpijeva, a Crkva ga prati. Crkva pjeva jer slavi Kristovo uskrsnuće i nada se svom uskrsnuću“ rekao je o. Jozo, nadbiskupijski povjerenik za liturgiju. Krist je donio nebesku pjesmu svojim utjelovljenjem i neprestano uznosi našu pjesmu Ocu svojim pashalnim uzvišenjem. „Pjesma Crkve je Riječ Božja. Kristova riječ je u Crkvi uglazbljena. Prvi glas pjeva Riječ koja je tijelom postala, a tu su i glasovi čovjeka koji je stvoren na sliku Božju. Na svečan način Crkva pjeva hvalu Bogu u liturgijskim slavlјima“ rekao je o. Jozo. Crkvena glazba je obredno organizirana, rekao je don Dario, istaknuvši da ona nije jingl ni glazbena kulisa onome što se događa za oltarom. „Uklopljena u obred, ona se uključuje u božansko ljudsko djelovanje; postaje spasonosni dijalog. Pjesma i riječ trebaju biti povezani sa sakramentalnom akcijom. U pitanju je istinitost slavlja, pravih vrijednosti, odlazimo li s naših liturgijskih slavlja osnaženi ili se vraćamo još više umorni“ rekao je don Dario, istaknuvši da pjesma i glazba nisu same za sebe. One imaju karakteristike sakramentalnosti, nisu ukras nego su utjelovljenje u strukturama komunikacije. Kad pjevački zbor izvodi neku skladbu, to nije dokazivanje, pravo na slavlje ne dozvoljava privatne ispadne, upozorio je don Dario, navodeći konkretne primjere što i kako bi trebalo izvoditi u pojedinoj prigodi.

Prof. Marijan je istaknuo da papa Benedikt XVI. skreće pažnju Crkve na važnost liturgije, želeći je sačuvati od duha sekularizacije. Predstavio je niz papinih tumačenja; kao kardinal Ratzinger u mnogim je dokumentima govorio o smislu crkvene glazbe kao dijelu liturgije; smatra da je sve prisutnije osiromašenje, očitovano svugdje gdje je lijepo zamjenjeno korisnim: "Načelo pristupačnosti za svakoga liturgiju nije učinilo razumljivom i otvorenjom, nego siromašnjom. Odbacilo se veličanstvenu crkvenu glazbu uime aktivnog sudjelovanja; zar to sudjelovanje ne može uključiti duh i sjetila".

Papa upozorava kako je kriterij liturgije postao biti razumljivom, što se svodi na banalizaciju otajstva, prevgagu riječi koje se čine dostupnijima i ugodnijima za vjernike. To je teološka, psihološka i pastoralna zabluda. Mnogi ne poznaju bit liturgijskog slavlja, njegov izvor i nositelja, upozorio je Marijan. Novo gledanje liturgiju opisuje riječima kreativnost, sloboda, proslava, zajednica, a pojmovi obred, nutarnost, imaju negativnu konotaciju. „Liturgijski kreatori misle kako liturgiju učiniti što privlačnijom i u sudjelovanje uključiti što više vjernika. No što je više prilagođujemo sebi manje nas privlači, jer svi osjećaju da se gubijena bit“ podsjetio je na papine riječi Marijan. Sekularizacija se očituje u doživljavanju liturgijske glazbe da je prvenstveno radi nas, važnija je zajednica od Onoga koji ju okuplja, bitno je kako je mi doživljavamo, što osjećamo, koliko nam je zanimljivo. Upozorio je na opasnost od samodopadnog proizvoljnog kulta kojem nije stalo do Boga nego vlastitim silama ljudima želi ponuditi uski protu-svijet. „Ljudi zaboravljaju da bogoslužje jest djelo Božje u kojem On prvi djeluje, a mi bivamo otkupljeni jer je on djelatan. Zajednica koja slavi samu sebe ne slavi ništa. Papa citira Romana Guardinija: u bogoslužju se ne radi o tome da činimo nešto, nego o tome da jesmo nešto“ rekao je Marijan. Veličina liturgije počiva na tome što ona nije proizvoljnost. „Događa se da glazba ne izvire iz molitve, nego zbog autonomije umjetničkoga postaje svrhom samoj sebi, uz taštinu talenta koji nije u službi cjeline nego sebe. U odbacivanju tradicionalnih formi, papa kaže da nismo htjeli njegovati sazrijevanje nečega što živi stoljećima, nego po uzoru na modernu industrijsku produkciju stvaramo liturgijske proizvode prema hiru trenutka. Autentična liturgija je protivna umjetnom u kojem čovjek stvara svijet za sebe i gubi pogled na Boga. Ili sve svodi, pa i bogoslužje, na mjerilo uskih potreba čovjeka“ rekao je Marijan, istaknuvši da autentično unaprijedenje crkvene glazbe treba biti na tragu velike tradicije gregorijanskog korala, svete polifonije, stoljetne pučke tradicije.

“Kršćanska glazba ne može služiti postizanju ekstaze, delirija, da umjetno spaja ljude na površnoj, senzualnoj ili razini generacijskog trenda, kao moda u odijevanju. Liturgijska glazba ne može služiti privlačenju i zabavi. Ona se treba razlikovati od bučnog i brzim ritmom opijenog svijeta. Neodgovorno pomodarstvo unosi glazbu koja je trend sekulariziranog društva. Time su mladi zasićeni, jer im to nude mediji i koncerti. Banalizirati liturgiju takvim pristupom znači stavljanje trenda vremena iznad liturgije, koji tada njome upravlja. Slijedi da liturgija mora pratiti promjene stilova svjetske glazbene scene, jer bi inače postala ‘dosadnom’ mladima” rekao je Marijan, upozorivši na niz pitanja: treba li bogoslužje podvrgnuti svijetu koji se brzo mijenja, kako bi se vjernike ‘privuklo’ misi; nije li to oduzimanje dostojanstva bogoslužju, svodeći ga na profanu manifestaciju, oduzimajući elemente simboličko-obrednog govora; nije li privlačenje mlađih euharistiji liturgijskim povlađivanjem nestalnim i površnim glazbenim trendovima odmak od sakramentalnog karaktera mise; je li glazba tek mamac za zadržavanje vjernika na misi, jer se pjeva na način kako to određuju popularni glazbeni hitovi.

BLAGDAN SV. DIMITRIJA I POČETAK AKADEMSKE GODINE

Misu povodom početka akademске godine na blagdan sv. Dimitrija u srijedu 26. listopada u crkvi sv. Dimitrija koja se nalazi uz zgradu Sveučilišta u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Poželjevši studentima i profesorima blagoslovljen početak još jednog ciklusa stjecanja akademskog znanja i sveučilišnog odgoja, nadbiskup je rekao da je sveučilište mjesto gdje studenti traže znanje i istinu koja ih prosvjetljuje. No gdje u sadašnjim nestabilnim okolnostima mlađež može naći orijentir, uporište i istinu, upitao je nadbiskup. „Zadaća sveučilišta je poučiti i pripremiti mlađe da budu profesionalno sposobni za ono što traži tržište. To je utilitaristički vid odgoja koji odudara od sveučilišnog duha. Jer, sveučilište je dom i mjesto gdje se traga za punom istinom o čovjeku i svijetu. Ono izbjegava ideologije koje se zatvaraju dijalogu razuma i otklanja svaki vid utilitarizma koji u čovjeku vidi samo potrošača. U tomu je poslanje i zadaća profesora i odgojitelja mlađih“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da su mlađima potrebni uzorni profesori, otvoreni istini različitim znanja, kadri hoditi u traženju istine, da su spremni i žrtvovati se za istinu. „Mladost je privilegirano vrijeme traženja i nalaženja istine. Poučavanje nije samo prijenos informacija, nego odgoj i formacija. Zato se očekuje da profesori mlađima budu poticaj, potpora i snaga u traganju za истinom. No ne smijemo nikad gubiti iz vida kako puna istina izmiče našem pogledu. Mi je možemo samo tražiti i donekle joj se približiti. Nikada je ne možemo potpuno obuhvatiti. Zbog toga je u poučavanju potrebno imati i duha poniznosti. Ona nas štiti od uznositosti i ne zatvara vrata istini“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je dužnost profesora biti poput lampe koja širi svjetlo bez buke i galame. I nema ljepšeg komplimenta nego kad se za nekog profesora može reći da je bio ne samo vrsni poznavatelj svoje struke, nego i čestit čovjek i iskreni prijatelj. Nadbiskup je zagovoru sv. Dimitrija povjerio sve koji uče, poučavaju i rade na Sveučilištu, da svojim zauzimanjem i životom učine sve kako bi ono bilo dom u kojem se traži istinu; studenti kojima su potrebni istinski učitelji da budu otvoreni puno istini u različitim granama spoznaje, a profesori da budu uzorni, poticaj i potpora u traženju istine.

DIJALOG O DIJALOGU – MOLITVENI SUSRET 'DUH ASIZA'

U franjevačkom samostanu sv. Frane u Zadru u četvrtak 27. listopada održan je molitveni susret 'Dijalog o dijalogu', organiziran povodom 25. godišnjice Duha Asiza, prvog svjetskog dana molitve za mir u svijetu. Susret je okupio predstavnike četiri vjeroispovijesti: rimokatoličke, pravoslavne, adventističke i islamske. Domaćin je bio fra Drago Ljevar, gvardijan samostana sv. Frane u Zadru, a predvodnici Molitve za mir u duhu Asiza mr. don Marinko Duvnjak, povjerenik za međureligijski dijalog zadarske nadbiskupije, o. Petar Jovanović, paroh pravoslavne crkve sv. Ilike u Zadru, zadarski imam Čamil efendija Bašić i adventistički pastor Marijan. Na početku susreta sa Svijeće mira pred oltarom upalili su svijeće kao znak svjetla u svijetu mraka. Molili su se psalmi i hvalospjevi Bogu, a prije završne molitve prisutnima su upućene prigodne riječi. Pastor Marijan je molio za mir u domovini, da Bog da mudrosti onima koji upravljaju našom zemljom da je mudro vode. Molio je za mir u zemljama gdje se ratuje: „Bože, učini da svaki od nas bude nositelj mira. Podari nam za to mudrosti i pozrtvovnosti. Pomozi da imamo razumijevanja za siromašne i one koji su drugaćiji od nas u vjeri i nacionalnosti. To te molimo u ime Isusa Krista“. U srdačnom pozdravu 'Mir s vama neka je' imam Bašić je u ime islamske zajednice koja u Zadru okuplja do 2000 muslimana zahvalio na pozivu da sudjeluju u toj blagoslovljenoj noći molitve, vedrine, duhovne i ljudske zrelosti.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Svima je čestitao 25. obljetnicu Duha Asiza, smatrajući ga plemenitom i vrijednom inicijativom. Poželio je da duh Asiza svima prosvijeti razum i srca, kako bi se svi svjesnije i odlučnije založili za sigurnost, dobroćinstvo i mir u svijetu. „Sve Božje knjige nas uče da vjerujemo u Boga, volimo čovjeka i cijenimo život; da svi potječemo od jednog muškarca i jedne žene; da je Božja volja da u svijetu vlada raznolikost, a ne nasilna ujednačenost. Taj princip raznolikosti čini naš život zanimljivim. Stoga moramo učiniti kako da jedno drugome budemo brat i prijatelj, a ne protivnik i neprijatelj. Vratimo se međusobnom prijateljstvu i toliko toga će biti moguće učiniti. Možemo naučiti živjeti ne jedni pored drugih, nego jedni s drugima“ rekao je imam Bašić, dodavši da Alah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat, sve odvratno i nasilje zabranjuje. „Bože milostivi, ako pogriješimo, podari nam snagu Adamovog pokajanja. Bože svemogući, ujedini srca naša u vjeri i ljubavi. Učvrsti korake naše u istini i pravdi. Osnaži volju našu u bratstvu i slozi. Udruži misli naše u domu i domovini. Pouči nas da je tolerancija najveći stupanj moći, a želja za osvetom prvi znak slabosti“ rekao je imam, poželjevši svima Božji mir i blagoslov.

Don Marinko je rekao da mir temeljno dolazi iz ljudskih srdaca. „U našoj duši i srcu temeljno se vodi borba za mir. Molimo Gospodina da u srcu svakog čovjeka može pobijediti mir. Da se u dubini duše možemo otvoriti Bogu koji je izvor mira i koji ima moć preobražavati naše duše i srca. Da zaista možemo praštati i nesebično ljubiti, da možemo biti sinovi i kćeri nebeskog oca“ rekao je don Marinko, dodavši da Crkva potiče međureligijski dijalog jer papa Benedikt XVI. kaže da postoji istina o čovjeku koja vrijedi za sve. „Postoji univerzalnost razuma. Čovjek kao razumno biće može spoznati tu istinu. Istina je da smo pozvani živjeti u miru i ljubavi, da postoje temeljne moralne vrijednosti koje smo svi pozvani poštivati. To je temelj mira“ rekao je don Marinko. U ime episkopa dalmatinskog Fotija prisutne je pozdravio o. Petar Jovanović. Duh Asiza pokazuje kako svatko u svojoj religijskoj tradiciji izražava brigu i ljubav prema cjelini svijeta i miru u njemu. Svatko može pred Bogom prepoznati svoje i religijske dragocjenosti drugoga, rekao je o. Petar, podsjetivši da je Duh Asiza bio događaj duha koji je u svijetu sukoba dao novu kvalitetu susreta različitih ljudi. „Ne možemo biti zadovoljni ako nemamo mira u svojoj duši. Uzalud namobilja i bogatstva ako nema mira u državi. Bitno je da čovjek ima mir u sebi, zemlji, društvu, među ljudima u svijetu. Mirovorstvo je Isusovo blaženstvo. Može li naša duša biti mirna, ako čovjek vidi da se u svijetu među našom braćom po Bogu vodi rat i proljeva nevina krv“ upitao je paroh, dodavši da je željeti mir, tražiti i graditi mir poruka s tog mjesta. Umjesto da ljudi budu bliži jedni drugima, stalno se dijele i međusobno udaljuju, upozorio je. Rastu zidovi koji dijele narode, društva i obitelji. „Kao kršćani osjećamo odgovornost pred pitanjima nismo li u zamrzavanju ljudskih odnosa mi nečim doprinijeli svojim ponašanjem, stavovima i grijesima? Zidovi su podignuti od ljudske sebičnosti, pohlepe, poroka, nevjerojanja, kao što

je od takvog materijala bila podizana Babilonska kula. Bez duhovnog sjedinjenja s Bogom čovjek ne može stvoriti sjedinjenje s ljudima“ rekao je o. Petar, dodavši da svaki skup ljudi različitih vjeroispovijesti treba biti novi susret s Bogom, duhovna smotra na kojoj vjernik treba odgovoriti kakav je u mislima, djelima, osjećajima i doživljajima. „Veliki ljudi su kao monete napravljene od zlata. Propadaju vremena, mijenjaju se običaji, ali vrijednost zlata ostaje. Također ostaje vrijednost velikih ljudi“ rekao je o. Petar, istaknuvši da je sv. Franjo jedan od takvih ljudi. U odgovoru na pitanje kome je kao čovjek nalik, kršćanin će najbolje ispitati svoju savjest i najdostojnije proslaviti taj dan, rekao je o. Petar, svima poželjevši blagoslov, u želji da s tog susreta podu bolji, snažniji i hrabriji.

SVEČANI JUBILEJI ZADARSKIH BENEDIKTINKI SV. MARIJE

‘Sjećajući se prošlosti gradimo budućnost’ geslo je trostrukе proslave benediktinki sv. Marije u Zadru započete u četvrtak 27. listopada svečanim programom u crkvi sv. Marije u Zadru. Slave 920 godina od posvete bazilike sv. Marije te se spominju 900 godina od preminuća Vekenegе, prve nasljednice njihove utemeljiteljice opatice Čike i 20 godina od smrti opatice Benedikte Braun, obnoviteljice srušenog samostana. Čestitao im je i kardinal Josip Bozanić, poželjevši da i dalje budu uzorne evangelizatorice, vijesnice Evangeliјa, da napreduju u požrtvovnosti, svetosti i marljivosti. Prve večeri koludrice su izvele svečani govorno glazbeni program u kojem su predstavile povijest te najstarije redovničke zajednice u Hrvatskoj. Njihova povijest znači: strani osvajači s jedne strane, a s druge koludrice, braniteljice sakralnih dragocjenosti. Predvođene opaticom Anastazijom Čizmin, s djecom Osnovne glazbene škole sv. Benedikta koja uspješno djeluje u prostoru njihova samostana, koludrice su pjevale zadarske laude iz 12. st., ‘Trisvjatoje’ na žumberačkom napjevu iz Liturgije sv. Ivana Zlatoustog, ‘Sanctus’ iz Kartulara sv. Marije u 11. st. “U kapitulu samostana naš se rod sklanjao i klanjao. Tu su seljanke vezle čipke, brojanice i molitve nizale opatice, pisale kodekse. Tu su bile riznice, knjižnice, misnice, brevijari, dok su okolo gorjeli požari i pustošile pohare: Mlečani, križari, Turci i moderni barbari. Našle su sestre vremena za pouke hrvatskih kćeri i za pomoć namjerniku, siromahu, i da štite blago minulih vremena: srebro, zlato, slike, prastare note, zapise, pergamene, bez čega bi bili tek bezvrijedne prošlosti sjene” poručile su sestre u recitalu autorice opatice Čizmin i crkvenog povjesničara mons. dr. Eduarda Perića. Pred pukom koji je dupkom ispunio crkvu u dvosatnom programu sestre su izvele i pjesmu Stara zvona, Veliča prema ruskom napjevu za Bogorodičin akatist i Bonum est confidere in Domino. Umjetnica Milena Dundov pročitala je Epitaf u spomen na Vekenegu koja je dovršila gradnju zvonika i kapitula i u čije je vrijeme samostan doživio procvat. “Teška je bila povijest koludrica sv. Marije, kao i mučenička kob Zadra. Teška i slavna. Ora et labora vapila je duša potresena” rekle su sestre izvodeći istoimenu skladbu.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Upriličena je i kolaudacija novih Nakićevih orgulja u crkvi sv. Marije koje su, kao i cijeli samostan, bile uništene u Drugom svjetskom ratu. U slovensko-njemačkoj produkciji, orgulje su stigle kroz barikade i u crkvu sa strepnjom postavljene 1991. g. povodom 900 godina posvete crkve sv. Marije. No zbog neprilika Domovinskog rata i neprimjerenih okolnosti tada nisu doživjele kolaudaciju – pohvalbu. Kolaudaciju je pratila izvedba Fantasie i Piece d'Orgue J. S. Bacha u izvedbi mr. Miljenka Bajata. Brojni zadarski puk, uglednici iz kulture, predstavnici vlasti, pohodili su tu večer i sve ove dane samostan sv. Marije koji je otvorio vrata poštovateljima karizme sv. Benedikta i koludrica. Na čestitke i izraze lijepih želja koludrice su uzvratile izrazitim gostoprимstvom. Na Trgu opatice Čike ispred crkve sv. Marije priredile su veliki banket te raznovrsnim i bogatim agapeom počastili sudionike nakon završenog programa. Cijeli trg bio je omeđen lončanicama žuto bijelog cvijeća (boje vatikanske zastave) koje se nosi na groblja uz Dušni dan, u sjećanju na nekadašnji izgled trga. Naime, sve do 1970-ih godina Trg opatice Čike bio je omeđen ogradom i zidom. Taj je prostor bio u istoj razini s površinom Foruma sve do Nadbiskupskog doma.

Kad se Zadar obnavljao i Forum iskopavao, prema viziji prof. Ive Petricioli, razina Forumskog trga na današnjoj Poljani Ivana Pavla II. je spuštena, a crkva sv. Marije je ostala na uzvisini. Zbog izražajnjeg i funkcionalnog urbanog arhitektonskog rješenja ograda oko crkve tada je makanuta. "U našim analima piše da su koludrice za četiri velike godišnje proslave u svome dvoriću častile narod i sve pridošle. To smo i mi učinile u prigodi naših velikih jubileja" rekla je opatica Anastazija Čizmin.

MISNO SLAVLJE NA 920. OBLJETNICU POSVETE CRKVE SV. MARIJE

Povodom obilježavanja 920. obljetnice posvete crkve sv. Marije u Zadru, u petak 28. listopada svečano misno slavlje u crkvi sv. Marije predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u zajedništvu s 15 svećenika. Spomen je to na 28. listopada 1091. g., kad je posvećena četvrti bazilika u Zadru, sv. Marije. Na okruglu 900. obljetnicu posvete crkve prije 20 godina bio je Domovinski rat i svečanost nije realizirana. „Zvona su šutjela, svjetla potamnila, relikvijari, škrinje i svetinje bile su zazidane. Nije se moglo slaviti jer je rat, poguba ljudske naravi, diljem Lijepe naše vodio krvavo kolo“ rekao je nadbiskup, dodavši na mjestu sv. Marije povijest nije šutjela. Na rimskom Forumu, stjecištu kulta i kulture romanske Iadere, u tabernama Foruma nad kojima je prvostolnica sv. Stošije, počela je živjeti kršćanska zajednica okupljena oko biskupa. S istočne strane Foruma u ranom srednjem vijeku zadarska patricijka Čika, polusestra kralja Krešimira IV., dala je izgraditi samostan i crkvu Sv. Marije. Za vrijeme mise nadbiskup je blagoslovio novi oltar za slavljenje prema puku kojeg primjereno koludrice nisu imale. Izliven u glini, gipsu i od orahovog drveta, oltar je izradila radionica zadarskog umjetnika Igora Maštruka. Sprijeda prikazuje motive s drevne škrinjice sv. Grgura koja se čuva u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti. To su Krist svevladar na prijestolju, susret Joakima i Ane Radionica, navještenje, sv. Stošija i sv. Krševan, detalji iz kapitula, stupići. Oltar prikazuje motive važne u životu koludrica, dio samostanske skulpture i arhitekture. Misa je počela procesijom preko Trga opatice Čike u kojoj su koludrice u ruci nosile svijeće. Uz spomen 900 godina od preminuća Vekenoge, nadbiskup je podsjetio na sve vrijedne koludrice koje su živjele u samostanu i dijelile sudbinu ljudi, Zadra i nadbiskupije. Istaknuo je značaj opatice Benedikte Braun preminule prije 20 godina, a bila je na čelu te kuće u teško vrijeme. „Kao hrabra žena nije se plašila, već je sa svojim susestrarama čvrsto držala stijeg Čike i Vekenoge. Hrabro je izložila svoj život kako bi sačuvala dragocjenosti i svetinje koje su trebale biti odvezene u Italiju. ‘Zar se može nositi sa sobom ono što ti ne pripada, a da to ne bude krađa?’, rekla je i spriječila odvoz relikvija i dragocjenosti. Zadar joj duguje zahvalnost“ rekao je mons. Puljić. Istaknuo je kako je na pozivnici koludrica povodom jubileja utisnuta riječ ‘pax’, mir. „Mir je dragocjeno blago benediktinske baštine.“

On proizlazi iz milosti koja je pravi izvor mira i radosti. Sinovi i kćeri sv. Benedikta upisuju tu riječ na zidove svojih ćelija, hodnika i klaustara. Utiskuju tu riječ u svoje duše kako bi im život odsijevao duhovnom otmjenošću i ozbiljnošću. Djeluje nevjerljativim zasljepljeni čin bombardiranja koji je sa zemljom bio sravnio taj spomenik vjere i kulture. No mi ne želimo biti suci onima koji su to divljaštvo počinili. Radije Bogu zahvaljujemo što nam se u slobodnoj domovini pruža prigoda biti svjedokom naravi monaškog života te zajednice. Crkva i danas osjeća potrebu takvog oblika života po kojem se oni koji opslužuju pravilo sv. Benedikta izdvajaju iz crkvene i društvene zajednice, okružuju ogradom samoće i šutnje i čine da se odatle čuju zvukovi smirene i sabrane molitve“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši kako su Benedikt i monasi u prirodi stvarali oaze tišine. „U društvu je vladalo rasulo, moralna i kulturna klonulost koja im nije pružala mogućnost živjeti u miru i duhovno napredovati. Poznavatelji benediktinske duhovnosti kažu da je najveća zasluga sv. Benedikta to što je u vrijeme velikih seoba naroda i gibanja imao hrabrosti reći 'Stanite, zaustavite se!'. Ljudi su preživljavali od onoga što su opljačkali, tu bi živjeli neko vrijeme i isli dalje. Benedikt je rekao 'Može se i drugačije živjeti'. Naučio ih je kako se može obrađivati, zaustaviti, kako se može od vlastitog rada živjeti“ rekao je nadbiskup, upozorivši da je i današnji čovjek uzgiban, nema vremena stati, zasutaviti se, osjetiti tišinu i blagodat mira.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

„A čovjeku je potrebno zaklonište gdje će naći sigurnost, smirenost, molitvu, rad, prijateljsko povjerenje. Čovjek našeg doba ne doživljava pomanjkanje druženja i zajedničkog života. Njegova je duhovnost ugrožena zbog 'bujnosti života', uznemirenosti, buke i grozničavosti. Nema prostora ni vremena za šutnju i prisnu riječ koja se čuje samo u tišini. Nedostaje mu molitva, mir, red, samoća; da bude malo sâm sa sobom. Pravila, molitva i red, zidine, samoća i odvojenost benediktinskih klostara bile su tomu trajna pomoć“ poručio je mons. Puljić podsjetivši na riječ sv. Benedikta: „Iz unutarnje samoće i kontemplativne šutnje, iz pobjede nad bukom vanjskog svijeta, rađa se dijalog sa samim sobom i s Bogom“. Pozvao je na molitvu za sve preminule u dugom povijesnom ophodu molitve i rada po Reguli sv. Benedikta te poželio da to trolistno slavlje bude poticaj koludricama da ostvaruju evanđeoske savjete i zavjete.

ZAVRŠEN TROSTRUJI JUBILEJ BENEDIKTINKI SV. MARIJE

Trostruki trodnevni jubilej benediktinki sv. Marije u Zadru završen je u subotu 29. listopada pohodom koludrica, predstavnika vlasti i brojnog puka u tri autubusa i desetcima osobnih automobila u njihov novoizgrađeni kompleks u Smilčiću kojeg su došle preuzeti popraćeno molitvom. Svojevremeno je koludricama u vizitaciji izaslanstvo nadležne rimske kongregacije preporučilo da nađu prostor za rekreaciju i odmor u tišini, budući da su dvije trećine njihovog samostanskog kompleksa nakon obnove crkve sv. Marije pripale prostoru Stalne izložbe crkvene umjetnosti u kojem je sakralno blago izloženo javnosti. U svetište crkve sv. Marije 1943. g. je pala bomba i razorila crkvu. Tek je 1968. g. prekinuta zabrana obnove crkve, koju dotad komunističke vlasti nisu dopuštale. Početak obnove utjecaj je tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, no uvjet je bio da koludrice borave samo u jednom krilu samostana, a druga dva krila neka budu prostor SICU-a. Kompleks s vinogradima i voćnjacima na četiri hektara u Smilčiću obnovljen je nakon dvije i pol godine i koludrice će ga koristiti povremeno. Osobito ljeti, zbog brojnih manifestacija u njihovom okruženju, samostan sv. Marije u gradu izložen je buci. Na putu do Smilčića puk je zastao u Zemuniku Gornjem kod rodne kuće blagopokojnog zadarskog nadbiskupa Ivana Prende kojem su koludrice htjele zahvaliti za povezanost s njihovim samostanom i pružanoj podršci. Tu ih je s pukom dočekao zemunički župnik Zdenko Dundović te je izmoljena molitva odrješenja. Predvođeni Katedralnim zborom sv. Stošije s voditeljem Žanom Morovićem otpjevali su pjesmu 'Slavim te Gospode', omiljenu pjesmu nadbiskupa Prende. Na ulazu u Smilčić koludrice i puk dočekao je župnik Smilčića don Jure Zubović s vjernicima Smilčića, ministrantima i križem, te su svi u povorci moleći litanije došli do njihova zdanja. Tu su izmolili Šesti čas. To je veliki dan za župu Smilčić, rekao je župnik Zubović, koji je nakon boravka u zdanju koludrica sve pozvao u župnu crkvu Gospe od Zdravlja u Smilčiću.

Tu im je predstavio povijest župe i crkve, a o koludricama je govorio i njihov prijatelj, književnik i pjesnik Joja Ricov. Kompleks koludrica nalazi se na raskrižju putova u Ravnim kotarima, plodnom poljoprivrednom području, te su u agapeu bili posluženi vino i likeri iz benediktinskih vinograda u Smilčiću. U svečanosti je sudjelovao puk iz Zadra i ravnokotarskih mjesta, a na podršci i povezanosti svima je zahvalila opatica Anastazija Čizmin, 180. poglavica ženskog benediktinskog samostana sv. Marije u Zadru.

SAKRALNA IZLOŽBA BENEDIKTINKI SV. MARIJE

Višestoljetnu povezanost benediktinki sv. Marije u Zadru i njihovih sugrađana potvrđuje i sakralna izložba rijetko viđenih dragocjenosti koje su u prostoru svog samostana u Zadru postavile u sklopu proslave svog trostrukog jubileja. Škole su izrazile zanimanje za razgledavanjem vrijednih izložaka iz njihove bogate prošlosti koje su ovih dana predstavile javnosti obilježavajući 920 godina od posvete crkve sv. Marije, 900 godina od preminuća opatice Vekenegi i 20 godina od smrti opatice Benedikte Braun, obnoviteljice srušenog samostana sv. Marije. Povodom jubileja sestre su izradile 50 fotografija velikog formata koje prikazuju zajednicu iz vremena Benedikte Braun, događaje od kraja Drugog svjetskog rata, nakon što su se vratile iz samostana u kojima su bile za vrijeme rata, oblačenja i zavjete koludrica, radove, Madre Benediktu u bolesničkoj postelji. „To je i za nas dobro osvježenje jer se puno toga obnovi prolazeći kroz povijest, čitajući i razmišljajući. Neka se učenici i svi zainteresirani napoje vrijedne starine i kulture, da vide i znaju što grad ima, što čuvamo, tko smo i što smo“ rekla je opatica Anastazija Čizmin. Madre Benedikta je bila upraviteljica samostana od 1945. do 1947. g., a od 1947. do 1972. g. opatica. U to vrijeme dogodilo se sve bremenito i značajno u rušenju i obnovi samostana. „U srušenom samostanu sv. Marije nije bilo metra gdje bi se sklonila glava pa je zadarski nadbiskup Munzani koludricama za stanovanje ponudio sjemenište ‘Zmajevići’. Po završetku rata 1945. g. sestre odlaze u sjemenište i tu ostaju 27 godina“ rekla je opatica Anastazija. Naime, komunističke vlasti nisu htjele obnovu samostana na postojećem mjestu. Nudili su rješenja za gradnju samostana izvan grada. „Sve sestre, a osobito Madre Benedikta nisu se dale pokolebiti niti su htjele o tome govoriti. God. 1968. je puknuo gordijski čvor zabrane obnove crkve. Na to je utjecala Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, s uvjetom da za boravak sestara bude jedno krilo samostana, a druga dva krila za SICU; da se tu sakralno blago izloži javnosti i pokaže cijelom svijetu čime se možemo ponositi. Od 1968. do 1970. g. bila je intenzivna obnova jednog krila samostana. U obnovljeni samostan koludrice su se vratile 27. rujna 1970. g. velikom svečanošću, predvođene nadbiskupom Marijanom Oblakom. Zajednica od 27 sestara krenula je u procesiji iz sjemeništa, Trgom sv. Stošije, Kalelargom. U sadašnjem klastru bila je velika svečana misa u kojoj su sudjelovali svi tadašnji jugoslavenski biskupi. Obred i misu predvodio je nadbiskup Oblak. Madre Benedikta tada je bila u bolnici. Kad su se prenosile umjetnine i drugo išla je ispred ljudi koji su nosili, spotaknula se na stepenicu i pala. Slomila je bedrenu kost i kuk. To je bilo 9. rujna, 18 dana prije preseljenja u samostan. Bila je u bolnici, operirana, nije mogla biti prisutna. Mi smo ušle u samostan, a ona u bolnici. Udaren pastir, ali stado se nije raspršilo. Ona je molila i žrtvu prikazivala na bolesničkoj postelji. A mi smo pjevale i isle u novi samostan, predvođene priorom Madre Skolastikom“ sjeća se opatica Anastazija Čizmin.

Madre Benedikta je rođena 1895. g., a umrla je 1991. g. u Abano Terme u Italiji gdje je otišla uslijed ratnih neprilika na poziv tamošnjih koludrica iz samostana San Daniele zbog sigurnijeg liječenja i potrebne njege. Dvadeset godina nakon smrti M. Benedikte olakšan je prijenos njenih posmrtnih ostataka te će biti pokopana u samostanskoj grobnici koludrica na zadarskom Gradskom groblju. Otac Benedikte bio je Austrijanac, majka Talijanka, a ona čuvarica hrvatske baštine koja je sprječila odvoz relikvija i umjetnina u Italiju. Benediktinkom je postala 1928. g., s 33 godine, kao zrela osoba, s iskustvom života i rada. „Bila je jako hrabra, čvrsta, nepopustljiva, postojana, nepokolebljiva. A u trenucima kad je trebala biti majčinska bila je kao da te rodila. Sve mi koje smo došle u samostan nismo imale teškoća i strah od ‘neke’ časne majke. Znala se prilagoditi. Za sve nas vodila je duhovne vjžbe za pripremu, oblačenje, zavjete. Imala je puno duha, uma i učenosti. Školovana je u Pragu gdje je završila studije. Tamo je bila u kontaktu s benediktincima, slušala je gregorijanska pjevanja i odlučila se posvetiti liturgiji. Jako je voljela liturgiju i gregorijansko pjevanje. Bila je učiteljica, radila je u inozemstvu kao prosvjetna radnica. Kad je došla u samostan nastavila je raditi u djevojačkoj školi. Bila je odgovorna za odgoj mladih djevojaka u samostanu. Njeno iskustvo rada s djecom i mladima puno joj je pomoglo u radu kao opatica“ kaže opatica Anastazija. Otac joj je bio vojni liječnik, često su zbog njegova posla mijenjali prebivališta, te se sve četvero djece redilo drugdje. Benedikta je rođena u Šibeniku, tamo je krštena i povezana je s katedralom u Šibeniku gdje je i sad njihova kuća. Izložba prikazuje i nagrade koje je M. Benedikta dobila od lokalnih i državnih vlasti za hrabrost, doprinos u kulturi, između ostalog i nagradu Vladimira Nazora. Jednom je dobila i novčanu pomoć od dva milijuna dinara. Nije ih htjela uložiti u materijalnu izgradnju samostana nego u buduće koludrice. To je bio fond za školovanje sestara. Tako se školovala i sadašnja opatica Anastazija Čizmin. U kapitolu je izložen obnovljeni oltarnik iz 14. st., drevni iluminirani životopis sv. Krševana ručno pisan, a nestao je iz Zadra u ratu.

Koludrice su ga prije 12 godina otkupile od engleskog antikvarijata. Izloženi su i crteži hrvatskih crkava koje su koludrice otkupile od unuka istaknutog britanskog arhitekta Thomasa Jacksona, projektanta i zvonika zadarske katedrale. Boraveći u Hrvatskoj krajem 19. st. taj je putopisac crtao naše sakralne građevine. Koludrice su otkupile njegovu zadnju kolekciju. Izložene su i stare čipke koludrica i knjige iz 16. i 17. st. koje nisu bile u popisu da se sačuvaju u zvoniku za Drugog svjetskog rata. U trenutku kad se zvonik crkve sv. Marije već počeo zazidavati s dragocjenostima u njemu, M. Benedikta je mimo predviđenog protokola što će se sve pohraniti, u zvonik ubacila svežanj čipki i knjiga, među kojima su i finansijski spisi. U podrumu njihova zvonika u Drugom svjetskom ratu bilo je pohranjeno zlato i srebro nadbiskupije, Zadra, Nina i okolice. Spasila ga je opatica Braun. Koludrice su bile u Vekeneginoj kapelici na prvom katu zvonika čiji su zidovi ukrašeni freskama. Zapaljive bombe pale su na crkvu 1943. g. i gotovo je sravnile sa zemljom. U svetištu je tada srušen oltar, razoren su kapitul i nekadašnja velika sakristija (koja je sad svečana dvorana), a iznad nje je bila velika garderoba s crkvenim ruhom koje je propalo; malo ga je ostalo i sad je u izložbi. Kad je bilo odlučeno da se zlato i srebro izvadi iz zvonika, nadbiskup Munzani je zvao M. Benediktu da tome svjedoči. Ona je bila zapisničarka inventara, s Teresom Manzoni koja je bila kustosica sakralnog blaga. Bile su pri polaganju dragocjenosti u zvonik pa je nadbiskup htio da budu prisutne i kad se bude otvarao. M. Teresa je umrla 1944. g. u Ninu, kad su koludrice još bile u hodu, Zadar, Nin i drugi samostani. Zato je nadbiskup odredio M. Skolastiku koja je bila u Pagu. Tako su Skolastika i Benedikta svjedočile otvaranju zvonika, da se vidi u kojem je stanju crkveno blago i da se popiše inventar. Izloženi su i veliki panoi na kojima fotografije prikazuju kronologiju događaja, razdoblja od rušenja do obnove samostana koja se odvijala u fazama: crkva, kapitularna dvorana, zvonik, freske zvonika, 1996. g. podignut je veliki glavni oltar, a prije nekoliko godina obnovljen je kip Gospe žalosne. Datira iz 15. st. i bio je pogoden u Drugom svjetskom ratu. Jedino je on ostao postojan i sačuvan. Trebalo ga je obnoviti. Mnogi umjetnici se nisu usudili bojeći se da će se raspasti. "Došli su hrabriji u Restauratorskom zavodu u Zagrebu koji su nam uvijek sve obnavljali. U nekoliko mjeseci restaurirali su Gospin kip. Sad je obnovljen i na svom mjestu na pokrajnjem oltaru" rekla je opatica Anastazija. Obnovljen je samostan, klaustar, prošle godine je počela a ove godine završena rekonstrukcija puknutog stropa crkve. Nabavljen je i oltar, za slavljenje prema puku. Time je dovršen višedesetljetni sakralno kulturni restauratorski pothvat obnove ženskog benediktinskog samostanskog kompleksa sv. Marije u Zadru.

6. SUSRET ZBOROVA MLADIH FRANJEVAČKE PROVINCije SV. JERONIMA

Budite Božji trubaduri po uzoru na sv. Franju, poručili su svećenici franjevci raspjevanoj franjevačkoj mlađeži iz cijele Dalmacije na šestom susretu zborova mladih Franjevačke provincije sv. Jeronima u subotu 29. listopada u crkvi sv. Frane u Zadru. Susret je okupio mlađe koji su u nedjelju 30. listopada sudjelovali i na misnom slavlju u župnoj crkvi Srca Isusova u Zadru, a ugostile su ih zadarske obitelji prisutne i na tom franjevačkom festivalu mladih koji se već drugi put održava u Zadru. Uz instrumentalnu pratnju dvije pjesme izveli su mlađi koji djeluju pri župama i samostanima Provincije sv. Jeronima od Istre do Dubrovnika: Krnjevo iz Rijeke (Isus premješta planine, Veselo kročim stazom života), Rožat iz Rijeke Dubrovačke (Utješi me Majko, Samo tvoja ljubav), Abba sa splitskog Poljuda (U tajnosti, Bože tebi pjevam ja), samostan Male braće iz Dubrovnika (Povratak, Tebi), sv. Antun iz Crikvenice (Sveti plam, Duše sveti), Srce Isusovo sa zadarske Voštarnice (Ustani i kreni, Zazvat ću Gospoda), samostan sv. Frane u Zadru (Jeruzalem, Zdravo Marijo). Gostovali su mlađi župe Puntamika iz Zadra (Brate moj, Diši u meni) a susret razdragane mlađosti i radosti završen je zajedničkim nastupom svih sudionika pjesmom ‘Mi želimo uzdići Isusa’. Prisutne su pozdravili fra Drago Ljevar i fra Tomislav Šanko, a kroz program je vodila Zrinka Merčep. Prije subotnjeg večernjeg nastupa zborova, glumci s Franjevačkog instituta za kulturu mira iz Splita u crkvi sv. Frane izveli su scenski prikaz ‘Dijalog sv. Franje i sultana Malek al Kamila’ u režiji Rade Perkovića, spomen na njihov susret u Egiptu 1219. g. za vrijeme 5. križarske vojne. Taj je scenski prikaz izведен povodom 25. obljetnice Duha Asiza.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

MOLITVENO KULTURNI SUSRET POVODOM DVA I POL STOLJEĆA ŽUPNE CRKVE SV. STOŠIJE

Povodom proslave 250. obljetnice župne crkve sv. Stošije u Biogradu, u subotu 29. listopada u toj su se crkvi Biograđani okupili na kulturno-molitvenom susretu. U Biogradu se još 1059. g. spominje biskupija, koja je trajala sve do 1125. Prije Svečane Večernje koju je predvodio don Milivoj Bolobanić, generalni vikar zadarske nadbiskupije, dugogodišnji župnik Biograda u Domovinskom ratu, povijest crkve i župe predstavio je župnik Biograda Zdenko Milić. Crkva sv. Stošije na uzvisini biogradskog poluotoka jednobrodna je građevina s apsidom, jednostavnih baroknih oblika. Na vrhu pročelja je kip zaštitnice sv. Stošije. Duga je 33 m, široka 12,5 m a visoka 10 m. Crkvu je 1761. g. posvetio nadbiskup Mate Karaman, što potvrđuje i uklesani latinski natpis nad portalom kamenog pročelja: „Bogu predobrom, Svevišnjem, ovaj hram posvećen blaženoj Anastaziji mučenici, prije tjesniji, podgine pobožnost stanovništva starog Zadra, nekada Albamaris, pod župnikom Antonom Jurasovićem, za petnaeste godine nadbiskupovanja Mate Karamana, za upravljanja prokonzula Franje Diedo, godine utjelovljenja Gospodnjeg 1761.“ Crkvu su Turci dvaput zapalili pa su župljani o vlastitom trošku podigli prostraniju i ljepšu. Uz crkvu je 1859. g. podignut zvonik visok 30 m, a tri velika zvona postavljena su 1925. g. u spomen na tisućitu godišnjicu hrvatskog kraljevstva. Župna kuća je podignuta 1869. g. U spisima kanonske vizitacije nadbiskupa Molina iz 1595. g. spominje se starija župna crkva u Biogradu, prethodnica današnje, i župnik Šimun Berčić iz Sali. U zahvalnosti za djelovanje, don Zdenko je naveo imena 17 biogradskih župnika od 1761. g. Stara je crkva 1671. g. imala četiri oltara: glavni posvećen sv. Mihovilu arkandelu, a ostali sv. Roku, Gospi od Karmela i Duhu Svetomu. Godine 1681. tu su i oltari sv. Petra apostola i sv. Ivana Krstitelja. Svi oni su i nositelji imena bratovština djelatnih u župi sv. Stošije, koja je, prema spisima, nekad bila posvećena Gospinu uznesenju. Sad je u crkvi pet oltara: glavni mramorni sa svetohraništem i slikom silaska Duha Svetoga, kameni oltar prema puku, mramorni oltari Gospe od Ružarija s drvenim kipom i sv. Ante s drvenim kipom, kameni oltar Duše u čistilištu i barokni drveni oltar sv. Stošije s uskrslim Kristom i andelima. „Trođijelno komponirani oltari pokazuju visoku izvedbenu razinu koja se ogleda u izboru mramora, vještini obrade, klesarskom umijeću izrade kompozitnih kapitela te intarziji sitnih ulomaka mramora u veće, raznolike cjeline.

Oltar Gospe Karmelske dopunjeno je skulpturom koja se povezuje uz ugledna imena mletačke kiparske umjetnosti. Oltari u Biogradu imaju istaknuto mjesto u korpusu oltarne arhitekture i skulpture u cijeloj Dalmaciji. U inventaru dalmatinskih oltara u obliku slavoluka vezanih uz zid, biogradski žrtvenik je među najvrijednijim primjerima nastalima u 17. st.” rekao je don Zdenko. Predstavio je i vrijednost biogradskih glagoljskih matica krštenih (1722-1829), glagoljske madrikule Blažene Divice Marije od uznesenja (1720-1841), glagoljsko Stanje duša i knjiga onih koji se pričešćuju i ispovidaju (17. i 18. st.). Čuvaju se u Državnom arhivu u Zadru i arhivu Zadarske nadbiskupije u Ordinarijatu. Župnik je istaknuo i značajnu povijest Biograda koji je trpio napade osvajača (Mlečana 1125. i Turaka u 17. st.). Grad je osnovan početkom 9. st. kad se formiraju prve hrvatske kneževine. Za vladavine Krešimira III. 1018. g. postaje hrvatski prijestolni grad. Petar Krešimir IV. u Biogradu osniva biskupiju, muški benediktinski samostan sv. Ivana evanđeliste i ženski benediktinski samostan sv. Tome. God. 1102. u Biogradu se ugarski kralj Koloman kruni hrvatskom krunom za kralja Hrvatske i Dalmacije. Mletački dužd Dominic Michieli 1125. g. zauzeo je Biograd i srušio do temelja. Tada su opljačkani njegovi samostani, katedrala, kraljevska palača, svjetovna i crkvena dobra. Biogradsko područje u političkom i crkvenom pogledu dodijeljeno je Zadru, biskupska stolica odlazi u Skradin, a redovnici samostana sv. Ivana odlaze na Čokovac gdje uz postojeću crkvu sv. Kuzme i Damjana grade samostan. Biograd je danas razvijeni dalmatinski grad u kojem su dvije župe: Sv. Stošije sa 4000 i Sv. Ivana sa 1500 stanovnika.

MISNO SLAVLJE U SPOMEN 250. OBLJETNICE POSVETE BIOGRADSKE ŽUPNE CRKVE

U spomen 250. obljetnice posvete župne crkve sv. Stošije u Biogradu (1761-2011), svečano misno slavlje u biogradskoj župnoj crkvi u nedjelju 30. listopada predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Nedaleko ove crkve bili su temelji starokršćanske crkve iz 6. st., koja je proširena u 9. st., a u 11. st. je bila katedrala i krunidbena crkva hrvatskih kraljeva. „Misom želimo zahvaliti Bogu i sv. Stošiji za sve primljene milosti tijekom 250 godina, moliti pokoj za duše vjernika, svećenika i redovništva koji su tu slavili Gospodina i djelovali u životu grada“ rekao je biogradski župnik Zdenko Milić, istakнуvši u ovoj jubilarnoj godini i duhovne obnove u župi. Crkva je obnovljena iznutra, u tijeku je obnova zvonika. Proslava dana posvete crkve slavlje je Isusa koji je glava Crkve, a mi njegovi udovi. To je slavlje njegove otajstvene nazočnosti među nama, rekao je nadbiskup. U toj crkvi može se osjetiti Božja blizina i primiti blagoslov. Oduvijek je bila sveto mjesto, izvor nadahnuća, podizala je ljude i davala snage za nova pregnuća. „Slaveći 250. obljetnicu posvete neka još više zaživi svijest i radost zbog Crkve koja u nama i po nama živi i napreduje.“

Neka stanovnik Albe Maris, bijelog kraljevskog grada Biograda, osjeti ponos i puls narodne povijesti” rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je to i prigoda zahvaliti našim precima i poticaj da budemo vjerni i u budućnosti. Podsjetio je na bogate povijesne temelje tog grada i hrvatskih vladara; u Biogradu je kralj Petar Krešimir IV. 1059. g. utemeljio biskupiju, a Koloman Arpadović 1102. g. okrunjen je za hrvatskog kralja. Nadbiskup je protumačio poruku navještaja Božje riječi po proroku Malahiji koji opominje i kori sunarodnjake, te ulomka Evanđelja u kojem Isus kori pismoznance i farizeje. Malahija posjeduje iskrenu revnost za Božje stvari. Dobro poznaje društvene i religiozne prilike i traži načine kako pokrenuti narod na religioznu, kul-turnu, nacionalnu i gospodarsku obnovu. „Jahve mu je dodijelio poslanje pa kao prorok otkriva nerede svog vremena. Židovi su po povratku iz babilonskog izgnanstva podigli hram i obnovili kult.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Ali Malahija vidi da onaj prvotni zanos, dok se hram obnavljalo, pomalo jenjava. Osjeća se zamor, kriza svećenstva i naroda. To nas podsjeća na našu stvarnost. I kod nas je krajem 20. st. počela obnova okupljanjem oko oltara diljem domovine. Kad smo osvojili slobodu i nezavisnost, molitva se, nažalost, smanjila. Potreban nam je ponovno jedan Malahija da nas probudi i pokrene“ rekao je mons. Puljić. U osvrtu na evandeoski ulomak u kojem Isus ukorava farizeje, nadbiskup je istaknuo da evandelja pokazuju kako je Isus blag, milosrdan, prašta i lijeći; strpljivi Mesija koji voli čovjeka i ima mekano srce. „Isus nema gorkih riječi za carinike, grešnice, osim što traži da više ne griješe. No za farizeje nema blagosti i izgovara teške riječi: 'Jao vama, književnici i farizeji'. Predbacuje im oholost, bahatost kojom se odnose prema narodu. Kori ih zbog pretjeranog isticanja vanjštine i izvanske pobožnosti, a nutrina im je prazna. Isus nije mogao gledati njihovo guranje na počasna i prva mjesta, pozdrave kojima su im se drugi obraćali. Tim teškim ukorom evandelje pokazuje kakva duhovna nakaza čovjek može postati. I upozorava da takvi ne budemo. Ima puno ljudi koji šapuću molitve, a onda izgovaraju psovke, kletve, prljavštine i laži. Ima ruku koje su danas sklopljene, a sutra potkradaju, tuku, prijete i ubijaju. Da ne govorimo o onima koji se vladaju po onoj 'malo Bogu, malo vragu', tko bolje plati. Farizeji su pravi glumci i licemjeri, jedno izvana, drugo iznutra. Zaboravljuju kako Gospodin ima oštro oko koje gleda srce, a ne haljine, dušu a ne vanjštinu“ istaknuo je nadbiskup. Upozorio je i kako Gospodin ne podnosi osrednjost i mlakost, te je trajna opasnost da površno živimo vjeru, da se ne mijenjamo i ne suobličujemo Kristu.

SVETKOVINA SVIH SVETIH I SLUŽBA NA GRADSKOM GROBLJU

„Svetkovina Svih Svetih podsjeća na one koji su Isusov zakon prihvatali, usvojili i vršili, na mnoštvo onih koji su stigli pred prijestolje Jaganjca. Njima se molimo i rado bismo se našli u njihovom društvu“ poručio je na svetkovinu Svih Svetih u utorak 1. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodeći misno slavlje na kraju kojeg je podijelio papinski blagoslov s potpunim oprostom. Nadbiskup je upozorio da je dostojanstvo čovjeka stvorenog na Božju sliku ugroženo sa svih strana. U takvom ozračju sve je manje onih koji bi ga htjeli i mogli braniti. „Isusov govor o blaženstvima obrana je ugoženog ljudskog dostojanstva. Njegov govor nije upućen oholima, onima koji misle da su jedini gospodari svijeta, ljudskih sADBINA i osjećaju se zadovoljnima. Još manje je to govor onima koji uživaju sreću ovog svijeta i vjeruju kako će sreća i bogatstvo na zemlji trajati zauvijek. Isus ne govorи njima jer zna da ga neće razumjeti“ rekao je mons. Puljić, upozorivši da su zakržljali receptori suvremenog čovjeka za prijem vijesti onkraj života. „Nisu kadri uhvatiti melodiju prvog dječjeg krika kod poroda koji najavljuje radost života, ni dati temeljite i objektivne odgovore na pitanja koja će kasnije postavljati, a još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti“ upozorio je nadbiskup, istaknuvši: kad god se Boga otpiše iz naše sredine, zapuše ledeni vjetar međuljudskih odnosa. „Isus se obraća onima koji žive u patnji i proživjeli su nekoliko velikih petaka. Njegov govor upravljen je radnicima koji za svoj pošteni rad ne primaju zaslужenu plaću, majkama koje su nadživjele djecu i spominju ih se u boli. To je govor roditeljima koji imaju djecu, a ona su željna njihove ljubavi i pažnje. Jer su napušteni i zaboravljeni. Isusov govor upućen je onima koji trpe nepravdu, a nemaju sredstava boriti se za pravdu. To je govor običnim obiteljima koje se uz žrtve trude služiti Bogu, rađajući i odgajajući djecu u vjeri i poštenju. Obraća se ratarima koji svojim znojem natapaju zemlju i ribarima koji jedu kruh od sedam kora. Isus govori mladima koji se trude sačuvati bistrinu pameti pred opasnom maglom trave, droge i alkohola te čistoću srca pred zavodljivošću erotiziranog svijeta. Takvima Isus govori: siromašnima, potlačenima, uvrijeđenima, čista srca, koji pate i trpe“ istaknuo je mons. Puljić, ustvrdivši da su slabo prepoznatljivi obrisi Isusovog ustava u našim odgojnim institucijama, kulturnim, političkim i javnim ustanovama, medijima. „Blaženstva su temelj kršćanske civilizacije, evandeoske humanosti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Blago svima koji Isusove riječi s Gore shvate i prihvate. Isus je želio probleme rješavati dobrotom, oružjem istine, snagom duha; ne nasiljem, klevtom i zastrašivanjem, nego topлом i blagom riječju koja krijepi. Tom strategijom je osvajao ljudе“ rekao je nadbiskup, potaknuvši vjernike da se pridruže takvim graditeljima svijeta, koji polaze za Isusom te ulaze u novo i drugačije kraljevstvo pripravljeno malenima, siromašnima, umornima, uplakanima, nevinima i jednostavnima. Mons. Puljić je na svetkovinu Svih Svetih poslijepodne na središnjem Gradskom groblju u Zadru kod kapele Gospe od sedam žalosti predvodio Službu riječi s odrješenjem za pokojne. U proslavi naše nebeske domovine istaknuo je povezanost grada mrtvih s gradom živih. „Pokojnici za koje molimo nagovještaj su onoga o čemu je Krist govorio. Oni su nam trajna opomena u nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje završiti.

Putujemo u kuću Očevu“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da pokojni poručuju kako su svi događaji u ruci Gospodnjoj. Jedino se u svjetlu Isusove smrti i uskrsnuća može shvatiti rađanje i smrt. „Dok im zahvaljujemo za taj svijetli putokaz razumljivog govora šutnje, iskoristimo tu prigodu obnoviti vjeru u život vječni. I posvijestimo činjenicu kako smo prolaznici i putnici“ zaključio je nadbiskup Puljić.

DUŠNI DAN

Na Dušni dan, spomen mrtvih, u srijedu 2. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodio je euharistijsko slavlje za sve vjerne mrtve te pokojne biskupe i svećenike zadarske nadbiskupije. U zahvalnosti Bogu za njihovo vjerno služenje u navještanju Božjih otajstava, duše biskupa i svećenika preporučio je Božjem milosrđu, a blagoslov je zazvao i na sve sjemeništare, bogoslove, svećenike i Bogu posvećene osobe, da ih Gospodin čuva. „Crkva slavi euharistiju kao anticipaciju onoga što će se dogoditi na kraju vjekova kad Isus ponovno dođe. Svako euharistijsko slavlje usmjereno je tom dolasku. Euharistija je spomen Posljednje večere, navještaj onoga što se ima dogoditi, nagovještaj Isusova dolaska. Ona je eshatološka anticipacija novog neba i nove zemlje. Sv. Ignacije Antiohijski je govorio kako je euharistija lijek besmrtnosti i predujam uskrsnuća“ rekao je nadbiskup, podsjetivši na Pavlovu riječ Solunjanima da nije važno znati vrijeme Kristova dolaska, nego živjeti kao djeca svjetla i ne pripadati tami. Isus je gospodar života i smrti, predstavlja se kao uskrsnuće i život. „Misa je spomen Kristove smrti, njegovo stvarno uprisutnjene. Svi koji sudjeluju na pričesti u euharistijskoj gozbi ulaze u zajedništvo Tijela Kristova. To znači i zajedništvo s Kristom proslavljenim. Živjeti otajstvo euharistije označava trostruko zajedništvo: biti povezan s Kristom cijelog dana, biti u zajedništvu s Crkvom i njenim problemima, teškoćama i potrebama, živjeti i sudjelovati u zajedništvu svih ljudi, osobito onih koji pate. Po euharistiji se događa preobrazba ljudskog tijela, ali i drugih stvorenja koja sa žudnjom iščekuju objavljivanje sinova Božjih. U tami ljudske povijesti euharistija navješćuje uskrsno svjetlo i postaje sigurnim obećanjem ostvarenja Božjeg kraljevstva“ rekao je mons. Puljić zaključivši: „Zahvalni Bogu za dar svećenika molimo i za naš narod; da ostane vjeran Crkvi i njenim pastirima, te urešen kršćanskim krepostima napreduje na zemlji dok ne prispije u vječno spasenje“. Na kraju mise nadbiskup se sa svećenicima u pokrajnoj kapeli sv. Stošije pomolio nad grobom zadarskih nadbiskupova gdje je molio i odrješenje za pokojne.

17. OBLJETNICA HKUMST-A ZADAR

Sedamnaesta obljetnica djelovanja Hrvatske katoličke udruge medicinskih sestara i tehničara Zadar održana je u subotu 5. studenog u velikoj dvorani samostana Školskih sestara franjevki u Arbanasima u Zadru. Taj je susret i Godišnja skupština na kojoj je Upravni odbor izvijestio o svom radu. Članovi HKUMST-a sastaju se u prostoru svoje udruge na tjednim molitvenim susretima, organiziraju hodočašća, pokretači su velike godišnje humanitarne akcije pomoći Zadrana Vukovaru, redovito duhovno i materijalno pomažu potrebne u zdravstvenim i socijalnim ustanovama: bolnicama, domovima za stare i djecu s posebnim potrebama, komunu. „Vjernici bi se trebali brinuti za sve ljude, one koji mnogima ništa ne znače, smatraju ih nevažnima, nepotrebnima. Tu naša Udruga vidi svoje poslanje i radost djelovanja. To su ohrabrenje i molitva, da bi pale ljudske s očiju i otvorilo se srce, te prepoznali i uzljubili Gospodina. Ako smo u životu osjetili i doživjeli ljepotu vjere i ljubav Božju, ne možemo a da to blago ne ponudimo i drugima. Nijedna zemaljska cijena nije previsoka, naš umor ili obveze, a da ne bismo ponekad mogli uprisutniti Gospodina gladnima i žednima ljubavi“ rekla je s. Melhiora Biošić, predsjednica HKUMST-a, istaknuvši kako je Bog svakome dao darove koji nisu samo za tu osobu, nego i za druge. „Dovesti dušu k Bogu najuzvišeniji je posao na svijetu.

Nijedan kršćanin nije izuzet od toga. Treba nam biti radost i čast da možemo biti Isusova ispružena ruka na ovom svijetu“ rekla je Biošić. Riječ ohrabrenja uputio je i duhovnik don Jerko Gregov. Kršćani trebaju dati doprinos svijetu, Crkva treba biti i dati znak, istaknuo je povjerenik za crkvene pokrete zadarske nadbiskupije mons. Ivan Mustać, dodavši kako je Crkva pozvana izaći iz svojih prostora i približiti se teškoćama suvremenog čovjeka. „Smisao misijskog pastoralala je približiti čovjeka Bogu i pomoći mu gdje god se nalazi. Treba se što više organizirati, Crkvi trebaju proroci koji imaju hrabrosti reći pravu riječ. To što vi činite je proročka služba“ poručio je mons. Mustać članovima Udruge. Doprinos medicinskog osoblja nekad se, nažalost, zanemari nauštrb drugih djelatnika zdravstvenog sustava, rekao je zadarski dožupan Đani Bunja. Zadarski gradonačelnik dr. Zvonimir Vrančić istaknuo je profesionalnu odgovornost i ljubav prema poslu članova Udruge koji znaju kako ljudima dati svoju dobrotu. „Ružno je kad se zdravstveni sustav predstavlja u lošem svjetlu, jer znam koliko ljubavi i sebe dajete za dobro čovjeka. I izvan svog radnog vremena nalazite potrebu da čovjeku dodatno pokažete ljubav i dobrotu. Vaša Udruga jedno je od svjetala i pokazatelj kakvi ljudi trebamo biti“ rekao je dr. Vrančić, zahvalivši im na svemu što rade. Udruga uspješno surađuje s učenicima Klasične gimnazije Ivan Pavao II., OŠ Krune Krstića u Arbanasima i Medicinske škole Ante Kuzmanića čiji je ravnatelj Davor Vidaković pozdravio svečanost, kao i dr. Neven Birkić, zamjenik ravnatelja Opće bolnice Zadar.

Mladen Mavar, ravnatelj Psihijatrijske bolnice Ugljan rekao je da su humanitarni rad i molitva uzvišeni i sveti. Ravnatelj Strukovne škole Vice Vlatkovića Tihomir Tomčić izrazio je divljenje i priznanje radu Udruge koja oplemenjuje i razveseljuje druge i sebe. Istaknuo je da impresionira njihova ljubav te su i njima nadahnuće u radu. Ljubav je ključ raja, poručili su članovi vokalnog sastava udruge Magnificat koji je proslavio desetu obljetnicu djelovanja. Nastupili su i svećenička klapa Sv. Zoilo, mladići iz Jankolovice te novoosnovana dramska sekcija Udruge koja je na poučan i šaljiv način scenski uprizorila aktualne životne situacije.

ŠKRINJICA SV. ŠIMUNA NAJUSPJEŠNIJI NOVI SUVENIR ZADRA

Škrinjica Sv. Šimuna, originalna sakralna umjetnina u zadarskoj nadbiskupiji, proglašena je najuspjelijim novim suvenirom u akciji „Nasmiješeno sunce“ koju organizira Poglavarstvo grada Zadra. Taj suvenir od terakote u produkciji sakralne galerije hrvatskih umjetnika Laudato osvojio je tu prestižnu nagradu u kategoriji najuspješnijih novih suvenira na zadarskom području. Time je i Poglavarstvo prepoznalo i potvrdilo smisao djelovanja te galerije, od ovoga lipnja otvorene u Zadru; da će kulturnu ponudu grada ispuniti sakralnim umjetninama kojih dosad nije bilo, a potrebni su. Ksenija Abramović, direktorica galerije Laudato, s oduševljenjem je primila tu obavijest istakнуvši da je priznanje tom suveniru rezultat višegodišnjeg rada galerije koja želi očuvati hrvatski identitet izrađujući originalne umjetnine. „Misija galerije je da sudjeluje u očuvanju tradicije i novim generacijama ostavlja svjedočanstva naše materijalne i duhovne povijesti s kojom će se ponositi. Drago nam je da se naša nastojanja prepoznaaju. Zato se izuzetno veselimo tom priznanju“ rekla je Abramović. Laudatovoj direktorici priznanje će biti uručeno u subotu, 19. studenog u 10,00 sati u Gradskoj loži u Zadru. Galerija Laudato Škrinjicu sv. Šimuna predstavila je 7. listopada uoči proslave tog omiljenog pučkog zadarskog zaštitnika. Suvenir je dimenzija 7,5 x 11,3 x 4,3 cm, autor je akademski kipar Ante Guberina. Laudato obogaćuje kulturnu ponudu Zadra ponudom umjetničkih slika, reljefa, grafika sakralne tematike istaknutih hrvatskih autora i unikatnih djela s obilježjima hrvatskih gradova. Široku ponudu obuhvaća i obiteljsko-dječji program te izbor vrijednih duhovnih glazbenih albuma i knjiga.

Tekstovi i slike: Ines Grbić, Tiskovni ured

KULTURNO-POVIJESNI PRILOG

Petar Runje

Glagoljica u Zadarskoj nadbiskupiji u srednjem vijeku - III.

Od godine 1409 do kraja zlatnog razdoblja glagoljice 1530. godina.

(Rad je prilog Zborniku "Sedamnaest stoljeća Zadarske Crkve - III", radovi simpozija o povijesni Zadarske nadbiskupije, održan u Zadru, 2004. godine)

Godine 1409. Zadar je službeno priključen Mletačkoj republici prodajom grada i cijele Dalmacije od Ljudevita Napuljskog. Onaj zamah glagoljaški koji je nastao u prethodnom razdoblju, nastavio se i razvijao dalje pa se može reći da je ovo zlatno razdoblje glagoljice na području zadarske nadbiskupije. To nam pokazuje veliki broj svećenika glagoljaša u samom gradu Zadru. To nam pokazuje i materijalno blagostanje glagoljaša, obilje knjiga, vijesti o školovanju glagoljaša i razna druga svjedočanstva. Ovdje bi bilo suvišno upuštati se u ponavljanje obilja podataka, pa će se radije osvrnuti na neke do sada nedovoljno naglašene pokazatelje: crkve u kojima se sve glagoljalo u gradu Zadru, zatim kakav je imao stav nadbiskup, posebno Vallareso prema glagoljašima, te kako su vidjeli glagoljicu stranci, slučajni prolaznici kroz Zadar.

Nadbiskup Maffeo Vallareso i glagoljica

Premalo je arhivskih vijesti i zasvjedočenih činjenica koje nam pokazuju stav nadbiskupa Maffea Vallaresa prema glagoljašima. Poznato je da je nadbiskup Vallareso, inače dobar poznavalac i ljubitelj humanističkih nazora, posebno na području kulture, održao nadbiskupsku sinodu u Zadru godine 1460. Na toj sinodi doneseni su neki praktični zaključci u svezi glagoljice i narodnoga jezika. Općenito se smatra da je ta sinoda poprilično suzila uporabu glagoljice i narodnoga jezika u liturgiji. Uz dvije crkve ostalo je i dalje pravo glagoljašima da slave svete službe i to u crkvi sv. Donata i sv. Stjepana, te u katedrali, ako je neki od kanonika htio i želio glagoljati. I posebno važna pravna postavka, smjelo se glagoljati u crkvama gdje se vrše obredi ukopa. Kad ovo sve skupa pogledamo onda vidimo da je zapravo glagoljica dozvoljena u svim crkvama jer su se u svim crkvama obavljali sprovodi i služile sv. mise za pokojne. Nema crkve u kojoj se nije obavljao pokop vjernika. Drugim riječima u svim crkvama bilo je i dalje dozvoljeno slaviti svetu tajnu na narodnom jeziku i glagoljicom.

Pred malo vremena zapazio sam i još jedan značajan podatak, a to je da je nadbiskup Vallareso zabranio svećenicima glagoljašima pjevati poslanicu i Evandelje napamet tj. bez pisanoga teksta. Nadbiskup zapovijeda da svaki svećenik koji navješta Božju riječ u crkvi na hrvatskom jeziku mora imati ispred sebe pisani tekst (1). Drugim riječima svećenici su dobro poznavali svetopisamske tekstove i umjesto da čitajući pjevaju Božju riječ, oni su znajući to naizust nekad pjevali bez predloška. To nadbiskup strogo, pod kaznu od dvadeset solda, zabranjuje. To po sebi znači da su svećenici bili toliko dobro poučeni da su svete tekstove znali napamet ali vjerojatno nekada se dogodio koji propust pa to nadbiskup zabranjuje.

Doznajemo dakle, da je Božja riječ proglašavana na najsvečaniji način pjevajući perikope Svetoga pisma. To isto nam potvrđuju i propisi bratovštine sv. Silvestra u Zadru za vrijeme Vallaresa. Naime, pred Božić 23. prosinca 1453. bratovština sv. Silvestra, koja ima tri kapelana, određuje da su kapelani dužni nedjeljom i blagdanom čitati sv. Evandelje i Poslanicu i slušati isповijedi na hrvatskome jeziku. Isto tako dužni su sve pasionske obrede i molitve od Cvjetne nedjelje do Uskrsa govoriti na hrvatskom jeziku (2). Bratovština zahtjeva od kapelana službu na narodnom jeziku. Nadbiskup zna za bratovštinu, svećenici su što se tiče liturgije, ovisni i podložni nadbiskupu, što znači da nadbiskup dobro zna za ovu praksu te je više nego tolerira.

KULTURNO-POVIJESNI PRILOG

U ovo vrijeme zapažamo kako je nadbiskup Vallareso zahtjevao od svoga vikara da ne prepušta na ređenje klerike koji nisu sposobni naučiti i latinski (3). On ne zahtjeva da svi moraju znati latinski nego da su sposobni naučiti. Drugim riječima očekivalo se od svećeničkih pripravnika da budu prikladni i sposobni.

Nadbiskup Maffeo Vallareso, 8. rujna 1472. godine, na blagdan Male Gospe, daje u najam desetine koje njemu pripadaju na određeno vrijeme svećeniku Mateju, zadarskom kanoniku, i Bartolu Ugriniću, svećeniku zadarske nadbiskupije. Uz paške desetine i druge koje njemu pripadaju i «cathedralicum presbiterorum de littera sclava» desetinu što su dužni svećenici glagoljaši (4). To je desetina koju su svećenici u pastoralu bili dužni davati biskupu. Možemo s pravom zaključiti da su klerici u pastoralu uglavnom svećenici glagoljaši.

Putnici i hodočasnici o glagoljaškom bogoslužju

Stranci koji su dolazili u Zadar bilo kao putnici, hodočasnici i stanovnici Zadra zapažali su da je to područje nešto posebno i što se tiče slavljenja liturgije u zapadnoj Crkvi, naime da nije na latinskom jeziku.

Godine 1484. na povratku iz Svetе Zemlje, Feliks Fabri, švicarski dominikanac susreo se s glagoljašima najprije u Svetoj zemlji, godine 1483., i za njih veli da nisu heretici i ređeni su u Rimu. Na povratku iz Svetе Zemlje zaustavio se u Prvić Luci, i to na Novu godinu 1484., te slavio svetu misu u crkvi franjevaca trećoredaca glagoljaša na Prviću. Opisujući susret s fratrima veli: «Kažu da je sv. Jeronim Dalmatincima, za pripadnike vlastitoga naroda, pronašao, sastavio i predao neko pismo, različito od latinskog i grčkog, koje kasnije bi prozvano slavenskim. Da je pak blaženi Jeronim preveo na narodni jezik Božanski časoslov i Sveti pismo jasno je iz poslanice ...». I nastavlja opisivati sutradan susret s fratrima i vjernicima Prvića kad su na Novu godinu slavili u fratarskoj crkvi za svoje hodočasnike svetu misu i veli: «Mnogi Dalmatinci, muški i ženski, sudjelovahu u našim misama. I dok čitasmo mise, Dalmatinci mrmljavu ono što čitamo njima nerazumljiviim jezikom. Bijahu, naime, navikli slušati mise na njihovom narodnom jeziku, misleći da je pogrešno što se u njihovoj crkvi ne čita misa na slavenskom, nego na drugom jeziku» (5).

Feliks Fabri je 3. siječnja bio u Zadru sa svojim hodočasnicima i dosta vjerno opisuje grad Zadar, crkve u gradu i mnoge druge pojedinosti. Navodeći nekoliko crkava kao što je sv. Šimuna, sv. Stošije i sv. Donata, dodaje: «Osim tih, ima još mnogo drugih crkava i kapela latinskih i glagoljaških svećenika. Nema nijedne grčkoga obreda. Vidjesmo i glavu sv. Joela proroka. Crkveni poglavavar onog grada je gospodin zadarski nadbiskup. Franjevc i dominikanci tu imaju lijepo samostane, a narod govori slavenskim jezikom» (6).

George Langherand hodočasnik na putu za Svetu semlju posjetio je sa svojim hodočasnicima neke gradove na hrvatskoj obali, među ostalima i grad Zadar za kojega veli da je bogat, dobro učvršćen i branjen grad u posjedu Mletačke republike. Posjetio je crkvu sv. Šimuna u Zadru i slušao propovijed na hrvatskom jeziku. Raspitujući se, doznaće od vjernika Hrvata da je sveti Jeronim sastavio svetu liturgiju na narodnom hrvatskom jeziku i oni se služe tim njegovim darom (7).

Godine 1486. na hodočašcu za Svetu Zemlju Zadar je posjetio Konrad von Grunemberg sa svojim suputnicima hodočasnicima. Opisuje grad Zadar, relikvjare po crkvama, a prisustvovao je i jednom vjenčanju. Zadivljen izgledom i raznim običajima koji su se odvijali prigodom vjenčanja, slijedio je mladu i prisustvovao je svetoj misi koja je bila na staroslavenskom jeziku. Način na koji je svećenik obavljao službu Božju učinio mu se neobičnim. Muškarci su ljubili križ a žene su ljubile sliku Majke Božje koje im je pružao svećenik (8). U gradu Zadru su se slavila vjenčanja i dijelili sveti sakramenti te obavljali bogoslužni obredi na staroslavenskom jeziku, kako eto, zapažaju i stranci koji su slučajno prolazili preko Zadra.

U najkraćem roku imamo trojicu putnika iz tri evropske zemlje (Švicarske, Njemačke i Francuske), koji prelaze preko Zadra i svi zapažaju tu liturgijsku posebnost da se svećenici služe narodnim (staroslavenskim) jezikom i pismom. Doznaju od vjernika kako im je crkveni naučitelj sv. Jeronim, njihov sunarodnjak i svetac, dao jezik i pismo kojim se služe. Narod u gradu Zadru govori hrvatskim jezikom.

Zaključak

Ovdje se u najkraćim crtama iznesenim podacima učvršćuje uvjerenje da su Zadar i Zadarska nadbiskupija imali veoma važnu ulogu u prihvaćanju i širenju glagoljice u Srednjem vijeku. Glagoljica i staroslavensko glagoljaško bogoslužje bili su prihvaćeni u gradu Zadru i pokrivali župe i crkve cijelog zadarskog otočja te bili u uporabi u većem dijelu zadarskih gradskih crkava.

Bilješke

1. Ciro GIANNELLI – Sante GRACIOTTI, Il Messale croato-raguseo, Studi e Testi 411, Citta del Vaticano, 2003. “Evangelium et epistola lingua slava interpretatum prohibitur cantari sine scriptis publice, nisi habeat interpretationem prae oculis sub poena solidorum XX”.
2. Ivo PETRICIOLI, Dvije matrikule bratovštine sv. Silvestra, u UMJETNIČKA BAŠTINA ZADRA, Zagreb, 2005. “Ancora vollamo che dity caqpellany sono tenuty a dir ogni duminiga e festa prinzipal a dir vengelio e pisstola e confession in scauo..”.
3. BIBLIOTECA VATICANA, Barb. Lat. 1809, str. 427r. Nadbiskup Vallarezzo 25. III. 1460. godine piše iz Padove svome generalnom vikaru u Zadar neka ne prepušta na ređenje klerike “saltem gramaticam perdiscerent et alias virtutes compararent..”.
4. DAZd, SZN, Johannes de Calcina, sv. VI, svešč. 10, fol. 2, 8. IX. 1472.
5. STJEPAN KRASIĆ, Opis hrvatske jadranske obale.. str. 193- 194.
6. STJEPAN KRASIĆ, Opis hrvatske jadranske obale.. str. 19?- 19?.
7. Str. 88. “Et est la dicte ville de Jarre pays d Amassie ou dEsclavonnie, obeisant et subgiecte aux Venissiens La plupart des manas dudit Jarre ont vinsa vendre en gros ou a debit, et sont fort vins que l on ne peult boyre sans beaucoup d eauwe. Et me semble qu elle etst tres plaisant ville et doulce. Et ce proper jour entre autres messes oymes ung pretre qui dit messe en langage esclavon; et nous fut dit que saint Geromme composa les messes qui pour le present se dient en ce langage”. Kako je vidjeti ovdje je ustaljena ona pobožna lž kako je sveti Jeronim tvorac glagoljice i Hrvat. To je davalo smjelost glagoljašima a njihovim eventualnim protivnicima umanjivalo napadčku silinu. Jer suprostaviti se sv. Jeronimu, crkvenom učitelju, nije bilo moguće. Hodočasnici su vidjeli i svetešte Majke Božje izvan grada kao i druge važne monumentalne spomenike i iz rimskoga razdoblja.
8. Edo PIVČEVIĆ, Grunberg o hrvatskim gradovima, u HRVATSKA REVIJA, Godište V / 2005, Broj 2. Zagreb, 2005, str. 14-22.

Glagoljski natpis na crkvi sv. Mihovila u Zadru, 1567.

LITURGIJSKO-PASTORALNI PRILOG

Livio Marijan, prof.

PAPA BENEDIKT O LITURGIJSKOJ GLAZBI

(*Predavanje održano na Seminaru za crkvene glazbenike,
Nadbiskupsko sjemenište "Zmajević" Zadar, 22. listopada 2011.*)

U posljednje vrijeme sve češće se govori o liturgiji, a osobito Sveti Otac Benedikt XVI. skreće pažnju čitave Crkve na važnost liturgije, te progovara vrlo otvoreno i konkretno o njenom vanjskom, formalnom izgledu, o gestama, glazbi, arhitekturi... Njegova bi se poruka mogla najsazetije iznijeti ovim citatom, iz jednog njegovog članka još iz 1985.:

*Sve više dolazi do izražaja uznemirujuće osiromašenje koje se očituje svugdje gdje je »lijepo« zamijenjeno »korisnim«. Iskustvo je pokazalo da načelo »pristupačnosti za svakoga« nije učinilo liturgije niti razumljivijima niti otvorenijima, već samo siromašnjima. »Jednostavna« liturgija nije ona koja je otrcana i jeftina: postoji jedna jednostavnost koja proizlazi iz banalnosti, a postoji i druga, koja se zasniva na duhovnom i povjesnom bogatstvu... Isto tako odbacio se veličanstvenu crkvenu glazbu uime »aktivnoga sudjelovanja«... (Kardinal Joseph Ratzinger, *Entretien sur la foi*, Fayard 1985.)*

Kozmičnost, povijesnost i otajstvenost liturgije

Načelo kojim se Papa vodi u promišljanju liturgije je kontinuitet koji podrazumijeva proces rasta iz življenja vjere i slavljenja liturgije neprekinuto, sve od apostolskih vremena. Kroz taj se proces očitovalo načelo *lex orandi – lex credendi*. Sveti bogoslužje jer prvenstvo štovanje Boga, Božji dar Crkvi, ona je radi Boga i prvenstveno je usmjerena na Boga po kojem i od kojega sve drugo uopće dobiva svoj smisao. Crkva je subjekt liturgije, i to čitava Crkva kao *communio sanctorum* svih prostora i svih vremena. Stoga liturgija ne može biti ničija arbitrarna stvar (npr. neke grupe, generacije ili individue, nacije, nekog stila).

Liturgija živi na tri ontološke razine ili dimenzije: *kozmičkoj, povijesnoj i mističnoj* ili *otajstvenoj*. 1) kozmička znači da mi tek sudjelujemo u njoj (mi ju ne stvaramo i nemamo nad njom slobodnu volju), ona nas nadilazi svojim bićem, postojanjem, zadatošću; 2) povijesnoj: znači da je ona povijesno zadata, naslijedena, povezana sa stvarnošću vremena i prostora, nešto što trajno živi, što je u

povijesti i kulturi ostavilo traga (konkretno u europskoj stvarnosti značilo bi da je bila u samom središtu stvaranje europske kulture); 3) otajstvenoj – znači da počelo ili uzrok liturgije nismo nikada mi. Ona je zapravo naš odgovor na inicijativu odozgo, na poziv, na ljubav koja je otajstvena, koja nam prilazi. A otajstvo se nikada ne tumači do kraja, ne otkriva u potpunosti, uvijek ostaje nedokucivo i traži zapravo pristanak, divljenje, klanjanje.

Liturgija je duboka metafizička stvarnost. U srcu krštenja i svih sakramenata, osobito Euharistije, stoji osobno sudjelovanje u otajstvu u smrti i uskrsnuću Gospodina. Liturgija dotakne ne samo osobu izvanjski, ona također utječe na naše unutarnje biće (ontološki), ono što zapravo u dnu bića jesmo. U liturgiji Papa vidi odsjaj Vječne liturgije, koji po jedinstvenoj ljepoti i veličanstvenosti svetih čina prosipa svoje svjetlo u našu nestalnu svakodnevnicu.

Liturgijski izričaj uklopljen je uvijek u i konkretnu kulturu i mentalitet, dakle "inkulturira se", o čemu sasvim pozitivno i poticajno govore crkveni dokumenti. Tako je liturgija postala dijelom ljudske civilizacije i povijesti. Ona je dakle uvijek po sebi *tradicija*. U tom smislu je važno uvijek imati pred očima činjenicu da je nagli i nasilni predkid s tradicijom jednako besplodan i pogrešan kao i nasilno okamenjivanje u nekim prolaznim formama tradicije. Pozitivno vrednovanje i poštivanje tradicionalnosti liturgije je civilizacijska dužnost i u tom smislu prelazi čak i granice crkvenosti i same teologije. Radi se dakle i o objektivnom civilizacijskom dobru.

Osvrćući se na današnje stanje liturgijske prakse, papa Benedikt prilično konkretno i direktno ukuzuje na određene poteškoće, dотле da krizu Crkve naziva krizom liturgije. Tako kaže:

"U pokoncilskim godinama Konstitucija o svetoj liturgiji nije se više shvaćala na fundamentalnome

principu klanjanja, već više kao zbirka recepata o tomu što sve možemo od liturgije načiniti. U međuvremenu su liturgijski kreatori, stalno zabavljeni razmišljanjem kako da liturgiju učine što privlačnijom i što komunikativnijom, i kako da u sudjelovanje uključe što veći broj vjernika, posve izgubili iz vida činjenicu da je liturgija namijenjena Bogu, a ne nama. No, što je više prilagođujemo »za nas« to nas ona manje privlači i to zato što svi jasno osjećaju da se ono bitno sve više gubi. (L'ecclésiologie de la Constitution conciliaire *Lumen gentium*, Congrès d'études sur le Concile Vatican II, février 2000.).

Papa naglašava da je povijest Zlatnoga teleta upozorenje na opasnost od proizvoljnoga i samodopadnoga kulta kome u konačnici nije stalo do Boga nego se radi o tome da se vlastitim silama ponudi ljudima mali, uski alternativni svijet. Ljudi zaboravljaju da bogoslužje jest i treba biti djelo Božje, Opus Dei, u kojem On prvi djeluje, nastupa, a mi bivamo otkupljeni upravo stoga jer je on djelatan. Zajednica ili skupina koja slavi samu sebe zapravo ne slavi ništa (Benedict VI.: *Liturgy and Church music, VIII international Church Music Congress, Rome, Nov 17, 1985.*). On citira Romana Guardinija koji kaže da se u bogoslužju ne radi o tome da činimo nešto, nego o tome da jesmo nešto.

Aktivno sudjelovanje u liturgiji (*participatio actuosa*) koje se često kao krilatica uzima iz Konstitucije *Sacrosanctum Concilium* da bi se opravdalo odstupanje od liturgijskih normi i tradicije, ne znači uopće izvanjski aktivizam – to je nešto što je nakon koncila prilično krivo i loše protumačeno (*Adoremus*, br. 2, 1996). Ideja da je opća aktivnost središnja vrijednost bogoslužja je u potpunosti opreci s onim što je kazao Guardini. Općenita aktivnost svih u bogoslužju jednostavno nije jedna od temeljnih vrijednosnih činjenica liturgije kao takve. A danas se gotovo nametnula kao nekakva "demokratska" norma u liturgiji.

"U očima većine liturgija je nešto što se ostvaruje u svakoj zajednici napose. Noseći se s tim zadatkom liturgijski aktivisti iz tjedna u tjedan smišljaju svoje »liturgije«. Njihova revnost u tome, kolikogod je vrijedna divljenja, toliko je promašena. Taj lom u fundamentalnoj liturgijskoj svijesti ima u sebi nečeg uistinu zlokobnog. Neprimjetno iščezavaju granice između liturgije i dačke veselice ili bilo kakvoga zajedničkog druženja." (Das Fest des Glaubens, 1981.)

Ovakvo krivo shvaćeno aktivno sudjelovanje postoji gdje god prevladava pretjerana koncepcija "zajednice" i gdje se zanemaruje što je naprijed rečeno o biti bogoslužja i o Crkvi.

Liturgija i glazba

Standard za ispravan odnos između liturgije i glazbe Papa postavlja u *Liturgy and Church music, (Benedict XVI, VIII international Church Music Congress, Rome, Nov 17, 1985.)* kao i u *Duhu liturgije (Mostar-Zagreb, 2001.)*

Glazba kršćanskog bogosužja je u trostrukome smislu u svezi i odnosu s Logosom, Kristom:

1. S toga motrišta onda imamo u liturgiji uvijek stanovitu prednost pjevanja nad instrumentalnom glazbom: *pjevati, pjesma, poj* je jedna od najrajabljenijih riječi u Bibliji uopće (u SZ 309 puta, u NZ 36). Kad čovjek stupa u odnos s Bogom nije više dostatan obični govor. Biblijski i liturgijski tekstovi su mjerodavne riječi prema kojima se liturgijska glazba treba orijentirati.

2. Druga, dublja forma vezanosti liturgijske glazbe uz Logos jest da je to dar Duha Svetoga. Molitva pa i dar pjevanja jesu darovi prvenstveno Duha Svetoga. Glazba koja ne dokida osjetila već ih stavlja u jedinstvo stvorenja zvana čovjek. Ta glazba uzdiže duh zaručujući ga s osjetilima a istodobno uzdiže i osjetila sjedinjujući ih s duhom. Dakle, ne glazba koja bi čovjeka odvodila prema opojenosti čuvstava, koja ruši racionalnost, podvrgava duh osjetilima i zabavlja, nego integracija čovjeka prema gore jest mjerilo primjerene crkvene glazbe, tj. klanjanja Logosu (Duh lit., str. 148-149.).

3. Logos nas po Duhu Svetom vodi iz osamljenosti i pojedinačnosti u općinstvo svetih koje nadilazi vremena i mjesta. Kršćanska liturgija jest uvijek i kozmička liturgija (pjevamo s kerubinima i serafinima i sa svom nebeskom vojskom 'Svet, Svet, Svet...') – sjetimo se Izajjinog viđenja Svetišta nebeskoga Hrama. Dakle za slavlja svete Mise mi se uključujemo u tu liturgiju koja nam uvijek prethodi. Sve naše pjevanje jest dakle su-pjevanje i su-moljenje s velikom kozmičkom liturgijom koja obuhvaća cjelokupno stvorenje (isto, str. 149). Tu se Papa poziva na Augustinovu teoriju da bi se glazba koju čovjek stvara morala osluškivati u intimnoj glazbi svemira, te da je ljepota glazbe ovisna o tome koliko se uklapa u glazbene zakone cijelog svemira. Logos je sam veliki Umjetnik i tvorac ljepote svemira. Puka subjektivnost ljudske kreativnosti nikada ne bi mogla tako daleko sezati dokle seže napeti luk kozmosa. Svrstati se dakle prema njegovoj mjeri ne znači nikako umanjivanje individualne slobode, nego proširivanje njezina obzora (Duh lit. str. 150-151.).

Problem spontanosti i kreativnosti

Veličina liturgije počiva upravo na tome da ona nije proizvoljnost ni improvizacija nego zadatost. Baš kao i Objava. Na koncu, i kršćanska liturgija je "objavljena", dio je Objave. Jedino počitanje pred objavljenom datošću i načelnoj neproizvoljnosti liturgije može nam podariti ono što od liturgije očekujemo: naime svečanost u kojoj nam nešto velebno stupa ususret, što mi sami ne možemo napraviti ili 'činiti', već samo upravo kao dar prihvatići. To će reći da "kreativnost" uopće ne može biti nikakva autentična kategorija u liturgiji. Inače je ta riječ izrasla na tlu marksističkog svjetonazora. Kreativnost znači da čovjek u jednome po sebi besmislenu, snagom slijepo evolucije nastalu svijetu u ovome trenutku stvarateljski oblikuje i stvara neki novi i bolji svijet ("pametniji je i sposobniji od samoga Boga"). Liturgija ne živi od ideja ili intuicija pojedinaca ili bilo kakvih grupa koje nešto planiraju ili 'kreiraju'. Ona je posvemašnja suprotnost i opreka, ona je Božji upad u naš svijet, objava, i taj Božji upad je zbilja taj koji oslobađa, daje istinsku slobodu. Samo Bog može zbilja otvoriti vrata u slobodu (*Duh lit.*, str. 164-166.).

Umjetnička sloboda u crkvenoj glazbi nije bez opasnosti. Naime, lako se događa da glazba ne izvire više iz molitve, već se zbog zakonitosti autonomije umjetničkoga izvodi izvan liturgije, postaje svrhom samoj sebi ili otvara vrata za posve nove načine doživljavanja i osjećaja, da ne spominjemo prijetnju prodora virtuožiteta, taštine talenta koji više ne stoji u službi cjeline već tiska sebe u prvi plan (isto, str. 144-145).

Danas, nakon kulturne revolucije posljednjih desetljeća, imamo dva razvoja u samoj glazbi kojih je korijen ponajprije na Zapadu, ali zahvaća i cijelo čovječanstvo. Takozvana "E-muzika" (klasika ili elitna muzika) – skrenula je uvelike u eltini geto za specijaliste. S druge strane imamo "glazbu masa" koja ide svojim putem – pa imamo *pop glazbu* koja je usmjerena na fenomen mase, proizvodi se industrijski i u konačnici se može okarakterizirati kao kult banalnosti. Nažalost zadnjih 30-tak godina se oblici masovne pop glazbe nekontrolirano unose i u crkvenu glazbu i liturgiju. Za *rock-glazbu* Papa kaže – da je izražaj nagonskih strasti koje su u rock festivalima poprimile kultni karakter, karakter protukulta kršćanskome kultu. Taj protukult oslobađa takoreći sam po sebi čovjeka u doživljaju mase i ritmičkom trešnjom, bukom i svjetlosnim efektima, omogućuje da sudionik u ekstatičnome kidanju vlastitih granica potone doslovce u nesputanim silama svemira (isto, str. 145-146).

Postoji *agitativni* oblik glazbe (animirajući, koji pokreće ljude za neke zajedničke ciljeve); *senzualni* tip glazbe (dovodi čovjeka u ekstaze i domenu senzualnog, erotskog...); *zabavni* tip glazbe (koja ne služi drugome nego da razbije tišinu, samoj sebi svrha, služi opuštanju, razbibrizi); *racionálni* tip glazbe (služi nekim golinim racionalnim konstrukcijama ali nema prodora u duh, u srce – gdje se mogu svrstati i mnoge tzv suhe katehetske pjesme i mnoge moderne crkvene pjesme stvorene u komisijama. Ona glazba koja bi bila dosta-jna svetog bogoslužja i štovanja utjelovljenoga Gospodina koji je uzdignut na križ i koji je Kralj vjekova mora biti zasnovana na drugaćijim, puno većim načelima, *na sintezi duha, intuicije i ljepote*. Njezin početak je uvijek u bogoštovanju, klanjanju, primanju od Boga i u poniznosti za služenje i za udioništvo u jednoj veličini koja već postoji.

Glede novotvorina u crkvenoj gazbi a olakog odbacivanja tradicionalnih formi, papa Ratzinger kaže: *Nismo više htjeli njegovati rast i sazrijevanje nečega što živi stoljećima, nego po uzoru na modernu industrijsku produkciju stvaramo liturgijske proizvode prema hiru trenutka...* (*Predgovor komemorativnom svesku »Simandron« u čast Klausa Gambara; urednik W. Nyssen, Köln 1989.*)

Isus kaže da se treba klanjati Ocu u duhu i istini – dakle klanjanje mora biti povezano s Istinom, s objektivnom istinom, ne subjektivnom. A to podrazumijeva poniznost pred istinom, disciplinu, prihvaćanje, divljenje – a ne ravnanje prema ukusu pojedinca ili ukusu trenda vremena, utilitarizmu, "isplativosti". Liturgija, pa tako i liturgijska glazba, ne mogu biti i nisu nikad stvar ukusa nego discipline.

Liturgijska glazba mora se mjeriti iznutra, standardima teksta kojem služi. Polazeći od toga, slijedi da izolirana liturgija neke skupine ili grupe ili trenda nije kozmička jer živi od autonomnosti grupe ili vremena; ona nije povijesna – jer upravo ju karakterizira emancipiranost od povijesti i potreba da stalno ruši "staro" i stvara novo, po sistemu "uradi sam" (pa i onda kada grupe uzimaju za kulisu neki povijesni ukras, npr. napjev); grupna liturgija ne pozna misterij, otajstvenost jer u grupi se sve mora protumačiti, u njoj vlada atmosfera potpune intime, dostupnosti savega, razumljivosti. Zato u grupnoj liturgiji nedostaje poslušnosti a nerijetko i crkvenoga duha.

Što činiti?

Autentično unaprijeđenje crkvene glazbe može se dogoditi prvenstveno i jedino na liniji velike tradicije prošlosti: *gregorijanskog korala, svete polifonije*

kao i stoljetne pučke tradicije (*Sikstinska kapela*, 24. 6. 2006.). Svaka crkvena glazba treba imati neka-kav odnos i kontinuitet s ovim trima stvarnostima. Tradicija je način života Objave i Duha u povijesti, u prostoru i vremenu. Nagli i nekritički raskid s naslijedem predstavlja prije anomaliju i patologiju nego li napredak i novost. Hermeneutika kontinuiteta o čemu Papa često govori upravo znači to: izrasti u kontinuitetu iz tradicije.

Ljepota i Uzvišenost: Susret s ljepotom može postati ona strijelna rana koja probada srce i onda otvara oči kako bi kasnije iz tog iskustva crpili kriterije za prosudbu i ispravno vrednovanje argumenata. Kršćanska glazba ne može služiti postizanju ekstaze, delirija, oslobođanja od ega, bilo radi svoga ritma, ili tonova pa ni zato što umjetno spaja ljude na površnoj senzualnoj razini (kao na pop-rock koncertima), ili na razini generacijskog trenدا, kao moda u odijevanju ili trendovski šatrovački govor ("spika ekipe"). Ona ne može služiti mammjenju i privlačenju, zabavi.

Ples nije oblik izražaja za kršćansku liturgiju. Posve je apsurdno pokušati liturgiju učiniti "zanimljivom" uvođenjem plesne pantomime ili jeftine glazbe ili npr. pljeskanja To je uvijek ljudsko djelo gdje čovjek ugađa samom sebi i gdje sebe zabavlja, te siguran znak da je bit liturgije posve nestao i da je nastupila tzv. religozna zabava.

U tom smislu potrebno je i mudrosti i liturgijsko-teološko-pastoralnog obrazovanja da se u bogoslužju zadrže oni glazbeni izričaji, forme i sadržaji koji će svojom različitošću od prebučnog i brzim ritmovima opijenog svijeta razlikovati bogoslužje, ponajviše svojom uzvišenom ljepotom koja duhovne snage vjernika upravlja njegovom Stvoritelju. Banalizirati svetu liturgiju obilježavajući je trendovskim ili grupnim glazbenim pristupom znači stavljanje trenda vremena u kojem živimo iznad liturgije, koji onda njome upravlja. «*Zar se time ne spuštamo na razinu anarhije i komedije kad svatko radi što hoće i kad dinamika postaje možda čak važnija od sadržaja!?*» - pita se Papa. Sva je prilika da takvo pomodarstvo vodi banaliziranju svetoga i poistovjećivanju liturgije s bilo kojim drugim društvenim događajem kulturno-zabavnog tipa. Nije li upravo to sekularizacija, u kojoj nema mesta za sveto, za transcedentno, drugačije?

"Poplava ezoterizma, širenje azijskih tehnika opuštanja i duhovne praznine pokazuju da na našim liturgijama nešto nedostaje. Upravo u današnjem svijetu nam je potrebna tišina, nad-osobno otajstvo, ljepota." (Govor za jubilej katehistu, 10. 12. 2000. u Rimu).

Sv. Cecilia, djevica i mučenica, II. st., zaštitnica crkvene glazbe

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ Sv. Krševan - uzor katehetama	3
SVETA STOLICA Papina poruka za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2012.	4
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Priopćenje s 43. plenarnog zasjedanja HBK, Varaždin, 18.-20. 10. 2011.	7
Priopćenje HBK u vezi "slučaja Dajla"	9
Priopćenje HBK prigodom izbora i referenduma o pristupu EU	10
Deklaracija Petog hrvatskog socijalnog tjedna, 21.-23. 10. 2011.	13
Sjednica Komisije HBK i Povjerenstva Vlade RH za povrat crkvene imovine, 25. 10. 2011	16
Priopćenje Komisije "Iustitia et pax" o izmjenama Zakona o trgovini	16
Mons. dr. Dražen Kutleša imenovan biskupom koadjutorom porečko-pulskim	17
In memoriam: Mons. Slavomir Miklovš, vladika križevački	17
ZADARSKA NADBISKUPIJA	
Nadbiskupova propovijed na sv. Dimitrija, 26. 10. 2011.	19
Nadbiskupova propovijed na 920. obljetnici posvete crkve sv. Marije, 28. 10. 2011.	20
Nadbiskupova propovijed na 250. obljetnici posvete župne crkve u Biogradu, 30. 10. 2011.	22
Nadbiskupova propovijed na svetkovinu Svih svetih, 1. 11. 2011.	24
Svećenička rekolekcija: Dr. Slavko Zec - Pastoralno-pravne odredbe za slavljenje sv. Misa	26
ODREDBE I OBAVIJESTI	
Imenovanja i razriješenja	41
NAŠI REĐENICI	36
KRONIKA	38
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	40
KULTURNO-POVIJESNI PRILOG	
Petar Runje: Glagoljica u Zadarskoj nadbiskupiji III.	97
LITURGIJSKO-PASTORALNI PRILOG	
Livio Marijan: Papa Benedikt XVI. o liturgijskoj glazbi	100